

Vergaderjaar 2009–2010

32 213 (R1903)

Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen)

Nr. 45

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 15 april 2010

De vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken¹, de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties² en de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken³ hebben op 9 april 2010 overleg gevoerd met minister Hirsch Ballin van Justitie, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en staatssecretaris Bijleveld-Schouten van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over **de staatkundige vernieuwing van het Koninkrijk**.

Van het overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken,
Van Beek

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Leerdam

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Ormel

De griffier van de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken,
De Gier

Stenografisch verslag van een wetgevingsoverleg van de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Vrijdag 9 april 2010

11.00 uur

Voorzitter: Van Beek

Aanwezig zijn 9 leden der Kamer, te weten:

Van Beek, Van Bochove, Van Toorenborg, Leerdam, Van Raak, Remkes, Brinkman, Van Gent en Ortega-Martijn,

en de heer Hirsch Ballin, minister van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en mevrouw Bijleveld-Schouten, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de gevolmachtigd minister van de Nederlandse Antillen, de heer Van der Plank, en de gevolmachtigd minister van Aruba, de heer Abath.

Als bijzonder gedelegeerden, aangewezen door de Staten van de Nederlandse Antillen, zijn aanwezig de heer Atacho, voorzitter van de Staten, mevrouw Jesus-Leito, gedeputeerde staatkundige structuur Curaçao, de heer Sulvaran, de heer Marlin, gedeputeerde staatkundige structuur Sint-Maarten, de heer Samuel, mevrouw Eisden, de heer Booi, de heer Zaandam en de heer Johnson.

Als bijzonder gedelegeerden, aangewezen door de Staten van Aruba, zijn aanwezig de heer Lee, voorzitter van de delegatie en voorzitter van de Staten, de heer Herdé, de heer Dammers, de heer Yrausquin, de heer Wever, de heer Thijsen en de heer Bikker.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen) (32 213 (R1903));**
- **het wetsvoorstel Regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie) (32 017 (R1884));**
- **het wetsvoorstel Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen) (32 186 (1901));**
- **het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Curaçao (32 178 (1898));**
- **het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten (32 179 (R1899));**
- **het wetsvoorstel Regeling van de inrichting, de organisatie en het beheer van de openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de samenwerking daartussen (Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32 018 (R1885));**

- **het wetsvoorstel Regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de onderlinge samenwerking tussen de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32 019 (R1886));**
- **het wetsvoorstel Regeling van de instelling, taken en bevoegdheden van de Raad voor de rechtshandhaving van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving) (32 020 (R1887));**
- **het wetsvoorstel Regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten) (32 026 (R1888));**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van een zee grens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba (32 041 (1890)).**

De **voorzitter**: Ik open dit wetgevingsoverleg, dat de eerste fase is van een langdurig proces rond de Koninkrijkswetgeving. Namens de Tweede Kamer zullen vandaag spreken de heer Van Bochove en mevrouw Van Toorenborg namens het CDA, de heer Leerdam namens de Partij van de Arbeid, de heer Van Raak namens de SP, de heer Remkes namens de VVD, de heer Brinkman namens de PVV, mevrouw Van Gent namens Groen-Links, mevrouw Ortega-Martijn namens de ChristenUnie, de heer Pechtold namens D66, mevrouw Thieme namens de Partij voor de Dieren en de heer Van der Staaij namens de SGP. Mevrouw Verdonk heeft zich afgemeld. Ik heet de leden welkom.

Als bijzonder gedelegeerden, aangewezen door de Staten van de Nederlandse Antillen, zijn aanwezig en heet ik van harte welkom de heer Atacho, voorzitter van de Staten, mevrouw Jesus-Leito, gedeputeerde staatkundige structuur Curaçao, de heer Sulvaran, namens de PAR, de heer Marlin, gedeputeerde staatkundige structuur Sint-Maarten, de heer Samuel, mevrouw Eisden, de heer Booi, de heer Zaandam en de heer Johnson. Wij zijn blij u in ons midden te kunnen verwelkomen.

Als bijzonder gedelegeerden, aangewezen door de Staten van Aruba, heet ik welkom de heer Lee, voorzitter van de delegatie en voorzitter van de Staten, de heer Herdé, de heer Dammers, de heer Yrausquin, de heer Wever, de heer Thijsen en de heer Bikker. Van harte welkom!

Achter de regeringstafel hebben plaatsgenomen de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Bijleveld-Schouten, en zal op korte termijn plaatsnemen de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Hirsch Ballin, die nog even wordt opgehouden vanwege kabinetsberaad.

Namens de Antillen is daar aanwezig de gevolmachtigd minister van de Nederlandse Antillen, de heer Van der Plank. Naast hem zit de gevolmachtigd minister van Aruba, de heer Abath. Welkom u allen.

Aan de orde is een tiental wetten, verdeeld over twee blokken. Ik zal de juiste nummers straks aan u doorgeven. Het eerste wetsvoorstel, dat onderdeel uitmaakt van het eerste blok, betreft het Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen (232 13). De overige wetsvoorstellen van het eerste blok hebben betrekking op zowel de Nederlandse Antillen als Aruba. Dat houdt in dat alle drie delegaties daarover het woord zullen voeren.

Het tweede blok bestaat ook uit een vijftal wetsvoorstellen maar die hebben slechts betrekking op de Nederlandse Antillen. Daarover zullen dus twee delegaties het woord voeren, de Nederlandse en de Antilliaanse. In verband met de orde heb ik een sprekerslijst laten opstellen waarvan de volgorde is dat de Nederlandse afgevaardigden wisselend het woord voeren met afgevaardigden van de Nederlandse Antillen en, voor zover het om het eerste blok van wetgeving gaat, die van Aruba. Verder wil ik de

volgorde van de grootte van de fracties aanhouden, zodat wij straks kunnen beginnen met de fractie van het CDA. Conform artikel 17 van het Statuut hebben de bijdragen van de zijde van de gedelegeerden van de Staten van de Nederlandse Antillen en die van Aruba c.q. de gevolmachtigd ministers het karakter van het geven van inlichtingen en voorlichting. Gelet hierop stel ik de Nederlandse leden voor, indien nodig slechts een toelichtende vraag te stellen. Ik geef daartoe de gelegenheid aan het eind van de bijdragen van de bijzonder gedelegeerden c.q. de gevolmachtigd ministers. Ook voor interrupties van de Nederlandse leden onderling geef ik de gelegenheid telkens aan het eind van een inbreng. Ik verzoek hun om die interrupties kort en bondig te formuleren.

Voor dit wetgevingsoverleg zijn indicatieve spreektijden vastgesteld, zoals u allen weet. Het is in ons gemeenschappelijk belang om ons daaraan te houden, omdat wij dit overleg rond zeven uur vanavond echt willen hebben afgerond.

Voor de tweede termijn, maandag, geldt de gebruikelijke regeling dat een derde van de afgesproken spreektijd van de eerste termijn mag worden besteed voor de tweede termijn. Eventuele moties kunnen in deze termijn worden ingediend. Ik verzoek de leden vriendelijk doch dringend om eventuele amendementen nog heden bij het Bureau Wetgeving in te dienen. Dat heeft te maken met het feit dat er voorbereidingen moeten plaatsvinden aan de kant van de regeringen en van de delegaties. Vandaag is aan de orde de eerste termijn van de Kamer, en in het bijzonder de gedelegeerden, van beide blokken. Tot zover de mededelingen.

De heer **Van Bochove** (CDA): Voorzitter. Aan het begin van mijn spreektijd merk ik op dat dit volgens mij een historisch moment is, omdat ik voor het eerst een formeel wetgevingsoverleg voer in aanwezigheid van de collega's uit de Staten van de Nederlandse Antillen en Aruba. Ik heet hen bijzonder welkom. Het is ook een historisch moment, omdat wij vandaag de aanzet geven voor de afronding van een belangrijk proces in de staatkundige verhoudingen.

De afgelopen maanden zijn in de commissie NAAZ tegengestelde opinies te horen geweest over de verhouding tussen de Grondwet en het Statuut. De Grondwet is niet de hoogste regeling van het Koninkrijk. De Grondwet neemt de bepalingen van het Statuut in acht. Dit volgt uit artikel 5, lid 2, van het Statuut. De Grondwet staat zodoende hiërarchisch een trede lager. Daarbij geldt dat het Statuut voor alle landen van het Koninkrijk geldt en de Grondwet alleen voor Nederland. Wat er dient te gebeuren bij strijdigheid tussen de Grondwet en het Statuut, is niet geregeld. Deze vraag is echter bij uitstek een onderwerp dat bij algemene herijking van het Statuut aan de orde dient te komen. Dat betoogde prof. A.K. Koekkoek al in het jaar 2000, in zijn boek over de Grondwet.

De procedure van wijziging van het Statuut is neergelegd in artikel 55. De wijziging van het Statuut geschiedt bij rijkswet. Een voorstel tot wijziging, door de Staten-Generaal aangenomen, dient door de Nederlandse Antillen en Aruba bij landsverordening te worden aanvaard, voordat dit wordt goedgekeurd. Alleen als een voorstel tot wijziging van het Statuut afwijkt van de Grondwet, wordt het behandeld op de wijze zoals in de Grondwet bepaald voor voorstellen tot verandering, zij het dat bij de tweede lezing een gewone meerderheid voldoende is. De voorgestelde wijziging van het Statuut in verband met de nieuwe staatkundige structuur behelst geen afwijking van die Grondwet.

In oktober 2008 is de regering via de motie-Van Bochove c.s. verzocht, niet eerder akkoord te gaan met de zelfstandigheid van Sint-Maarten dan nadat aan de voorwaarden voor een adequate rechtshandhaving en rechtspleging is voldaan. Dit gebeurde op grond van de overweging dat de bevindingen van het WODC-onderzoek over de georganiseerde

criminaliteit en de rechtshandhaving op Sint-Maarten zorgwekkend zijn. Sint-Maarten kan alleen een zelfstandig land worden binnen het Koninkrijk, indien vaststaat dat er sprake is van een goede rechtshandhaving en rechtspleging. Om dit te kunnen vaststellen is het noodzakelijk dat er sprake is van zichtbare en reële verbeteringen in de keten van rechtshandhaving en rechtspleging ten opzichte van de huidige situatie of de situatie in 2008.

Nog onlangs bleek tijdens een door de commissie NAAZ belegd rondetafelgesprek dat feitelijk iedereen ervan overtuigd is dat het land de Nederlandse Antillen ten einde is. Dat betekent concreet dat er ook voor Sint-Maarten een duidelijke keuze moet worden gemaakt. De CDA-fractie heeft in eerdere debatten aangegeven dat zij, zoals toen geformuleerd, na ampele overwegingen kiest voor een zelfstandig Sint-Maarten. Daarvan kan echter pas in volle omvang sprake zijn als de gekende knelpunten tot het verleden behoren. Bij het rondetafelgesprek bleek dat dit volgens sommigen nog jaren kan duren.

De regering onderkent deze problematiek, althans dat neem ik aan. In de brief van 6 april schetst de regering niet het beeld dat alles op orde is. Maar uit de brief wordt niet duidelijk wat de stand van zaken is. Laat ik het zo formuleren, in de brief wordt gekozen voor een toon en een formulering die mij tot de conclusie brengen dat de zaak nog lang niet op orde is. Is dat een juiste conclusie? Deelt de regering deze visie? Hoe beoordeelt de regering de uitspraak die is gedaan tijdens het rondetafelgesprek, dat het nog jaren gaat duren voordat de zaak feitelijk op orde is? Wat betekent dit nu concreet voor de afweging die de regering gaat maken op basis van de ingediende motie? In de motie wordt uitgesproken dat niet akkoord moet worden gegaan met de zelfstandigheid van Sint-Maarten als ... Ik hoef de tekst niet te herhalen. Beschouwt de regering het sturen van de jongste brief als het afdoen van de motie? Ik mag toch aannemen van niet. Wat betekent in dit geval nu precies de algemene maatregel van rijksbestuur? Op welke andere terreinen is nog sprake van het niet voldoen aan criteria? Wat is in dit opzicht de situatie op Curaçao?

Twee rijkswetten zijn aangekondigd, maar nog niet ter behandeling bij de Kamer aangeboden. Het zijn de rijkswet Personenverkeer en de Rijksvisumwet. Wanneer kunnen deze wetten worden verwacht en wat zijn de gevolgen als deze wetten op 10 oktober 2010 nog niet van kracht zijn? Ik wijs daarbij op de samenhang met de Wet toelating en uitzetting BES. De CDA-fractie onderschrijft de noodzaak om het Statuut te wijzigen op de wijze die nu voorligt. Deze technische wijzigingen laten onverlet dat de CDA-fractie van mening is dat een algehele wijziging – lees: actualisering en modernisering – van het Statuut feitelijk noodzakelijk is. Ik citeerde juist al prof. Koekoek. De MAN-fractie in de Staten van de Nederlandse Antillen vraagt bijvoorbeeld aandacht voor de duurzame oplossing van het democratisch tekort binnen het Koninkrijk. De staatssecretaris stelt vast dat een visie op de toekomst van het Koninkrijk ten grondslag zal moeten liggen aan een nieuw Statuut. Ik citeer: de nieuwe landen zullen gezamenlijk aan een dergelijke visie werken. De CDA-fractie nodigt de regering uit spoedig te komen met een bij deze tijd passende wijziging van het Statuut. Een duidelijke toezegging om hiermee voortvarend aan de slag te gaan, vindt de CDA-fractie gewenst. Zo nodig zal zij daartoe een motie indienen.

De staatssecretaris benadrukt het belang van de samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba en de eenvormige wetgeving die daarbij worden nagestreefd. Binnen de nieuwe staatsstructuur wordt gewerkt aan een nieuwe samenwerkingsregeling. «De samenwerking zal niet minder intensief zijn», zo staat er. Hoe verhoudt zich het streven om een samenwerkingsregeling en een eenvormige wetgeving te realiseren tot de invoering van Nederlandse regelgeving op de BES-eilanden? Wat tot nu toe in de relatie tussen de landen en het Koninkrijk ontbreekt, is een goede geschillenregeling. In november jongstleden heeft de

toenmalige staatssecretaris van Justitie op mijn vragen geantwoord dat de regering voornemens is om dit in de toekomst te regelen. Kan de minister zeggen op welke wijze de regering dit nu precies gaat doen? «De toekomst», dat is een ruim begrip. Op welk moment doet de regering dit voorstel? Gaarne krijgen wij een concrete toezegging, zodat een mogelijke motie achterwege kan blijven.

De landen en de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen hebben in 1981 erkend dat elk van de zes eilanden het recht heeft om zijn eigen staatkundige toekomst te bepalen. Een keuze om uit het Koninkrijk te treden en onafhankelijk te worden dient daarbij in beginsel te worden gerespecteerd. De staatssecretaris stelt in de nota naar aanleiding van het verslag op pagina 3 dat Nederland hierbij destijds de kanttekening heeft geplaatst dat Nederland medebeslissingsrecht heeft als een eiland kiest voor een andere status binnen het Koninkrijk. In 1981 bestond het Koninkrijk uit twee landen. Binnenkort bestaat het uit vier landen. Welke inspraak zullen de vier landen van het Koninkrijk krijgen bij een toekomstige statuswijziging binnen het Koninkrijk van een van de landen?

Bij de behandeling van de BES-wetten is de vraag aan de orde geweest of de bevolking van de drie eilanden op enig moment nog een volkenrechtelijk en/of staatsrechtelijke keuze kan maken voor een andere plaats van hun eiland, en dan buiten het Koninkrijk. Hoewel dit naar de opvatting van de CDA-fractie zonder meer mogelijk is – de afspraak van 1981 is immers niet herroepen – blijft bij velen twijfel bestaan. Kan de regering deze twijfel in dit debat klip-en-klaar wegnemen? Op dit punt overweegt de CDA-fractie een motie in te dienen.

Het toezicht op het aangaan van geldleningen door de landen is neergelegd in artikel 29 van het Statuut. Hoe verhoudt zich dit artikel tot de verplichting in artikel 16 van de rijkswet Financieel toezicht Curaçao en Sint-Maarten? De CDA-fractie steunt het nieuwe artikel in het Statuut waarin de wetgevingsprocedures tot implementatie van internationale verdragen in de vier landen wordt gefaciliteerd. Het op samenwerking gerichte artikel is opgenomen in het Statuut, artikel 2 onder f, met de mogelijkheid voor de Koninkrijksregering om bij rijkswet of bij algemene maatregel van rijksbestuur maatregelen te nemen ter uitvoering van de verdragen. Dat past in het groeiende belang dat internationale verdragen hebben in de huidige rechtsstaat.

Tot zover mijn bijdrage over het Statuut.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Jesus-Leito, de gedeputeerde Staatkundige Structuur van Curaçao.

Mevrouw **Jesus-Leito**: Mijnheer de voorzitter, geachte voorzitter van de Staten van de Nederlandse Antillen, mijnheer de voorzitter van de Staten van Aruba, geachte leden van de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken, bijzonder gedelegeerden van de Staten van de Nederlandse Antillen en bijzonder gedelegeerden van de Staten van Aruba. Het is voor mij een bijzonder groot genoegen om in deze vergadering aanwezig te zijn en om als bijzonder gedelegeerde van de Staten van de Nederlandse Antillen in mijn hoedanigheid als gedeputeerde in de gelegenheid te zijn om de positie van Curaçao naar voren te brengen. Curaçao is de Staten van de Nederlandse Antillen er erkentelijk voor dat Curaçao een bijzonder gedelegeerde heeft mogen aanwijzen. Deze erkentelijkheid weerhoudt mij er niet van om duidelijk te maken dat dit precies is waar het Curaçao om gaat. Het is tekenend dat wij hier samen zijn gekomen om de wens van onze bevolking inzake een autonome positie binnen het Koninkrijk, zoals die is uitgesproken tijdens het referendum van april 2005, te realiseren. Het doet vreemd aan dat de daartoe strekkende parlementaire besprekingen formeel niet gevoerd kunnen worden door gedelegeerden van de Curaçaose eilandsraad. Die situatie zal in de toekomst, met de realisering van de gewenste status,

gelukkig tot het verleden behoren. Ons democratisch besef brengt met zich dat belangen van onze bevolking door vertegenwoordigers van onze bevolking moeten worden gerealiseerd.

De weg naar vandaag, de parlementaire behandeling van de voorliggende rijkswetten, is lang en moeilijk geweest. Na het op elk eiland gehouden referendum – op Curaçao op 8 april 2005 – waarbij de bevolking van elk eiland zich na een gedegen voorlichtingscampagne heeft kunnen uitspreken over de gewenste staatkundige toekomst, zijn wij begonnen met lange onderhandelingen om de gewenste statussen te realiseren. Belangrijke momenten zijn geweest: het bestuurlijk overleg in april 2005, het zogenaamde hoofdlijnenakkoord in oktober 2005, de start-rondetafelconferentie in november 2005, de slotverklaring van het bestuurlijk overleg van 2006, met als integraal onderdeel de brief van de algemeen secretaris van de VRTC, de heer Van Zwol, het overgangsakkoord over de implementatie van de slotverklaring en later het bestuursakkoord over toetreding van Curaçao tot het traject, het zogenaamde overgangsakkoord van Curaçao in 2007, en de besluitenlijsten van de diverse politieke stuurgroepvergaderingen. In die besluitenlijsten hebben wij de bereikte overeenstemming over de uitwerking van onderdelen van de slotverklaring vastgelegd. Wij hebben die besluitenlijsten daarna ter ratificatie toegezonden aan onze respectievelijke volksvertegenwoordigingen.

Ik herinner aan de belangrijke verklaring van 12 november 2007, waarin duidelijke procedureafspraken zijn vastgelegd over de betrokkenheid van de eilanden bij het wetgevingsproces. Daarbij ging het met name om de vraag hoe de bereikte overeenstemming over de regelgeving zou worden bewaakt. Na de RTC van december 2008 werden in politieke stuurgroepvergaderingen de verdere onderdelen afgewerkt.

Al deze belangrijke momenten duiden op de wil om gezamenlijk, als partners binnen het Koninkrijk, te komen tot de gewenste nieuwe status van de eilanden. Behalve lang was de weg ook moeilijk. Die moeilijkheid vloeide enerzijds voort uit het feit dat de staatkundige veranderingen de opheffing van het staatsverband van de Nederlandse Antillen tot gevolg zouden hebben, gepaard met het ontstaan van twee nieuwe landen binnen het Koninkrijk en de integratie van Caribische eilanden in de Nederlandse Staat, die deel uitmaakt van het Europese continent. Anderzijds stond en staat het traject, ook vandaag nog, onder invloed van de lokale politieke consumenten. Net als bij u staat dit staatkundige dossier, ondanks het gehouden referendum en de laatste verkiezingen, op Curaçao nog steeds onder politieke druk. Desalniettemin hebben wij dit proces doorlopen met vertrouwen in de bereidheid om met wederzijds respect de gewenste statussen van de eilanden te kunnen realiseren. Terugblikkend mag ik stellen dat wij naar tevredenheid hierin zijn geslaagd.

Realisering van een nieuwe staatkundige status van de eilanden komt prominent naar voren in de ontwerprijkswet tot wijziging van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden. Deze wet heeft in de kern tot doel het land de Nederlandse Antillen op te heffen en van Curaçao en Sint-Maarten een autonoom land te maken binnen het Koninkrijk en vast te leggen dat de BES-eilanden deel zullen uitmaken van het Nederlandse staatsbestel. Vervolgens beoogt het voorstel ook om procedureregels te geven voor de behandeling van de Staatsregeling en de zogenaamde organieke wetten. De bereikte overeenstemming over de inhoud en de strekking van de ontwerprijkswet brengt met zich dat Curaçao in ieder geval zijn goedkeuring zal hechten aan dit ontwerp, zoals dit aan de parlementen ter behandeling is aangeboden. Ook de ontwerprijkswetten Raron, het Reglement voor de Gouverneur van Curaçao en het Reglement voor de Gouverneur van Sint-Maarten hebben in dit opzicht onze volledige instemming.

Dit geldt ook voor de zogenaamde consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie, waarin een van de pijlers van de trias politica, te weten de rechterlijke macht, uitwerking heeft gekregen. Er is veel gedaan om middels deze regeling de gewenste staatkundige onafhankelijkheid, de professionaliteit en de betrouwbaarheid van de rechterlijke macht te borgen met gelijktijdig een garantie voor een zorgvuldige financiering en modernisering van de bedrijfsvoering van het Hof. Wij kunnen kijken op een goed wetgevingsproduct waaraan onze delegatie volledige steun wenst te betuigen.

Curaçao heeft gedurende de onderhandelingen niet in alle opzichten een op een gekregen wat Curaçao voorstond. Met name de solidariteit met de andere eilanden heeft voor Curaçao hierbij een belangrijke rol gespeeld. In de consensusrijkswet Politie en Openbaar Ministerie hebben wij onze bereidheid getoond om invulling te geven aan de solidariteitsgedachte die, zoals bekend is, een van de pijlers van onze statutaire relatie binnen het Koninkrijk is. Wij hebben daarmee onderkend dat sommige eilanden, gelet op hun schaal, niet in staat zullen zijn, een volledig voorzieningenniveau tot stand te brengen en te houden. Curaçao heeft als grootste eiland dat het staatkundig verband verlaat, ingestemd met de vormen van samenwerking met Sint-Maarten of met Nederland ten behoeve van de kleinere eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius. De bereidheid om tot deze samenwerking te komen, stoelt op het besef dat de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de bevolking niet stopt bij de kustlijn van ons eiland.

Deze samenwerking heeft hier en daar tot gevolg gehad dat wij in de toekomst vanuit onze autonomie en autonome bevoegdheden met Sint-Maarten en met Nederland ten behoeve van de andere eilanden zullen samenwerken om de wederzijdse solidariteit invulling en uitwerking te geven. Wij hebben daarbij erkend dat invulling van de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de kleine eilanden vanuit Nederland vanwege de geografische afstanden moeilijk kan zijn en dat die samenwerking de basis kan vormen voor de verdere nieuwe relaties binnen het Koninkrijk. Kenmerk hierbij is dat de staatsrechtelijke institutionele verticaliteit vervangen zal moeten worden door meer horizontale samenwerkingsrelaties waarin het wederzijds respect de basis vormt van zinvolle relaties binnen het Koninkrijk en tussen de landen. Met de consensusrijkswetten die de regering bij de parlementen heeft ingediend en de later ingediende nota van wijziging kan Curaçao instemmen. Dit geldt voor de consensusrijkswetten Politie, OM, Financieel toezicht en Raad voor de rechtshandhaving en voor de rijkswet tot vaststelling van de zeegrenzen.

Zoals bij de behandeling van het tweede blok wetgeving nader zal blijken, ontmoeten de ingediende amendementen bij Curaçao ernstige bedenkingen. Hoewel bij de behandeling van de rijkswet Politie daarop nog nader zal worden teruggekomen, wil ik nu reeds namens onze delegatie naar voren brengen dat het amendement met betrekking tot de rijkswet Politie de bereikte consensus over de politieorganisatie en de samenwerking tussen de landen in zijn hart raakt. Dit amendement brengt het hele proces mogelijk in gevaar. Namens Curaçao wil ik nu reeds aanvaarding van dit amendement ten stelligste ontraden.

De heer **Herdé**: Geachte voorzitter, geachte leden van de Tweede Kamer, geachte bijzondere vertegenwoordigers van de Nederlandse Antillen, Curaçao, Sint-Maarten en Aruba, dames en heren. Het is voor mij een grote eer om namens de AVP-fractie in de staten van Aruba aan de behandeling van het Statuut en de op de agenda staande rijkswetten ter herstructurering van het Koninkrijk te mogen deelnemen. Wij beginnen met de context van deze besprekingen en de positie van Aruba hierin duidelijk te maken als achtergrond vanwaaruit onze bijdrage aan deze besprekingen zal plaatsvinden.

Het gaat in deze vergadering om de herstructurering van het Koninkrijk als resultaat van de door de bevolking van Curaçao, Bonaire, Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius geuite wens om nieuwe invulling te geven aan de plaats van hun eiland binnen het Koninkrijk. Het gaat meer specifiek om de wens van de bevolking van Curaçao en Sint-Maarten om de status van land binnen het Koninkrijk te verkrijgen. Namens de AVP wens ik onomstotelijk kenbaar te maken dat wij de wens van de bevolking van elk van onze zustereilanden volledig en ondubbelzinnig ondersteunen. De regering van Aruba heeft reeds te kennen gegeven, de samenwerking met alle toekomstige landen van het Koninkrijk en de BES-eilanden een nieuwe vorm te willen geven. Aruba heeft de positie van land binnen het Koninkrijk met eer de afgelopen 25 jaar ingenomen. De ervaringen van de afgelopen 25 jaar leren ons dat geloof in eigen kracht, vertrouwen in de kracht van onze eigen bevolking en de niet-aflatende vriendschap en steun van zowel zustereilanden als Nederland een enorm grote rol hebben gespeeld in het succes dat Aruba vandaag is. Deze ervaring wensen wij met onze zustereilanden in het Caribisch gebied te delen. Ondanks de moeilijke tijden die wij hebben gekend en ondanks de meningsverschillen die wij ook intern kennen, staat één feit buiten kijf. De status aparte van Aruba is allen binnen het Koninkrijk en met name de bevolking van Aruba ten goede gekomen.

Op Aruba kennen wij het gezegde: *asta cos bon por bira miho*. In het Nederlands: ook iets goeds is voor verbetering vatbaar. Dat geldt ook voor ons Koninkrijk en voor het Statuut. Het Koninkrijk kan democratischer en effectiever werken. Na bijna 55 jaar wordt de behoefte gevoeld om het Koninkrijk en het Statuut nieuwe inhoud te geven. Vanuit onze ervaring van de afgelopen 25 jaar willen wij hieraan bijdragen. Dat hebben wij in documenten en proefschriften reeds aangegeven.

Er zijn een aantal nieuwe bepalingen in het Statuut opgenomen die ook gevolgen hebben voor Aruba. De artikelen 12a en 38a zijn nieuwe bepalingen die de mogelijkheid van een vorm van geschillenbeslechting bieden. Artikel 27 wordt veranderd, waardoor het expliciet mogelijk wordt gemaakt om een algemene maatregel van rijksbestuur of rijkswet in te voeren op het moment dat verdragen niet op de eilanden worden ondersteund door regelgeving of andere maatregelen. Juridische meningsverschillen binnen het Koninkrijk hebben in de afgelopen decennia geleid tot slopende discussies, die te lang en te veel de sfeer en de samenwerking negatief hebben beïnvloed. Intussen is het werken aan gezamenlijke doelstellingen voor ons Koninkrijk en het bundelen van krachten van alle landen binnen het Koninkrijk tot het creëren van een werkelijke Koninkrijksamenleving verloren gegaan. Het wantrouwen opgewekt door conflicten nam de plaats in van de bundeling van krachten voor gezamenlijke doelstellingen. In plaats van tot elkaar te groeien, zijn wij de afgelopen decennia steeds verder uit elkaar komen te staan. Dat kan anders, dat moet anders. De volkeren van het Koninkrijk verdienen beter.

Het feit dat er twee nieuwe bepalingen worden opgenomen in het Statuut op het punt van geschillenbeslechting is alleen maar toe te juichen. Interpretatieverschillen van de afspraken zijn funest voor een goede en effectieve samenwerking binnen het Koninkrijk. Onze fractie is derhalve van mening dat er op korte termijn een onafhankelijke instantie moet komen die strikt juridische verschillen over de interpretatie van statutaire bepalingen op adequate en onafhankelijke wijze beslecht. Wij maken hiermee de tijd en energie vrij om te werken aan een verdieping van de relaties en de samenwerking binnen het Koninkrijk. Wij zijn van mening dat een dergelijke regeling artikel 38 als basis moet hebben. De staatssecretaris van Justitie heeft mede namens de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 26 november 2009 antwoord gegeven op de vragen van het Tweede Kamerlid Van Bochove over een geschillenregeling. Hierin stelt hij dat te zijner tijd een voorstel gedaan zal

worden over het in het leven roepen van een geschillenregeling. Gezien het belang van een geschillenbeslechting in het Koninkrijk, met name voor de interpretatie van statutaire belangen voor redenen die reeds zijn aangegeven, vernemen wij graag wat de status van deze regeling is en of de staatssecretaris kan bevestigen dat zij ervoor zorgt dat geschillen op een adequate en onafhankelijke wijze beslecht zullen worden. Gezien het belang van een dergelijke regeling beraden wij ons op de mogelijkheid om hierover in tweede termijn een motie in te dienen.

Wat betreft het nieuwe voorstel, neergelegd in artikel 27.3 van het Statuut, inzake de totstandbrenging van wetgeving voor de uitvoering van verdragen wens ik het volgende in te brengen. Met artikel 27, lid 3 wordt de mogelijkheid gecreëerd om met uitvoerende regelgeving in de vorm van algemene maatregelen van rijksbestuur of rijkswetten te komen om zo de bekrachtiging van internationale verplichtingen voortvloeiende uit overeenkomsten gesloten met andere mogendheden te doen naleven. De Raad van State heeft in haar advies van 29 augustus 2009 gesteld dat artikelen 51 en 43 van het Statuut reeds voldoende juridische basis bieden om het probleem van het uitblijven van uitvoeringswetgeving te onderwerpen. Om juridische redenen is artikel 27, lid 3 dus niet nodig. Indien het echter onze wens is om voor het hele Koninkrijk gemeenschappelijke maatstaven, normen, standaarden voor kwaliteit van het leven in alle landen van het Koninkrijk overeen te komen, en daarvoor ook internationale verdragen te hanteren, dan is het alleszins redelijk om daar gezamenlijk als Koninkrijk niet alleen de juridische maar ook de organisatorisch financiële en personele voorzieningen voor te treffen. Daarmee zullen wij niet slechts met verenigde kracht concreet werken aan gemeenschappelijke standaarden voor alle delen van het Koninkrijk, maar deze ook als gemeengoed stellen in plaats van de indruk te wekken, deze eenzijdig te willen opleggen. Hiervan uitgaande vraag ik de regering van het Koninkrijk of zij in overweging wil nemen, de reeds bestaande juridische instrumenten van het Koninkrijk, het Statuut, te gebruiken, in plaats van de nu voorgestelde artikel 27, lid 3, om de naleving van verdragen te verzekeren.

Het belangrijkste wat in het Statuut is opgenomen in relatie tot verdragen en de implementatie ervan in de toekomst, staat in artikel 27, lid 2. Hierin wordt bepaald dat er een onderlinge regeling komt tussen de landen van het Koninkrijk ten behoeve van de totstandkoming van regelgeving en andere maatregelen voor de uitvoering van verdragen. De totstandkoming, en zeker de inhoud van deze regeling, zijn essentieel voor het optimaal kunnen voldoen aan verdragsverplichtingen. In het kader hiervan wensen wij te vernemen of er al gewerkt wordt aan een dergelijke regeling, wat de inhoud van deze regeling is en wat de doelstelling ervan is. Verder wensen wij te vernemen in hoeverre er rekening wordt gehouden met de mogelijkheden en onmogelijkheden van de landen en of er een mogelijkheid bestaat om wederkerig bijstand te verlenen indien het om de een of andere reden niet mogelijk is om de verdragen uit te voeren. Ook wens ik de regering te vragen of zij bereid is om bij het verzoeken van medegelding van verdragen voor het Koninkrijk, de toets van de uitvoerbaarheid van verdragen mee te willen nemen in haar besluitvorming. De draagkracht van de afzonderlijke eilanden van het Koninkrijk is voor de uitvoerbaarheid van verdragen immers de belangrijkste reden voor de opgelopen achterstand in de naleving hiervan.

Ik wens te eindigen met een uitspraak van Henry Ford. Hij zei: «Coming together is a beginning. Keeping together is progress. Working together is success.» Wij zijn vijftig jaar geleden bij elkaar gekomen door middel van het Statuut. Dat was het begin. Wij zijn nu al langer dan vijftien jaar samen. Dat is vooruitgang. Nu is het tijd dat wij met elkaar samenwerken voor gezamenlijke vooruitgang en voor succes van ons allen. De regering heeft hiertoe een duidelijk commitment gegeven. Wij staan hier volledig

achter. De toekomst zal uitwijzen dat het Koninkrijk alleen een succes wordt als wij er samen aan werken.

De heer **Leerdam** (PvdA): Voorzitter. Ook ik heet onze collega's uit de Nederlandse Antillen en Aruba van harte welkom in onze vergaderzaal. Ik spreek daarbij de wens uit dat wij de komende week op een vruchtbare en constructieve wijze verder vorm kunnen geven aan de nieuwe staatkundige verhoudingen in ons Koninkrijk. Ten grondslag daaraan liggen de respectievelijke referendumuitspraken van de bevolkingen van de eilanden. De fractie van de Partij van de Arbeid heeft dit proces altijd gesteund, met het oogmerk, invulling te geven aan het zelfbeschikkingsrecht van de verschillende Caribische entiteiten binnen ons Koninkrijk en de wens om te komen tot een doelmatiger bestuur op de verschillende eilanden, binnen de garanties van een goed functionerende democratische rechtsstaat.

De aanpassing van ons Koninkrijksstatuut is een belangrijke zaak. Het dient als wettelijk kader voor alle staatkundige aanpassingen van ons Koninkrijk. De toetreding van de BES-eilanden tot het land Nederland, zoals in deze aanpassing van het Statuut nu wordt vastgesteld, impliceert een territoriale uitbreiding van het land Nederland tot in het Caribisch gebied buiten Europa. Impliceert dit niet een aanpassing van onze Grondwet, met de daarbij te hanteren verzwaarde procedures voor behandeling van deze wijziging van het Statuut? Graag vernemen wij op dit punt een reactie van de regering.

Dat de toetreding van de BES-eilanden tot Nederland niet in de preambule van het Statuut wordt opgenomen, kunnen wij uiteindelijk wel billijken, omdat het betreffende artikel 1, lid 2 uit dit voorstel van de rijkswet komt te vervallen zodra het een en ander alsnog in onze Grondwet is vastgesteld. Wij gaan er overigens van uit dat het van kracht worden van deze rijkswet per Koninkrijksbesluit slechts zal geschieden via een voorhangprocedure bij onze Kamer. Kan de regering ons dit toezeggen? Als zij dat niet kan, overweeg ik hierover per motie een uitspraak van de Kamer te vragen.

Ik kom toe aan de inhoudelijke beoordeling van het verloop van het proces tot nu toe ter voorbereiding op deze aanpassing van ons Statuut. Uit de brief van 6 april jongstleden van de staatssecretaris maak ik op dat ook de regering van mening is dat in ieder geval Sint-Maarten nog lang niet voldoet en per 10 oktober aanstaande ook nog niet zal kunnen voldoen aan alle toetsingscriteria die wij gezamenlijk hebben geformuleerd om de status van zelfstandig land binnen ons Koninkrijk te verkrijgen. Dat vinden wij een zeer ernstige zaak. Vooralnog zijn wij er niet van overtuigd dat de algemene maatregel van rijksbestuur waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint-Maarten voldoende is om te bewerkstelligen dat Sint-Maarten op korte termijn gaat voldoen aan de gestelde voorwaarden. De regering lijkt een vorm van verhoogd toezicht te overwegen waarbij sprake is van eilanden die wel de status van land krijgen, maar die nog niet volledig zelfstandig zijn. Daarbij is echter tamelijk onduidelijk gebleven hoe er met de voorgestelde plannen en aanpak naartoe kan worden gewerkt dat de eilanden binnen een bepaalde periode wel in staat zijn om op eigen benen te staan. In de brief van de staatssecretaris die de Kamer deze week ontving, staat hierover weinig nieuws. Het lijkt mij zaak dat zij vandaag over het een en ander meer duidelijkheid geeft. Ik zal hier vandaag per wetsvoorstel nader op ingaan.

De algemene maatregel van rijksbestuur zal pas van kracht worden op het moment dat de wijziging van het Statuut van kracht wordt en Curaçao en Sint-Maarten formeel de status van land hebben verkregen. De werkingsduur van twee jaar zal slechts eenmaal bij Koninklijk Besluit met nog eens twee jaar verlengd kunnen worden. En wat dan indien nog niet aan de toetsingscriteria wordt voldaan? Resteert de Koninkrijksregering

dan nog slechts als laatste redmiddel het activeren van de waarborgfunctie uit de artikelen 43 en 51 van het Statuut?

Wij willen ten aanzien van deze algemene maatregel van rijksbestuur op zijn minst de volgende wensen aan de regering voorleggen. Steeds na twee jaar kan deze algemene maatregel van rijksbestuur opnieuw worden verlengd indien de situatie op een van de twee eilanden daar nog aanleiding toe geeft. Deze Kamer wordt iedere keer via een voorhangprocedure vooraf betrokken bij het te nemen besluit over het al dan niet verlengen van deze algemene maatregel van rijksbestuur. Het aldus gewijzigde definitieve concept van de algemene maatregel van rijksbestuur zal alsnog via zo'n voorhangprocedure aan deze Kamer worden voorgelegd voordat deze in werking treedt. Graag krijg ik op deze drie punten een duidelijke toezegging van de regering.

De PvdA-fractie heeft nog een vraag over de schuldsanering. In reactie op de feitelijke vraag van mijn fractie hierover tijdens de schriftelijke voorbereiding van de begrotingsbehandeling gaf de regering aan voornemens te zijn de slotsom over te maken op het moment dat Curaçao en Sint-Maarten de status van zelfstandig land binnen het Koninkrijk krijgen, dus op 10 oktober 2010. Met de uitvoering die de staatssecretaris wil geven aan de motie-Van Bochove c.s. (31700-IV, nr. 9) en de op stapel staande algemene maatregel van rijksbestuur zou de situatie wat betreft de schuldsanering toch wat anders kunnen liggen. De afspraak met de eilanden is volgens de PvdA-fractie dat de schuldsanering pas wordt afgerond als aan alle voorwaarden van zelfstandigheid is voldaan. De staatssecretaris heeft gesteld dat als de voorgestelde algemene maatregel van rijksbestuur in werking treedt er geen sprake zal zijn van geheel zelfstandige eilanden. Is zij van mening dat dit logischerwijs betekent dat op basis van de gemaakte afspraken de schuldsanering niet afgerond kan worden op de datum van transitie als de algemene maatregel van rijksbestuur dan in werking is getreden? Is zij eveneens van mening dat de schuldsanering pas kan worden afgerond na de opheffing van het verhoogde toezicht of is zij een andere mening toegedaan? Ik hoor hier graag een reactie op.

Tot slot. Wij staan aan de vooravond van een historisch moment. Let's go for it, want iedereen telt mee in het Koninkrijk.

De voorzitter: Het woord is aan de heer Sulvaran, namens de PAR.

De heer Sulvaran: Dames en heren collega's. De heer Lee heeft mij er gisteren aan herinnerd dat wij in het jaar 2011 375 jaar in Koninkrijksverband zitten. Dat is volgend jaar en wij hopen dat ook gezamenlijk te vieren. Wij zitten 375 jaar in een verband, in een verbond, dat de uitdagingen van allerlei omstandigheden en ontwikkelingen heeft doorstaan. Dit ongeacht onze verschillen in afkomst, taal, cultuur, denkbeelden en de beleving daarvan.

Wij zitten vandaag in een dilemma en ik wil het als volgt beschrijven. Er zijn twee rechten die naast elkaar uitgeoefend worden. Laat mij voorstellen dat beide gerespecteerd dienen te worden. Dat doen wij ook. Het ene recht is gebaseerd op internationale afspraken, vastgelegd in resoluties van de Verenigde Naties, en het andere is gebaseerd op Koninkrijksafspraken zoals vastgelegd in het Statuut. Het dilemma in dit specifieke geval is de tegenstrijdigheid in de uitoefening van beide rechten. Aan de ene kant is er het recht van amendement van de Tweede Kamer en aan de andere kant is er het zelfbeschikkingsrecht van volkeren en de uitoefening daarvan door onder meer de eilandgebieden Curaçao en Sint-Maarten.

Ook aan de orde is hoe wij in het Koninkrijk met elkaar omgaan. De context: er zijn referenda gehouden en er was het proces, vier jaar van intensieve, zeer harde onderhandelingen waarbij allerlei groeperingen in onze maatschappij betrokken waren, onderhandelingen tussen de

partners van het Koninkrijk. Daarbij golden en gelden nog steeds twee uitgangspunten. Het eerste is consensus en het tweede is dat de onderhandelingen binnen de kaders van het Statuut plaatsvinden. En dan het product, het resultaat dat voor u ligt, de wetgeving die wij vandaag behandelen en die voldoet aan de slotverklaring – ook dat – van 2 november 2006. Verder het adagium afspraak is afspraak. Consensus is consensus. Bij de onderhandelingen tussen de regeringen geldt tot vandaag toe dit uitgangspunt. Dit werd dan ook door leden van de Tweede Kamer benadrukt in de discussie over het wel of niet kunnen aanpassen van onderdelen van de slotverklaring van 2 november 2006 tijdens discussies op Curaçao ter voorbereiding van het referendum van 15 mei 2009. Bij het toch indienen van amendementen die de consensus raken, geldt naar onze mening dat:

1. afbreuk wordt gedaan aan het uitgangspunt van de onderhandelingen, wat het vertrouwen tussen de partners schaadt;
2. afbreuk wordt gedaan aan de vrije en vrijwillige keuze van Curaçao en Sint-Maarten in de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht;
3. de bepalingen van het Statuut kunnen worden ontkracht in de zin van de bevoegdheidsverdeling;
4. er zelfs sprake kan zijn van indruisen tegen het Reglement van Orde van de Tweede Kamer in de zin van indruisen tegen de strekking van wetten.

Er liggen nu twee amendement op tafel die deze toets niet of niet helemaal doorstaan. Ik wil de mening van de regering daarover weten. De eerste vraag die wij aan onszelf kunnen stellen, is of dit juist is, of het rechtvaardig is ten aanzien van de vierjarige onderhandelingen en of het toelaatbaar is, ook in de zin van artikel 97 van het Reglement van Orde. De meest belangrijke vraag is een andere. Hoe kunnen wij samen als parlementariërs de bezorgdheden die bij ons leven, tegemoetkomen, zonder ingrijpende amendementen die dit hele historische proces en dit moment in gevaar brengen?

Dan wil ik afsluiten. Volgens het Statuut, de geest van het Statuut is het nog steeds: steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan of met de wil, elkander behulpzaam te zijn. Ik dank u voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Zou u nog even willen blijven staan? De heer Remkes heeft een aanvullende vraag aan u.

De heer **Sulvaran**: Dat mag.

De heer **Remkes** (VVD): Voorzitter. Mij intrigeert de opmerking van de collega dat het indienen van amendementen haaks zou staan op het Reglement van Orde van deze Kamer. Dat is mijn eerste vraag. Mijn tweede vraag is: het kan in een parlementair proces – al is dat misschien de politieke mores op de Antillen – toch niet zo zijn dat wij hier vandaag met elkaar uitsluitend bezig zijn als stempelmachine?

De heer **Sulvaran**: Artikel 97 van het Reglement van Orde – ik heb nu de stukken niet bij mij – zegt dat een amendement de strekking van een wet niet mag raken. Wij denken dat het amendement – wij hebben een aide-mémoire die wij altijd kunnen uitdelen – wel de strekking van de rijkswet Politie raakt. Het is echter aan de Tweede Kamer om te beslissen of dat waar is of niet. Ik heb alleen de vraag opgeworpen.

De heer **Remkes** (VVD): Voorzitter. Als de collega ...

De **voorzitter**: Moment even. Eerst de tweede vraag.

De heer **Sulvaran**: Het antwoord op de tweede vraag die de heer Remkes had is: nee, wij respecteren beide amendementen, beide rechten. Dat heb ik vooropgesteld. Er is echter wel een proces geweest van onderhandeling. Daarbij was het eerste uitgangspunt consensus tussen de regeringen en het tweede uitgangspunt was dat er binnen de kaders van het Statuut onderhandeld werd. Dus de producten moeten binnen de kaders van het Statuut passen.

De heer **Remkes** (VVD): Het antwoord op de eerste, vriendelijk gestelde vraag is dat dat een verkeerde interpretatie is van ons Reglement van Orde, althans op deze wijze heb ik het nog nooit gehoord. Op het tweede punt kom ik in mijn eigen termijn bij het tweede blok wel terug.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Atacho heeft ook een aanvullende vraag.

De heer **Atacho**: Nee, ik heb geen aanvullende vraag, maar een vraag aan u, voorzitter, een vraag van orde. Ik wil u eraan herinneren dat u tijdens uw inleiding duidelijk hebt gesteld dat aan het einde van de inbreng van de delegatieleden slechts één toelichtende vraag kon worden gesteld. Dus ik vraag u of u zich in de loop van de vergadering kunt houden aan wat u in uw inleiding naar voren hebt gebracht.

De **voorzitter**: Ik ben bang dat we nu toch echt een verschil in interpretatie hebben. De heer Sulvaran had aangekondigd dat dit het eind van zijn verhaal was en de heer Remkes gaf aan dat hij een aanvullende vraag had. Die heeft hij gesteld.

De heer **Sulvaran**: Oké, maar de heer Remkes en ik verschillen van mening.

De heer **Atacho**: De heer Remkes had twee toelichtende vragen.

De **voorzitter**: Nee, nee. Er staat niet één met twee streepjes erop. Er staat «een vraag», dus er kunnen meerdere vragen gesteld worden door meerdere leden.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Dan heb ik ook een punt van orde, want zo gaan wij vandaag niet met elkaar discussiëren. Als de volksvertegenwoordigers hier vragen aan elkaar willen stellen, is afgesproken om dat na afloop te doen. Een vraag bestaat uit drie delen. Een gedelegeerde kan antwoorden, dan kan een Kamerlid of een andere gedelegeerde nog een vraag stellen en vervolgens nog een keer. Laten wij, nu we hier bij elkaar zijn, toch elkaar niet voortdurend procedureel de maat nemen, want dan zal de discussie vandaag verzanden en dat zou de SP-fractie heel jammer vinden.

De **voorzitter**: Dank u wel, dat was geen vraag. Dank aan de heer Sulvaran.

De heer **Sulvaran**: Ik heb alle vragen beantwoord, toch?

De **voorzitter**: Jazeker, prima. Ik ga over naar de heer Thijsen. Hij spreekt namens de MEP.

De heer **Thijsen**: Voorzitter, collega's, staatssecretaris mevrouw Bijleveld, gevolmachtigd minister van de Antillen en Aruba en geachte overige aanwezigen. Namens de fractie van de MEP wens ik allereerst op te merken dat uit de geschiedenis van de totstandkoming van het Statuut

blijkt dat het Statuut niet meer is dan een transitiedocument op weg naar meer zelfstandigheid van de landen, onder uitdrukkelijke handhaving van de wens van de landen om binnen het Koninkrijk te blijven.

De fractie van de MEP wenst uitdrukkelijk de wens van Aruba voorop te stellen om in het Koninkrijk te blijven. Pogingen om deze banden strakker te maken door middel van inperking van de autonomie anders dan op vrijwillige basis, moeten dan ook worden beoordeeld als zijnde in strijd met hoofdstuk negen van het Verdrag van de Verenigde Naties. Zoals de wetenschap al meermaals heeft blootgelegd, heeft het Koninkrijk destijds met dit transitiedocument bij de dekolonisatiecommissie net de toets der kritiek kunnen doorstaan en werd haar constitutionele bejegening van de genoemde gebiedsdelen daarbij vooralsnog als aanvaardbaar beoordeeld. De MEP-fractie wil nogmaals duidelijk vooropstellen dat de wens van Aruba is dat Aruba in het Koninkrijk der Nederlanden blijft en dat niet getornd wordt aan de in 1986 verworven rechten en de Status Aparte en dat Aruba deze rechten dan ook onverkort behoudt.

De MEP-fractie is bereid, mee te werken aan de wijziging van het Statuut in verband met de staatkundige veranderingen binnen het Koninkrijk vanaf 1 oktober 2010 en uit hoofde daarvan aan versterking van de samenwerking tussen de landen in het Koninkrijk, mits dat geschiedt op basis van respect en gelijkwaardigheid. Daarbij dient als uitgangspunt te gelden dat de autonome positie van Aruba in het Koninkrijk slechts mag wijzigen indien het een wijziging betreft die de autonome positie van Aruba handhaaft en versterkt.

De toetreding tot en de uittreding van elke regeling dient telkens bij rijkswet op vrijwillige basis te geschieden; telkens en dus in iedere rijkswet die haar grondslag weet op artikel 38 van het Statuut zal dus een (periodieke) uittredingsbepaling moeten zijn opgenomen; deze uittredingsbepaling accentueert ook de vrijwilligheid van de samenwerking. Betreffende artikel 12a stelt de MEP-fractie voor om daarin op te nemen dat geschillen omtrent de toepassing van het Statuut aan de Hoge Raad worden voorgelegd.

In een reactie geeft de regering aan dat het voorgestelde artikel 12a van het Statuut het mogelijk maakt om een voorziening te treffen voor de behandeling van geschillen tussen het Koninkrijk en de landen. Zoals gezegd, worden te zijner tijd voorstellen gedaan voor een geschillenregeling. Door nu al een geschilleninstantie aan te wijzen, wordt vooruitgelopen op deze voorstellen. De MEP is echter een andere mening toegedaan. Het Koninkrijk bestaat straks uit vier landen. Daarvoor is een geschillenregeling nodig en die moet acuut uitgewerkt worden. De voorkeur gaat uit naar een kamer bij de Hoge Raad, omdat die verder van de politiek staat dan de Raad van State. Bovendien gaat het daarbij immers om de interpretatie van een juridisch document, te weten het Statuut zijnde de constitutie van het Koninkrijk.

Artikel 15a is door de MEP-fractie ingevoegd. Daarin wordt bepaald dat een nieuwe rijkswet of een wijziging van bestaande rijkswetten met verstrekkende gevolgen moet worden goedgekeurd door de Staten met tweederde van de uitgebrachte stemmen. Elke regeling bij rijkswet zou een uittredingsbepaling dienen te bevatten. De reactie van de regering is dat met dit voorstel van de MEP-fractie de procedure van rijkswetgeving in belangrijke mate wordt verzwaaard. Daarmee zou de effectieve behartiging van aangelegenheden van het Koninkrijk worden bemoeilijkt. Afgezien van deze overweging betreft het voorstel van de MEP-fractie een wijziging van het Statuut die niet past bij het uitgangspunt dat op dit moment niet wordt overgegaan tot een fundamentele herziening van het Statuut. Alweer heeft de MEP een andere mening. De MEP gaat ervan uit dat de wegwerking van het democratisch deficit in dit geval zwaarder moet wegen.

De MEP-fractie heeft een wijziging voorgesteld op artikel 27, lid 1 van het Statuut. Daarbij het gaat om de zinsnede «in een zo vroeg mogelijk

stadium». Dat hebben wij gewijzigd in «onverwijld». De regering geeft hierop de volgende reactie. De MEP-fractie stelt voor om in plaats hiervan te bepalen dat de betrokkenheid onverwijld tot stand komt. Dat zou een snelheid van handelen vereisen die in de praktijk niet altijd te realiseren valt. De vraag is: wat is de onderbouwing daarvan? Het is te zwak om alleen maar naar voren te brengen dat een snelheid van handelen vereist is die in de praktijk niet altijd te realiseren valt.

Met betrekking tot artikel 27, lid 3 wenst de MEP uitdrukkelijk aan te geven dat zij hier niet mee kan instemmen en dat dit indruist tegen de geest van het Statuut. Het Statuut is immers een instrument om de landen steeds meer autonome bevoegdheden te geven, en niet andersom. Het is naar de mening van de MEP-fractie eerder een manier om te tornen aan de bestaande autonome bevoegdheid van Aruba. De fractie acht dit onaanvaardbaar. Het druist in tegen de geest van het Statuut en gemaakte internationale afspraken. Het is dus niet nodig. Het ingrijpen bij het niet uitvoeren van verdragen is nu voor Aruba gelijk aan inleveren. Waarom toch geen inhoud geven aan de wetgevingspool waar Aruba al jaren voor pleit?

Ik kom te spreken over artikel 38a. De MEP-fractie stelt voor om in de tekst van 38, eerste lid, de volgende woorden toe te voegen: daarbij inbegrepen regelingen ter beslechting van geschillen onderling. De reactie van de regering is dat vanwege het belang en het karakter van de regeling waar het voorgestelde artikel 38a een grondslag voor beoogd te geven, het passender is om daarvoor een aparte bepaling in het Statuut op te nemen. Met deze bepaling wordt verzekerd dat er binnen elk van de landen van het Koninkrijk een constitutionele grondslag bestaat voor een regeling omtrent de behandeling van geschillen tussen de landen. De MEP-fractie vraagt zich af waaruit dat blijkt. Wat zijn dan de gronden daarvoor? Het is een stelling van de regering die meer onderbouwd dient te worden.

De MEP-fractie stelt met betrekking tot artikel 55, tweede lid, voor om te bepalen dat de landsverordening tot aanvaarding van wijziging van het Statuut niet in werking treedt dan nadat de bevolking van het betrokken land in een volksraadpleging heeft ingestemd met deze landsverordening. Bij de totstandkoming van het Statuut hebben de landen uitgesproken dat deze procedures niet te zwaar moeten zijn om de toekomstige ontwikkeling van de landen niet te bemoeilijken. Dat is wat de regering zegt, maar die zegt nog meer. Ik lees voor. De wijziging die de MEP-fractie voorstelt, zal echter leiden tot een aanzienlijke verzwaring van de procedure tot wijziging van het Statuut. Afgezien van deze overweging betreft het voorstel van de MEP-fractie een wijziging van het Statuut die niet past bij het uitgangspunt dat op dit moment niet wordt overgegaan tot een fundamentele herziening van het Statuut.

Ik moet alweer zeggen, met enige nadruk, dat de MEP-fractie het niet eens is met deze stelling van de regering. De MEP-fractie gaat ervan uit dat het wegwerken van het bestaande democratische deficit zwaarder weegt. Tot slot een vraag over het amendement-Van Bochove. Kan dit amendement ook van toepassing zijn op Aruba?

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Met alle respect voor mijn collega-Kamerleden, maar ik vind het fijn om wat nieuwe gezichten te zien. Dat moet het debat ten goede komen!

Er liggen vandaag veel wetten voor. Maar met wetten maak je geen landen. Mensen maken landen. In Nederland zijn mensen vaak boos over de politiek. Zij zijn kwaad omdat politici dingen doen die zij helemaal niet willen. Mensen komen in opstand om dat te voorkomen. De SP ziet hoop in die boosheid. Mensen die kwaad zijn, zijn immers ook betrokken. Mensen die in opstand komen, hebben immers vertrouwen dat het in de toekomst beter kan.

Veel bewoners van de Nederlandse Antillen zijn die boosheid voorbij, in ieder geval op Curaçao. Veel mensen zijn niet eens meer boos, maar

gelaten. Het heeft toch geen zin meer om boos te zijn op de politiek. Er verandert toch nooit iets. Het heeft geen zin om in opstand te komen, want dan kom je alleen maar in de problemen. Dat wat betreft de houding tegenover de eigen bestuurders.

Heel veel positiever over Nederland zijn de meeste mensen op Curaçao overigens ook niet. Maar op ons worden zij in ieder geval nog boos. Dat is een goed teken. Jonge Antillianen in Nederland die hier een goede opleiding hebben gekregen, willen graag terug naar Curaçao. Heel vaak zeggen zij echter absoluut niet in het bestuur te willen. Ook hun ouders zouden het soms ernstig betreuren als hun kinderen kiezen voor een politieke carrière op Curaçao. Datzelfde geluid hoor ik overigens ook op de Universiteit van de Nederlandse Antillen. Vooral van dat cynisme van deze jongeren ben ik erg geschrokken. Zij zijn immers de toekomst van het nieuwe land. Voor hen doen wij het allemaal.

Wij voeren hier vandaag een historisch debat over de oprichting van nieuwe landen in ons Koninkrijk. Landen worden niet gemaakt door wetten, maar door mensen. Die moeten een gemeenschappelijk vertrouwen hebben in een gedeelde toekomst. Toen Aruba in 1986 de status aparte kreeg was er een redelijke eenheid in het bestuur en onder de bevolking. De gedelegeerden kunnen dat hopelijk beamen. Er was een gevoel van: wij gaan er samen iets van maken. Dat gevoel heb ik helaas nog niet over Curaçao. Een deel van de bevolking wil niets met Nederland te maken hebben. Kort gezegd: wij moeten oprotten en wij mogen ons geld meenemen. Een ander deel van de bevolking wil juist dat wij komen, niet alleen met geld maar ook met kennis en met kunde. De meeste mensen op Curaçao weet het nog niet precies, ondanks de gehouden referenda. Zij weten niet precies wat er allemaal staat te gebeuren, wat de gevolgen zijn voor henzelf en wat het betekent voor de toekomst.

Landen kunnen niet worden gebouwd op cynisme en onzekerheid. Is de staatssecretaris het daarmee eens? Een van de redenen voor cynisme en onzekerheid is het gegoochel met data. De staatkundige hervormingen zouden klaar zijn in 2008. Dat gebeurde niet. Toen werd het 2009, maar dat gebeurde ook niet. Nu wordt het 2010. Dat zal ook niet gebeuren. Het wordt nu 10 oktober 2010: 10-10-10. Het is getallenmystiek, maar vooral een politieke fuik.

Vanaf het begin heeft de SP gewaarschuwd voor die fuik. Wij hebben voortdurend aangegeven grote vraagtekens te hebben bij de wetten, het bestuur en de financiën. Telkens kregen wij te horen: het komt allemaal in orde, maar het kwam niet in orde. Telkens kregen wij te horen: daar gaan wij het nog over hebben, maar nu zal de staatssecretaris ongetwijfeld zeggen, zoals ook sommige gedelegeerden zeiden: ja, er is nu al zo veel gebeurd, de Kamer kan eigenlijk geen amendementen meer indienen, de Kamer kan toch eigenlijk geen nee meer zeggen. Maar dat kunnen wij wel en dat zal de SP ook doen als dat nodig is. Wij laten ons niet gijzelen, want laten wij eerlijk zijn, 10-10-10 wordt niet gehaald. Opnieuw zullen wij een belofte breken aan de bevolking van de Nederlandse Antillen, maar ik oktober houdt het land Nederlandse Antillen wel op te bestaan. En hoe gaan wij dan verder? Klopt het dat alle taken waar de nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten nog niet aan toe zijn door Nederland zullen moeten worden gedaan? Vooral voor Sint-Maarten lijkt mij dat een weinig aantrekkelijk perspectief. Ik vrees dat in dat geval een groot deel van het bestuur van Sint-Maarten zal moeten worden overgenomen. Hoe gaan wij dat doen, vraag ik de staatssecretaris, en wie gaat dat allemaal betalen? De staatssecretaris moet weten dat ik erg geschrokken ben van de bedragen die Nederland in de toekomst kwijt zal zijn aan Bonaire, Saba en Statia, meer dan 100 mln. per jaar. Dat is een reusachtig bedrag voor zo weinig mensen. Hoe zit dat in Nederland? Natuurlijk zijn vergelijkingen moeilijk, maar wat krijgt een Nederlandse gemeente van 20.000 inwoners? Hoe verhouden zich die bedragen? Besef de staatssecretaris dat het crisis is in Nederland en dat werkgroepen van ambtenaren die door haar

regering zijn ingesteld voorstellen om 1,7 mld. te bezuinigen op het Gemeentefonds? Wat voor beeld is dat voor de mensen in Nederland, dat wij aan deze kant van het Koninkrijk de broekriem moeten aanhalen maar het aan de andere kant van het Koninkrijk zo breed laten hangen? Is dit niet een extra reden om ervoor te zorgen dat Bonaire, Saba en Statia eindelijk fatsoenlijke eigen inkomsten hebben? Wat vindt de staatssecretaris van de idee om een vennootschapsbelasting of een winstbelasting in te voeren, ook in de speciale economische zones? Wij werken aan een amendement – dat hoeft niet vandaag, dat kan echt later – maar dan laten wij rijke buitenlandse multinationals niet alleen profiteren maar ook meebetalen aan de bevolking en aan de eilanden. Wat vindt de staatssecretaris daarvan?

Kan de staatssecretaris aangeven hoe veel geld Nederland kwijt is als wij na 10 oktober 2010 taken moeten overnemen die Curaçao en denk ik vooral Sint-Maarten zelf nog niet kunnen uitvoeren? Waar halen wij die honderden miljoenen euro's vandaan? Zijn zij gereserveerd?

Volgens mij gelooft geen enkele partij in deze Kamer dat Sint-Maarten op 10 oktober 2010 klaar is, in ieder geval CDA en PvdA gaven dat al met zo veel woorden aan. De heer Brinkman knikt ook. Ik mag hopen dat de gedelegeerden die opvatting delen. Hoe ziet volgens de staatssecretaris de toekomst van Sint-Maarten na 10 oktober 2010 eruit? Wie wordt verantwoordelijk en wie gaat dat betalen?

De bevolking van Bonaire is een referendum beloofd. Dat zou er eerst wel komen, toen weer niet, toen zou het er wel komen en nu weet niemand het. Dit bestuurlijk gehannes op Bonaire zal het cynisme onder de bevolking alleen maar doen groeien, maar bovendien zet Bonaire ons voor het blok. De SP heeft meermalen gevraagd aan het bestuur van Bonaire wanneer dat referendum wordt gehouden. Wij kunnen geen wetten aannemen voordat de bevolking heeft gesproken. De bevolking van Bonaire is immers een belofte gedaan en de SP wil deze belofte niet breken.

Hoe gaat het nu verder? Hoe gaan wij recht doen aan de bewoners van Bonaire, zonder de inwoners van Saba en Statia tekort te doen? Kunnen wij de wetten voor de BES-eilanden voorlopig alleen van toepassing verklaren voor Saba en Statia? En wat voor status geven wij in dat geval Bonaire? Dit zijn vragen aan de staatssecretaris, waarop zij vast een helder antwoord heeft.

In eerdere debatten over Bonaire, Saba en Statia heeft de SP met een meerderheid van deze Kamer aangedrongen op een snelle herziening van de Grondwet. De staatssecretaris beloofde nog deze kabinetsperiode met voorstellen te komen, maar toen viel de regering over haar eigen veters. Wanneer krijgen wij nu die grondwetsherziening? De staatssecretaris zal het toch met mij eens zijn dat deze Kamer inzicht moet hebben in die grondwetsherziening voordat wij de wijziging van het Statuut kunnen goedkeuren. Is zij bereid om per ommegaande een proeve – dan maar een proeve – van een herziening naar de Kamer te sturen? Dat kan nooit zo moeilijk zijn. De regering wil eerst wetten maken, dan het Statuut wijzigen en daarna de Grondwet veranderen, maar volgens mij moet dat andersom. Er lijkt bovendien sprake te zijn van een complicerende factor als het gaat om het gelijkheidsbeginsel, artikel 1 van de Grondwet. Ik gun de bewoners van Bonaire, Saba en Statia van harte de allerbeste sociale voorzieningen. Daar ben ik socialist voor geworden, maar het lijkt mij te vroeg om ze nu al dezelfde rechten en plichten te geven als het geval is in het Europese deel van het Koninkrijk, alleen al vanwege het ontwrichtende effect dat de komst van gelukszoekers zal hebben op de kleine samenlevingen. Klopt het dat niet is uit te sluiten dat een inwoner van Bonaire, Saba of Statia straks naar de rechter kan stappen om gelijke rechten af te dwingen? Ik geef hem groot gelijk, maar is dat juridisch uit te sluiten? Kan de staatssecretaris in haar proeve van een Grondwetsherziening, die wij per ommegaande krijgen, aangeven hoe artikel 1 van de

Grondwet geïnterpreteerd moet worden met betrekking tot de rechten en plichten van de bewoners van Bonaire, Saba en Statia en welke afwijkingen, in de Grondwet opgenomen, tussen het Europese en het Caribische deel van Nederland mogelijk zijn? De SP vindt dat dit proces van nieuwe staatkundige verhoudingen aanleiding moet zijn voor een veel bredere herziening van het Statuut. Wij werken daar al ruim 50 jaar mee, maar de staatssecretaris kan niet zeggen dat het een heel gelukkig huwelijk zonder problemen is. Een brede herziening van het Statuut dus. In het bijzonder zouden wij graag een nadere uitwerking zien van de waarborgfunctie. Wanneer moet Nederland wel ingrijpen en wanneer niet? Het is nu vrij ad hoc. Onder welke voorwaarden moet dat gebeuren en wie gaat dat allemaal betalen? Ook krijgen wij graag een nadere uitwerking van de behandeling van geschillen tussen de verschillende landen binnen het Koninkrijk.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Marlin, gedeputeerde Staatkundige Structuur van Sint-Maarten.

De heer **Marlin**: Geachte voorzitter, voorzitters van de Staten van Aruba en de Nederlandse Antillen, leden van de Staten-Generaal, leden van de Staten van de Nederlandse Antillen en Aruba, staatssecretaris, gevolmachtigde ministers van Aruba en de Nederlandse Antillen, dames en heren. Namens de regering en de bevolking van Sint-Maarten ben ik verheugd dat ik deze historische vergadering mag bijwonen om het standpunt van Sint-Maarten naar voren te kunnen brengen en te verdedigen. Wij zetten de laatste stappen op weg naar constitutionele veranderingen. Ook hiervoor geldt dat de laatste loodjes het zwaarste wegen. Voor de bevolking van Sint-Maarten is dit traject laatstelijk opnieuw opgestart tien jaar geleden, op 23 juni 2000, toen de meerderheid van de bevolking in een referendum heeft gekozen voor een aparte status als land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Daarvoor, in 1994, had de bevolking van alle eilanden zich uitgesproken voor het deel blijven uitmaken van de Nederlandse Antillen. Herstructureren heeft na jaren van proberen echter niet gewerkt. Sint-Maarten heeft in 2000 daarom het voortouw genomen en besloten uit het Antilliaanse staatsbestel te stappen. Het steunen op eigen kracht, met de wil elkaar bij te staan, heeft voor Sint-Maarten en de andere eilanden, Bonaire, Saba en Sint-Eustatius eigenlijk niet gewerkt.

De zogenaamde constitutionele trein komt echter in beweging na de referenda, in 2005 gehouden op de andere eilanden. Na vele vergaderingen, de voorbereidende RTC en verschillende politieke stuurgroepvergaderingen zijn wij tot afspraken gekomen, verankerd in de Slotverklaring van 2 november 2006. Als gevolg van de onderhandelingen zijn er verschillende consensusrijkswetten gerealiseerd, en is er een akkoord om het Statuut te wijzigen. Voor Sint-Maarten is deze wijziging van belang, omdat het daarmee mogelijk wordt gemaakt dat naast Nederland, Aruba en Curaçao, Sint-Maarten haar plaats gaat innemen als autonoom land binnen het Koninkrijk. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de wens van de bevolking van Sint-Maarten, zoals uitgesproken bij het referendum van 23 juni 2000. Met de Nederlandse regering is afgesproken dat Sint-Maarten een land zal worden. Wij beseffen dat er nog veel moet gebeuren in het groeiproces van Sint-Maarten als land. Afgezien daarvan kan ik met zekerheid hier stellen dat Sint-Maarten klaar staat om zelfstandig haar eigen belangen te behartigen, en op basis van gelijkwaardigheid samen met Nederland, Aruba en Curaçao, de gemeenschappelijke belangen van het Koninkrijk te verzorgen.

Zoals ik al zei, is er veel gebeurd en is er veel werk verzet door velen. Daarbij is steeds gehandeld en onderhandeld in overeenstemming met en binnen het kader van ons Statuut. Daarbij is afgesproken dat wij zullen afzien van herziening van het Statuut, met uitzondering van die wijzi-

gingen die noodzakelijk zijn om de vijf eilanden de nieuwe constitutionele positie binnen het Koninkrijk te verschaffen. De concept-consensus-rijkswetten die dezer dagen in de Tweede Kamer worden behandeld, zijn conform deze afspraken voorbereid. Zij vormen samen met andere regelingen en de afspraak over de wijziging van het Statuut een integraal en sluitend geheel, dat in good faith en op basis van de basisprincipes van ons staatsrechtelijk bestel is voorbereid en bestuurlijk afgehandeld met Nederland en Curaçao. Wij houden ons als Sint-Maarten aan het adagium «afpraak is afspraak», en wij zien ernaar uit om op 15 april aanstaande de gemaakte afspraken te verzilveren. Ik wil nogmaals allen die hieraan hebben gewerkt van harte danken.

De heer **Van Raak** (SP): De meeste fracties in deze Kamer geloven helemaal niet dat Sint-Maarten op 10 oktober 2010 klaar is. Gelooft de heer Marlin dat?

De heer **Marlin**: Dat gelooft niet alleen mijnheer Marlin, maar dat geloven alle leden van de Eilandsraad van Sint-Maarten. De realiteit is dat het principe «steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan» over de jaren heen niet heeft gewerkt, waardoor Sint-Maarten na het referendum van 2000 besloot uit de Nederlandse Antillen te stappen. Waarom? Wij hebben niet de kans gehad om ons te ontwikkelen als autonoom land, steunend op eigen kracht, binnen het Antilliaans staatsbestel. Als wij moeten wachten totdat Sint-Maarten een land is zoals anderen dat wensen, geloof ik dat wij nog 100 jaar moeten wachten. Sint-Maarten moet de kans krijgen om zich te ontwikkelen tot een land. Misschien is op dit moment alles niet klaar, maar wij zijn de laatste jaren met de steun van Nederland druk bezig geweest om de zaak zodanig te verbeteren dat Sint-Maarten de verantwoordelijkheid van een land op zich kan nemen. Ik ben ervan overtuigd dat dat zal lukken per 10-10-10.

De heer **Van Raak** (SP): Daar ben ik heel blij mee, want de bevolking van Sint-Maarten gaat natuurlijk over Sint-Maarten en niet wij. Als de bevolking van Sint-Maarten zegt dat Sint-Maarten een land wil worden binnen het Koninkrijk of onafhankelijk wil worden, dan gaat u daarover en dan gaat de bevolking van Sint-Maarten daarover. Maar op 10 oktober 2010 is het land Nederlandse Antillen verdwenen. Zegt u dan: dat is prima, dan zijn wij er klaar voor om per 10-10-10 alles over te nemen? Is dat dan ook zo goed geregeld dat u hier al kan beloven dat Nederland dan niet extra financieel behoeft bij te dragen in de toekomst?

De heer **Marlin**: Wij hebben afspraken gemaakt met zowel Nederland als de huidige Antilliaanse regering. Ook hebben wij afspraken gemaakt met het toekomstige land Curaçao, zogenaamde service level agreements. Die hebben betrekking op taken die Sint-Maarten nog niet kan overnemen. Het verschil tussen Sint-Maarten en Curaçao is dat Curaçao de facto alle verantwoordelijkheden en kennis van de huidige Nederlandse Antillen meekrijgt. De BES-eilanden krijgen de directe steun van Nederland. Sint-Maarten moet alles eigenlijk zelf van de grond af opbouwen. Met behulp van Nederland zijn wij daarmee nog steeds bezig. Verder worden afspraken gemaakt voor die zaken die wij nu zelf niet kunnen doen. Via service level agreements zullen wij die óf met Nederland, óf met Aruba óf met Curaçao doen. Of dit de Nederlandse belastingbetaler een brok geld gaat kosten, durf ik niet te zeggen.

De heer **Van Raak** (SP): Ik snap namelijk wel het probleem van Sint-Maarten. De kennis en kunde van de Nederlandse Antillen gaan straks naar Curaçao. Bonaire, Eustatia en Saba krijgen hulp uit Nederland. Sint-Maarten blijft dan een beetje over. Zou het niet beter zijn om Sint-Maarten toch wat meer tijd te gunnen om iets meer tijd te hebben om

die grote achterstand in te halen en op die manier de bevolking van Sint-Maarten een betere toekomst te bieden?

De heer **Marlin**: Sint-Maarten heeft geen extra tijd meer nodig. Men is al jaren bezig met de verbetering van de organisatie op Sint-Maarten. Daar hebben wij afspraken over gemaakt met Nederland. Daarvoor zijn programma's in het leven geroepen. Mensen zijn aangetrokken. Wij hebben advertenties geplaatst. Wij hebben meer dan 300 mensen die gereageerd hebben. Het proces om deze mensen aan te stellen, is al begonnen. Middelen zijn daarvoor vrijgemaakt. Verder zijn afspraken gemaakt ten aanzien van service level agreements. Als wij bijvoorbeeld nog niet klaar zijn voor de meteorologische dienst, dan wordt die taak via zo'n agreement uitbesteed aan ofwel Curaçao ofwel Aruba. Daar betaalt Sint-Maarten zelf voor.

De heer **Remkes** (VVD): In het verlengde van de vraag van collega Van Raak heb ik nog de volgende vraag. Het uitgangspunt «afpraak is afspraak» spreekt mij zeer aan. Tegen die achtergrond wil ik u dan toch het volgende citaat voorhouden. Ik citeer uit de slotverklaring: «Voordat de nieuwe structuur in werking treedt, zal de politieorganisatie sterk verbeterd moeten worden.» Kunt u nader toelichten welke sterke verbeteringen de afgelopen paar jaar hebben plaatsgevonden?

De heer **Marlin**: De politie is altijd de verantwoordelijkheid geweest van de Nederlandse Antillen. Sint-Maarten kan er moeilijk van beticht worden dat het niet heeft gezorgd voor een verbetering van de politie als dat de verantwoordelijkheid is geweest van de Nederlandse Antillen. Die is de laatste 20, 30, 40 jaar een achterstand gaan vertonen. Wij geloven dan ook niet dat het eerlijk is ten opzichte van de bevolking van Sint-Maarten, die gebruikmakend van haar zelfbeschikkingsrecht ervoor heeft gekozen om land te worden binnen het Koninkrijk, om vervolgens tegen Sint-Maarten te zeggen: je mag voorlopig geen land worden omdat de politie op Sint-Maarten nog niet op een dusdanig peil is dat anderen dat goed vinden. We hebben, weer samen met Nederland, afspraken gemaakt. Er is een verbeteringsplan voor de politie van Sint-Maarten. Opdat Sint-Maarten en Curaçao land kunnen worden, hebben wij afspraken gemaakt over een plan van aanpak dat doorwerkt na 10-10-10. Op basis daarvan hebben wij een akkoord gesloten met Nederland dat Sint-Maarten land kan worden, omdat die plannen van aanpak genoeg garantie geven dat de verbetering van Sint-Maarten een doorgaand proces is. Wij kunnen moeilijk zeggen dat Sint-Maarten geen land mag worden omdat het verbeteringsproces nog niet is afgerond. Het is een proces dat gaande is. Het duurt nog een tijdje. Alle landen ter wereld hebben problemen die zij constant moeten aanpakken. Voor Sint-Maarten zien wij dat ook. It is work in progress. Wij zijn en blijven ervan overtuigd dat Sint-Maarten land kan worden met de afspraken die wij hebben gemaakt.

De heer **Remkes** (VVD): Ik constateer dat mijn vraag eigenlijk niet wordt beantwoord. Ik constateer ook dat u in feite zegt dat aan deze voorwaarde uit de slotverklaring niet is voldaan, maar dat dit niet ligt aan Sint-Maarten, maar dat had ik trouwens ook niet beweerd, maar aan het land Antillen dat in de afgelopen jaren, vanaf het moment van de slotverklaring, onvoldoende heeft meegewerkt aan de uitvoering van deze bepaling. Dat is wat u zegt.

De heer **Marlin**: Ik heb gezegd dat Sint-Maarten er in een referendum, tien jaar geleden, voor heeft gekozen om uit de Antillen te stappen, omdat Sint-Maarten niet genoeg kon groeien om volwaardig land te worden binnen de Nederlandse Antillen. Steunend op eigen kracht is het niet

genoeg tot zijn ontwikkeling kunnen komen. Sint-Maarten heeft ervoor gekozen om land te worden. Hoe langer wij binnen de Nederlandse Antillen blijven, hoe kleiner de kans is om ons te kunnen ontwikkelen. Waarom? Omdat het hele bestuurlijk apparaat van het land zich bevindt op Curaçao. Daar heeft de ontwikkeling kunnen plaatsvinden en niet zozeer op Sint-Maarten. Als wij gaan praten over de consensusrijkswetten kan ik terugkomen op de verbetering van de politie, maar inhoudelijk hebben er veel veranderingen plaatsgevonden. Het is een proces dat gaande is. Wij hebben afspraken gemaakt hoe wij het land worden van Sint-Maarten gaan aanpakken.

De **voorzitter**: De laatste keer, mijnheer Remkes.

De heer **Remkes** (VVD): De laatste keer, want veel van wat de heer Marlin zegt, weet ik natuurlijk. Waar het mij om gaat, is zijn uitspraak: afspraak is afspraak. Dit is de afspraak en aan die afspraak is dus niet voldaan.

De heer **Marlin**: Wij hebben afspraken gemaakt na de slotverklaring over hoe wij zullen omgaan met de constitutionele veranderingen. Die afspraken hebben wij samen gemaakt. Het is geen unilaterale stelling van Sint-Maarten, maar een afspraak als resultaat van onderhandelingen die Sint-Maarten, de Nederlandse Antillen, Curaçao, samen met de Nederlandse regering heeft gemaakt. Die onderschrijven wij en wij zeggen: voor ons is afspraak afspraak.

De heer **Bikker**: Voorzitter, leden der Tweede Kamer, mevrouw de staatssecretaris, voormalig ministers, bijzonder gedelegeerden, collega's, dames en heren. Het is voor onze fractie een eer om dit historisch moment te mogen meemaken en om daaraan onze bijdrage te mogen leveren.

Het eerste onderwerp is de wijziging van het Statuut. Hierover wil ik twee opmerkingen maken.

In het verslag van onze staten heeft mijn fractie naar aanleiding van de memorie van toelichting geconstateerd dat artikel 27 lid 3 vooral is ingegeven door de vrees dat een bestuurlijke leemte zal ontstaan bij de overgang naar de twee nieuwe landen. De Raad van State heeft geconstateerd dat er reeds voldoende wettelijke basis is om, indien zich deze leemte voordoet, daarin te voorzien. Desalniettemin heeft de Koninkrijksregering geantwoord dat nu een nieuwe inslag wordt gegeven en dat dit de reden zal zijn voor artikel 27. Bij Aruba is geen sprake van een bestuurlijke leemte. Aruba bestaat in feite al 25 jaar als zelfstandig land binnen het Koninkrijk. Bovendien heeft de Raad van State, die als deskundig kan worden aangemerkt, opgemerkt dat er reeds een wettelijke basis is. De regering kan dan ook niet met dit antwoord volstaan. Ik vraag de regering daarom haar antwoord in de nota naar aanleiding van het verslag toe te lichten.

De wijziging van het Statuut is neergelegd in artikel 55 van het Statuut. In de memorie van toelichting is meermalen melding gemaakt van een rijkswet Personenverkeer in wording. Artikel 3 lid 1 van het Statuut stelt duidelijk dat dit een landsaangelegenheid is. Bovendien stelt het tweede lid van artikel 3 van het Statuut dat artikel 55 van toepassing is. Een en ander moet dus gewoon volgens de genoemde procedure. Dat is het echter niet alleen. Nota bene de Hoge Raad heeft onder andere in het Matos-arrest uitgesproken dat de toelating in het Koninkrijk een landsaangelegenheid is. Mijn concrete vraag aan de regering is dan ook: wat is de wettelijke basis van die wet in wording? Naar mijn oordeel, maar ook naar het oordeel dat de Hoge Raad in meer arresten heeft uitgesproken, ontbreekt een wettelijke basis. Gelet op de scheiding van machten, moeten wij het principe van rule of law respecteren.

Voorzitter. Dit zijn mijn twee vragen. Ik dank u.

De heer **Remkes** (VVD): Mijnheer de voorzitter. Bij alles wat ik vandaag zeg, moet niet de indruk ontstaan dat ik het unieke van deze operatie misken, dat ik in organisatorische zin de gecompliceerdheid van deze operatie misken of dat ik de gigantische voorbereidende arbeid van de departementen misken. Daar is een gigantische klus geklaard. Dat onderken ik ten volle. Daar bestaat bij de VVD-fractie op zichzelf waardering voor.

Het Statuut is de kern van het wetgevingsproces waar wij vandaag en volgende week mee bezig zijn. Het is de kern van het staatkundige veranderingsproces. Het land Nederlandse Antillen wordt opgeheven. Curaçao, Sint-Maarten en Aruba worden zelfstandige landen. De BES-eilanden, openbare lichamen, worden onderdeel van Nederland. In het wetsvoorstel worden de grondslagen geformuleerd op basis waarvan wetgeving op de BES-eilanden kan afwijken van wetgeving in het Europese deel van Nederland.

Als wij de ontwikkeling van het Koninkrijk na de oorlog in ogenschouw nemen, dan zien wij dat daarin drie fasen zijn te onderkennen. De eerste fase loopt tot 1954, toen het Statuut, met koloniale verhoudingen, van kracht werd. Het Statuut was overigens primair bedoeld om Indonesië binnen het Koninkrijk te houden. Dat werd tijdens de hoorzitting van vorige week nog eens gezegd. Kijk je ernaar met die bril op, dan lijkt het Statuut nu een wat archaisch document. Ik kom daar straks nog even op terug. Na 1954 tot het aantreden van het derde kabinet-Lubbers in 1989 was er autonomie, met de bedoeling dat er op termijn sprake zou zijn van onafhankelijkheid. De relevante achtergrondmuziek was toen natuurlijk de onafhankelijkheid van Suriname en, denk ik, de rellen op Curaçao in 1969. Nederland had daarbij een houding van vriendelijke onverschilligheid. In 1986 kwam de status aparte van Aruba, met onafhankelijkheid op termijn. Na 1989 is ingezet op een intensivering van de samenwerking. In 1993 was er de toekomstconferentie. Het is jammer dat de minister van Justitie niet achter deze tafel zit, want hij heeft daar ongetwijfeld heel boeiende herinneringen aan. Die conferentie was een faliekante mislukking. Een aantal van de voorstellen die toen op tafel lagen, liggen nu ook op tafel. Er zijn echter twee essentiële verschillen. In de eerste plaats was er toen geen sprake van schuldsanering door Nederland. In de tweede plaats was er toen sprake van een beperkte toelating van Antillianen die naar Nederland wilden. Misschien kan nog als een derde kardinaal verschil worden genoemd dat toen werd gezegd dat de verantwoordelijkheid voor de rechtshandhavingketen bij het Koninkrijk zou moeten berusten. De verhoudingen in het Koninkrijk zijn treffend getypeerd door wijlen de schrijver Boeli van Leeuwen: de Nederlandse schuldcultuur en de Antilliaanse schaamtecultuur versterken elkaar in negatieve zin. Misschien herkennen wij dat in deze zaal wel met z'n allen. Ik voel mij zelf overigens geen onderdeel van die schuldcultuur; laat ik dat er direct bij zeggen. Laten wij terugblikken naar 1993. De situatie was: slecht financieel beheer – de president van de Antilliaanse Bank, Tromp, heeft een tijd geleden gezegd dat de schuld in de periode 1989 tot nu in feite is verviervoudigd – tekorten en schulden, slecht onderwijs, hoge schooluitval, hoge werkloosheid, armoede, criminaliteit en in een aantal opzichten slecht bestuur. Als wij nu terugblikken, moeten wij helaas tot de conclusie komen dat na twintig jaar nog steeds een aantal van deze hardnekkige problemen in dezelfde mate bestaan.

Dat brengt met zich dat de VVD-fractie nogal wat bedenkingen heeft bij dit wetsvoorstel. Daar zijn een aantal redenen voor aan te voeren. Ik heb nooit onder stoelen of banken gestoken dat dit voorstel lang niet ver genoeg gaat. In feite heeft collega Van Bochove dat vanmorgen ook gezegd. Naar mijn mening had dat tot gevolg moeten hebben dat het kabinet zich niet had moeten beperken tot alleen aanpassingen die rechtstreeks voortvloeien uit het proces van staatkundige verandering. Dat kwalificeer ik als een gemiste kans. Van deze gelegenheid had gebruikge-

maakt moeten worden om een einde te maken aan de vastgelegde besluitvormingsstructuur, die in feite het karakter heeft van een soort wurgcontract.

Een tweede gemiste kans is dat het Statuut zodanig herzien had moeten worden dat de ontwikkeling om door te groeien naar meer volwassen verhoudingen binnen het Koninkrijk mogelijk zou zijn geworden in de richting van een gemenebestachtige ontwikkeling, met meer eigen verantwoordelijkheid en minder bemoeizucht. De verantwoordelijkheden hadden opnieuw gezien moeten worden. Er had meer autonomie moeten zijn in termen van zelfredzaamheid. Ook de concordantiebepalingen in het Statuut hadden goed onder de loep genomen moeten worden. Ook had voor alle landen de mogelijkheid gecreëerd moeten worden om uit te treden, zoals dat op dit ogenblik geregeld is voor Aruba. Mijn voorspelling is dat, ondanks de door mij erkende goede bedoelingen van de staatssecretaris en een aantal toekomstconferenties, een fundamentele herziening van het Statuut nog jaren van ons verwijderd is. Straks moet consensus bereikt worden met vier in plaats van met drie landen. Vanuit dat perspectief kan Nederland, als wij het Statuut willen wijzigen, dus gegijzeld worden door Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Het is moeilijk om daarvoor verantwoordelijkheid te dragen.

Wij hebben ook nooit onder stoelen of banken gestoken dat wij als onderdeel van het staatkundige vernieuwingsproces een bevredigende regeling willen op het terrein van het personenverkeer: toegang en terugzending van kansarme en criminele jongeren die hier voor veel ellende en overlast zorgen. Dat hebben wij al gedaan in een algemeen overleg op 23 oktober 2006. Wij hebben dit ook neergelegd in de motie-Luchtenveld, die toen werd gesteund door het CDA, de LPF en de SGP. Ik zeg daar overigens wel direct iets bij, want hier bestaan soms verkeerde beelden bij. Voor de goede orde hecht ik eraan om te benadrukken dat ik het nu niet heb over de vele Arubaanse en Antilliaanse jongeren die het hier goed doen en die in potentie een belangrijke positieve bijdrage kunnen leveren aan de samenleving hier, maar ook aan de samenleving in de nieuwe landen in de West. Dit kabinet zit wat mij betreft verkeerd in die discussie. Dat begon al met de intrekking van het wetsvoorstel-Verdonk. Het kwam ook tot uiting in het van tafel halen van de VIA-regeling. Wat mij betreft, was dat te toegeeflijk en waren de knieën te slap, ten detrimente van een adequate bestrijding van criminaliteit en overlast. In het regeerakkoord werd een totaal verkeerde afspraak gemaakt, volgtijdelijk en dus in aansluiting op het proces van staatkundige vernieuwing, terwijl er natuurlijk gekozen had moeten worden voor een gelijktijdig proces. Een wetsvoorstel over het personenverkeer is bij de Kamer nog niet ingediend en is zelfs nog niet voor advies voorgelegd aan de Raad van State.

Ik heb in onze debatten steeds gezegd dat dit voor de VVD-fractie een harde voorwaarde was voor definitieve instemming met dit proces. Dat was toen zo en dat is nu zo. Ik heb natuurlijk ook geconstateerd dat over de conceptteksten die in procedure zijn gebracht, op de Antillen al het nodige lawaai is ontstaan. De minister van Justitie haastte zich om te roepen dat dit absoluut geen Verdonk-regeling is. U kunt zich voorstellen welke politieke effecten dit in de gelederen van de VVD-fractie tot gevolg had.

Ik ben thuis aan het opruimen. Dat hangt niet samen met mijn voorgenomen vertrek uit de Kamer, maar met een verhuizing die net achter de rug is. Bij mijn stukken kwam ik een notitie tegen uit 1998 van de toenmalige minister die verantwoordelijk was voor de Nederlandse Antillen, de heer Voorhoeve. Die notitie begint met: «Beste Johan, zoals besproken zijn de volgende Koninkrijkspunten van belang voor de formatie.» De eerste zin is dan: «Er dient een migratieregeling te komen.» Die lijn is dus altijd doorgetrokken.

De knop ging bij mij definitief om toen ruim een week geleden de nota van wijziging van het wetsvoorstel inzake toelating en uitzetting BES op de deurmat plofte. Daarin wordt immers een overgangsregeling voor de toegang en het verblijf in de openbare lichamen voorgesteld totdat de rijkswet inzake het personenverkeer in werking treedt. Dat is voor de Kamer dus een sprong in het duister, want er is sprake van een volstrekt scheve situatie: Arubanen hebben wel vrije toegang tot Nederland, maar Nederlanders die niet op de Nederlandse Antillen geboren zijn, hebben geen vrije toegang tot Aruba. Die situatie blijft voorlopig bestaan. Daarbij past maar één kwalificatie: gekke Henkie zijn wij niet. Nederlanders krijgen voorlopig geen vrije toegang tot de BES-eilanden, omdat de andere toekomstige landen dat nog niet hebben. Dan praten we over een onderdeel van Nederland! Dit is nu niet formeel aan de orde, maar dit is wel achtergrondmuziek.

De derde reden gaf ik zojuist al bij interruptie aan: op het punt van artikel 20 wordt afgeweken van de slotverklaring en een eerdere Kameruitspraak. Ik kan hier ook veel citaten van de staatssecretaris naar voren halen. Het zou de staatssecretaris sieren als dit ruiterslijk wordt toegegeven. Procesmatig begrijp ik het. Inhoudelijk ben ik het hiermee oneens, maar het door de staatssecretaris uit de kast getrokken plan B – het blijkens de jongste brief van 6 april binnen twee jaar repareren van de algemene maatregel van rijksbestuur inzake monitoring en verantwoordelijkheid voor de Koninkrijksregering, een voorziening die geen «aanwijzing» mag heten – is naar onze opvatting pappen en nathouden.

De vierde reden is dat een financiële plaat nog steeds ontbreekt. De staatssecretaris heeft enige informatie aangeleverd, waarvoor dank, maar een integrale financiële plaat ontbreekt nog steeds. Voor zover ik het nu kan overzien, moet de 1,7 mld. schuldsanering verhoogd worden met de 100 mln. van collega Van Raak minus de 40 mln. voorziene rijksbelasting-inkomsten; dat is dus 60 mln. Ik houd daarbij rekening met een kapitalisatiefactor van 10, wat gebruikelijk is. Ik vermoed overigens dat die 100 mln. te laag is en dat daar nog een bedrag bij komt, maar dit betekent dus dat het bedrag 600 mln. à 700 mln. eenmalig opgehoogd moet worden langs deze rekensom. Die rekening wil ik definitief zien.

In de vijfde en laatste plaats – last but not least – is er de Grondwet. Die is ook aan de orde geweest bij de behandeling van de BES-wetsvoorstellen. Toen zijn een paar problemen opgelost, namelijk het kiesrecht voor de Eerste Kamer en het kiesrecht voor niet-Nederlanders. Er blijft echter een belangrijk probleem bestaan, namelijk het probleem van de afwijkingsgronden die in het Statuut zijn geformuleerd. Bij de behandeling van de BES-wetsvoorstellen heb ik gevraagd of de staatssecretaris met betrekking tot de relatie met artikel 1 het initiatief kan nemen om een paar deskundigen daar eens even heel goed naar te laten kijken. De staatssecretaris stond daar toen positief tegenover, maar ik heb nog niets gezien. Er moet geen misverstand over bestaan dat wij op het terrein van de sociale zekerheid en de volksgezondheid natuurlijk geen parallelle Nederlandse regelingen willen, maar wij willen in de toekomst ook niet voor onaangename juridische verrassingen komen te staan. Daar zit de vrees van de VVD-fractie. De staatssecretaris was zeer tegemoetkomend wat de uitvoering van een Kamer motie betrof, ingediend door ondergetekende. De Kamer kan er niet verantwoordelijk voor worden gehouden dat het kabinet viel als gevolg van politiek geblunder en geknoei, maar wij zitten nu wel met die situatie. Ik zou overigens bereid zijn geweest om als adviseur op te treden.

Ik heb twee kleine slotpuntjes. Het eerste betreft de verdragen. In de nota naar aanleiding van het verslag zegt het kabinet: wij kunnen niet precies kwantitatief aangeven om welke verdragen het gaat en wat de vertraging is. Ik vind dat op zichzelf buitengewoon ernstig. Misschien kan de staatssecretaris er nu concreter op ingaan.

Er is in het rijtje met afwijkingsgronden sprake van andere factoren. Dat is zeer onbepaald. Het kan de deur openzetten naar willekeur. Ik vraag de staatssecretaris om in haar termijn nog eens loepzuiver duidelijk te maken dat dit bepaald niet de bedoeling is.

De heer **Atacho**: Ik heb met interesse de redevoering van collega Remkes gevolgd. Die is interessant, maar ik vraag mij af of de opvattingen die de heer Remkes nu naar voren brengt namens de VVD dezelfde zijn als die indertijd van minister Nicolai, toen hij de slotverklaring van 2 november 2006 tekende. De heer Nicolai is de geestesvader van die slotverklaring. Is er een verschil tussen de VVD van nu en de VVD van toen?

De heer **Remkes** (VVD): De VVD is buitengewoon consistent. Dat is ook precies de reden waarom ik steeds de slotverklaring als vertrekpunt neem. U hebt mij zojuist in de richting van collega Marlin uit de slotverklaring horen citeren. Ik wil nog wel een paar citaten plegen. Op pagina 8 van de slotverklaring staat: «De ijkdatum voor de schuldsanering is 31 december 2005.» Later is voor de BES-eilanden die termijn opgerekt. Ik zal tot uw grote vreugde nog een paar andere plekken in de slotverklaring aanwijzen op grond waarvan u tot de conclusie kunt komen dat het amendement dat door de VVD-fractie samen met de collega's van het CDA en de PvdA is ingediend buitengewoon consistent is. Op pagina 5 van de slotverklaring is sprake van het rechersamenwerkingsteam: «12. Het rechersamenwerkingsteam wordt bij consensusrijkswet geregeld. Bij de totstandkoming van de rijkswet zullen de uitkomsten van de evaluatie van het rechersamenwerkingsteam worden betrokken.» Ik opereer dus volstrekt in lijn met de slotverklaring. Natuurlijk realiseer ik mij dat er procesmatig wel eens wat gebeurt. Maar nee, de VVD van Nicolai is dezelfde VVD als de VVD van Remkes. Ik was toen in een andere hoedanigheid ook bij dat proces betrokken.

Het is overigens aardig dat eenzelfde interventie die nu van Atacho komt ook wel eens van collega Brinkman is gekomen en dat ik iedere keer eigenlijk hetzelfde antwoord moet geven.

De heer **Atacho**: Ik moet constateren dat de opvattingen van de heer Remkes niet gelijk zijn aan die van de heer Nicolai. Dat is mij nu duidelijk. Ik begrijp dat de heer Remkes zijn nieuwe opvattingen probeert te verdedigen wat de uitvloeiselen van de slotverklaring betreft. In ieder geval is wat er nu op tafel ligt, de consensusrijkswetten en het Statuut, een zuiver uitvloeisel van de slotverklaring.

De heer **Remkes** (VVD): Ik heb precies het tegendeel betoogd. Ik heb een aantal punten aangegeven waarbij mijn betoog gebaseerd is op de slotverklaring en waarvan ik moet constateren dat in de consensusrijkswetten en in het proces wordt afgeweken van deze tekst.

De heer **Yrausquin**: Ik heb twee toelichtende vragen. De heer Remkes heeft het in zijn betoog over de vastgelegde besluitvormingscultuur die door het Statuut wordt gecreëerd. Kan hij daarvan voorbeelden geven? Hij heeft het ook over onder andere het terugsturen van problematische Arubaanse jongeren. Heeft hij daar cijfers van?

De heer **Remkes** (VVD): Arubaanse en Antilliaanse jongeren. Ja, die discussie hebben wij tijdens de laatste, wat mij betreft ook echt de laatste, top op Aruba uitvoerig met elkaar gevoerd. Toen is informatie in de richting van de Antillen en van Aruba gestuurd. Daaruit kunt u de eigen conclusies trekken. U zou voor de aardigheid een paar werkbezoeken moeten brengen – wij kunnen dat ook organiseren buiten dit overleg om – aan gemeenten zoals Den Helder en Rotterdam, waar in sommige wijken echt sprake is van een gigantische overlastsituatie. Maar ik heb er niet

voor niks aan toegevoegd – zo gaat dat publicitair heel vaak – dat die discussie de heel goede voorbeelden overschaduwde die hier ook te geven zijn. Het is niet mijn bedoeling om hier een eenzijdig beeld neer te zetten. Zo zit ik in brede politieke zin niet in elkaar en dus ook in dit debat niet. Ik kom bij de eerste vraag. Feit is dat wij nu bezig zijn met consensusbesluitvorming op deze manier en dat bij een aantal onderwerpen uitsluitend dingen geregeld kunnen worden als alle landen daarmee instemmen. Dat is wat mij betreft een structuur die niet meer van 2010 is.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De heer Remkes zegt vol overtuiging: ik wil geen eenzijdig beeld neerzetten van de Antillianen en Arubanen in Nederland. Maar als ik hem hoor praten over het personenverkeer, heeft hij het wel over eenzijdige beelden. Waarom wel de lusten en niet de lasten?

De heer **Remkes** (VVD): Ik ben ingehuurd om problemen op te lossen. Daarom ben ik ooit in de politiek gegaan. Ik constateer dat er een probleem is en ik wil dat probleem oplossen. Het is ook niet helemaal voor niks dat ik in dat opzicht wat verder in de geschiedenis teruggrijp. De VVD heeft daarin altijd een heel heldere koers gekozen; alleen was er geen Kamermeerderheid voor. Ik weet een ding nog heel goed. Mijn collega Te Veldhuis was in 1995 woordvoerder Nederlandse Antillen en Aruba. Hij werd een keer ziek tijdens de begrotingsbehandeling – ik dacht dat het de behandeling van de begroting 1996 was – en ik moest hem vervangen. Ik zat door dat dossier heen te bladeren en kwam een aantal feiten en opvattingen tegen over wat toen al de toelatingsregeling genoemd werd. Ik dacht: hé, dat gaat over dat en dat probleem; dat wil ik aan de orde stellen bij de begrotingsbehandeling. Ik vergeet nooit meer dat bij die gelegenheid alle collega-woordvoerders naar de interruptiemicrofoon snelden om de schandalige opvattingen aan de kaak te stellen die de woordvoerder van de VVD-fractie aan de orde stelde. Ik denk dat dat nu niet meer zou gebeuren.

De **voorzitter**: Ik heet welkom de minister van Justitie. Wij weten waarom hij afwezig was, maar wij zijn erg blij dat hij er is. Het woord is aan de heer Samuel, die spreekt namens de NA.

De heer **Samuel**: Mijnheer de voorzitter. Good morning to all in this esteemed chamber. Today we have reached ...

De **voorzitter**: Ik moet u onderbreken. Wij hebben de afspraak dat het debat in het Nederlands gevoerd wordt en dat ook het verslag in het Nederlands wordt gepubliceerd.

De heer **Samuel**: Voorzitter. Vandaag is een historisch moment in de geschiedenis van de mensen van de Nederlandse Antillen, van Nederland en van Sint-Maarten. De mensen van Sint-Maarten hebben democratisch in een referendum in 2000 gestemd voor de status van land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. 69% stemde voor deze optie. De mensen van Sint-Maarten hebben zich moeten voorbereiden op deze verandering. De resultaten van het referendum geven aan dat de mensen van Sint-Maarten klaar zijn om hun verantwoordelijkheden op te pakken en te dragen. Natuurlijk zijn deze nieuwe uitdagingen voor de mensen van Sint-Maarten groot, maar wij kunnen de uitdagingen aan, omdat wij, de mensen van Sint-Maarten, niet bang zijn om hulp te vragen wanneer wij die nodig hebben.

Wat niet mag gebeuren, is dat de wens van de mensen van Sint-Maarten opzij wordt gezet omdat er anderen zijn die denken dat zij de gevoelens en de bekwaamheid van de mensen op Sint-Maarten kennen. Wij hebben afspraken gemaakt en afspraak is afspraak. Sint-Maarten houdt zich aan

de afspraken en verwacht ook dat anderen dit doen. Wij, de mensen van Sint-Maarten, zijn bereid en klaar om onze eigen verantwoordelijkheden te dragen. Wij vragen anderen dit niet voor ons te doen. In ons referendum hebben wij dit aangegeven en wij vragen om respect daarvoor.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ook namens de PVV-fractie heet ik de gedelegeerden van de Nederlandse Antillen en Aruba welkom. Ik ben blij dat u in dit parlement aanwezig bent om met mij te debatteren. Ik hoop dat u ook tot het einde blijft zitten.

Ik wil er niet te veel woorden aan vuilmaken, maar het is te gek dat wij tijdens een demissionair kabinet deze wetsvoorstellen behandelen. De PVV wijst erop dat niet de huidige Tweede Kamer, maar de Nederlandse kiezer zich bij de komende verkiezingen had moeten kunnen uitspreken over het gehele pakket aan staatkundige hervormingen. De val van het kabinet en de verkiezingen op 9 juni gaven een mooie gelegenheid om de mening van het Nederlandse volk te vragen over die staatkundige vernieuwingen. De Antilliaanse eilanden hebben wél de mogelijkheid gehad om bij een referendum hun mening te geven. De Nederlandse belastingbetaler is dit helaas niet gegund, terwijl die Nederlandse belastingbetaler financieel over de brug moet komen. Dit geintje voor die drie kleine eilanden kost de Nederlandse belastingbetaler ruim 100 mln. per jaar. Ik heb een kleine rekensom gemaakt. Als je dit vergelijkt met het Nederlandse Gemeentefonds, dan is de uitkering per hoofd van de Nederlandse bevolking ongeveer € 1100. Die 100 mln. Nederlands belastinggeld komt uit op € 5000 per persoon op de Antillen. Voor een gezin met twee kinderen gaat het dus om 20.000 Nederlandse eurootjes. Die worden daar even heen getikt.

Ik weet dat de staatssecretaris geen voorstander is van directe democratie. Feit blijft dat behandeling van deze wetgeving niet betekent dat de staatkundige vernieuwing nu is afgerond. Ook na de verkiezingen zullen wij wetgeving moeten behandelen. De Grondwet zou gewijzigd moeten worden. Ik ben dan ook van mening dat de kiezer bij de komende verkiezingen op 9 juni een unieke kans heeft om zijn stem over de Antillen te laten horen. Vindt de Nederlandse belastingbetaler dat wij grenzeloos geld moeten blijven sluizen naar die grotendeels corrupte eilanden, dan moet zij op partijen als hier aanwezig blijven stemmen. Vindt hij dat het genoeg is, vindt hij dat de eilanden rijk genoeg zijn om voor zichzelf te kunnen zorgen en hun eigen broek op te houden, stem dan op de PVV. Een zeer groot deel van het Nederlandse volk is het wat dit betreft eens met de PVV. Ik begrijp dan ook niet dat de staatssecretaris deze wetgeving koste wat het kost de Nederlandse belastingbetaler vóór de verkiezingen door de strot wil duwen.

Ik kom op de rijkswet tot wijziging van het Statuut. De PVV is een groot voorstander van een onafhankelijk Nederland en van onafhankelijke overzeese eilanden. Het Statuut moet niet worden gewijzigd, maar moet worden opgeheven. De algemene opvatting bij de politieke partijen is dat het Statuut niet eenzijdig kan worden opgezegd, maar meerdere staatsrechtsgeleerden zijn het hier faliekant mee oneens. Het Statuut zou je moeten zien als een regeling tussen landen over de manier waarop men met elkaar wil omgaan. De onafhankelijke status is hierbij echter reeds verankerd. Dat betekent dat iedere staat of ieder eiland eenzijdig uit het Statuut kan stappen. Als het Nederlandse parlement op enig moment in de jaren vijftig een Statuut kan vaststellen waarin rechten en plichten staan met overzeese gebiedsdelen, dan zou het toch te gek zijn als datzelfde Nederlandse parlement in 2010 datzelfde Statuut niet eenzijdig kan opzeggen? Het kan niet zo zijn dat de Nederlandse belastingbetaler door het Statuut tot in lengte van dagen wordt geschaakt en gehanteerd door die grotendeels corrupte Antilliaanse politici.

Naast ons betoog over de ontbinding van het Statuut en de onafhankelijkheid van de Antillen, zal ik nader ingaan op het voorstel van rijkswet tot

wijziging van het Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen. Het is een voorstel waar de PVV natuurlijk mordicus tegen is. Het betoog van sommige staatsrechtsgeleerden komt erop neer dat het volkenrecht boven de interne constitutionele staatsregeling gaat die het Statuut is. Niet alleen Suriname, Aruba of andere eilanden hebben recht op zelfbeschikking. Nee, Nederland heeft dat ook. Het Statuut is geen statisch document, maar een document dat aan verandering onderhevig is. Dit geeft de memorie van toelichting ook aan. Er wordt gesproken van de ontwikkeling van de landen. Er staat dat de weg open moet zijn om de rechtsorde hieraan aan te passen. Het zelfbeschikkingsrecht geldt dus niet alleen voor koloniale volkeren, maar ook voor Nederland. Het zelfbeschikkingsrecht is dus niet alleen een instrument van dekolonisatie. Het Nederlandse volk wil gewoon uit het Statuut. En de PVV levert dat, wat ons betreft. Nederland moet zich kunnen bevrijden van de financiële klem die de Antillen oplegt. Eenzijdige opzegging van het Statuut loopt parallel aan het recht op zelfbeschikking. De noodzakelijke instemming van andere landen zou in strijd zijn met dat zelfbeschikkingsrecht.

De staatssecretaris geeft in haar nota aan dat de landen en de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen in 1981 hebben erkend dat elk van de zes eilanden het recht heeft om de eigen staatkundige toekomst te bepalen. Indien een eiland ervoor kiest om uit het Koninkrijk te treden en onafhankelijk te worden, dan dient dit in beginsel gerespecteerd te worden. Deze keuze is echter een ongelijke keuze. Nederland is financieel het haasje in die verhouding, maar zal zelf natuurlijk nooit uit het Koninkrijk stappen.

Hoe zit dit specifiek met de BES-eilanden als zij onderdeel uitmaken van Nederland en later toch uit het Koninkrijk willen treden? Op welke manieren kunnen zij zich onafhankelijk verklaren en welke beperkingen gelden daarvoor? De PVV heeft net als de andere partijen vragen over de herziening van het Statuut en het feit dat de staatssecretaris niet gekozen heeft voor een fundamentele herziening van het Statuut. Waarom is hier niet voor gekozen? Enkel omdat de overzeese gebieden niet meteen zo ver willen gaan in de herziening van het Statuut? Waarom behandelen wij eigenlijk deze wetgeving nu, terwijl wij weten dat eigenlijk de Grondwet zou moeten worden gewijzigd ten einde deze structuur te kunnen invoeren? Ik hoor graag een reactie van de regering.

Hoe zit het met artikel 1 van de Grondwet, het gelijkheidsbeginsel? De wetsvoorstellen in het kader van de staatkundige hervormingen op de BES-eilanden zijn namelijk op een aantal primaire punten niet gelijk aan Nederlandse regelgeving. Ook de wijziging van het Statuut lijkt hier tot conflicten te leiden. De staatssecretaris zegt dat de eilanden zich aan de Grondwet moeten houden, maar gaat hierop inhoudelijk niet verder in. Ik hoor graag een reactie.

Ik kom op de consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof. De staatssecretaris wil meer Caraïbische rechters benoemen. Hoe gaat zij dit beleid precies invullen? Momenteel zijn 24 landen ...

De **voorzitter**: Dit onderwerp maakt deel uit van de discussie die wij vanmiddag voeren, mijnheer Brinkman. Wij spreken nu over het Statuut.

De heer **Brinkman** (PVV): Spreken wij enkel over het Statuut? Dan kan ik afsluiten met te zeggen dat ik mij ernstig zorgen maak over het gebeuren rond het financieel toezicht.

De **voorzitter**: Ook dat bespreken wij vanmiddag.

De heer **Brinkman** (PVV): Mag ik u vragen welke consensusrijkswet wij dan in blok 1 behandelen, voorzitter?

De **voorzitter**: In blok 1a spreken wij over de wijziging van het Statuut. Daarna spreken wij vanmiddag over 1b, namelijk de vier wetten die overblijven.

De heer **Brinkman** (PVV): Dan spaar ik mijn spreektijd op voor vanmiddag.

De **voorzitter**: Dat was ook de suggestie mijnerzijds. De heer Atacho heeft nog een vraag voor u.

De heer **Atacho**: Mijnheer de voorzitter. Ik probeer collega Brinkman te helpen bij het zich houden aan het eerste deel van het blok. Ik heb gemerkt dat de heer Brinkman een goed rekenmeester is. Hij heeft een aantal berekeningen gemaakt over de gelden die vanuit Nederland naar de Antillen zijn gestuurd. Kan de heer Brinkman ook een rekensommetje maken over de gelden en over de waarde van de olie die de Antillen en Aruba naar Nederland en de Geallieerden hebben gestuurd tijdens de Tweede Wereldoorlog? Laat hem daarbij ook de grote bijdrage van de Antillen en Aruba tellen na de watersnoodramp van 1953. Dit ter completering van wat hij naar voren heeft gebracht.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik ben de heer Atacho zeer erkentelijk voor deze belachelijke vraag. Hij probeert mij opnieuw een schuld aan te praten over wat mijn voorvaderen en mijn voorvoorvaderen hebben gedaan. Wellicht komt hij ook nog met het argument van de slavenhandel van ettelijke honderden jaren geleden op de proppen. Weet u, mijnheer Atacho, ik vind het goed dat u op dit moment in dit parlement een dergelijke vraag stelt. Daardoor kan iedereen in Nederland zien hoe u hierover denkt en hoe u probeert het Nederlandse volk te schaken en te chanteren met eeuwenoude dogma's die al lang verleden tijd zijn.

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Voorzitter, ik wil graag een punt van orde maken.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter, ik wil graag mijn antwoord afmaken. Dit heeft niets met een punt van orde te maken.

De **voorzitter**: Dat heeft het wel. Als iemand een punt van orde wil maken, gaat dat voor. Het woord is aan mevrouw Van Toorenborg.

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Ik vind het heel goed dat wij in de Kamer scherp debatteren over visies. De toon waarop dit nu gebeurt, getuigt echter volgens mij van zeer weinig respect. Ik hecht eraan om dit namens de CDA-fractie heel scherp en direct te markeren aan de gasten die vandaag bij ons in huis zijn. Dat zal ik ongetwijfeld ook doen namens vele andere fracties. Onze excuses hiervoor!

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik sluit mij daarbij graag aan. Verder spreek ik mijn bewondering en trots uit voor onze Antilliaanse en Arubaanse collega's. Zij laten zich niet provoceren door de heer Brinkman. Hij begon zijn bijdrage met te zeggen dat zij tot het einde toe zouden blijven zitten. Ik ben blij dat wij de tijd van deze provocaties hebben gehad en dat die provocaties het debat niet meer kunnen beïnvloeden. Laten wij ons fatsoen bewaren. Dat hoeft een scherp debat niet in de weg te staan.

De **voorzitter**: De heer Brinkman rondt zijn betoog af.

De heer **Brinkman** (PVV): Dit heeft niets met mijn betoog te maken en dit gaat niet van mijn spreektijd af, voorzitter. Ik zal ten eerste nog verder reageren op de vraag van mijnheer Atacho. Ten tweede reageer ik

uiteraard graag op de opmerkingen van mevrouw Van Toorenborg en mevrouw Van Gent. Zij spreken over de toon van het debat en over respect. Ik vind dat het van geen respect getuigt dat ik word geconfronteerd met het verleden van vijftig, honderd of tweehonderd jaar geleden. Dat verleden heeft hiermee niets van doen. Iedereen die de toon niet leuk vindt, stopt maar kaas in zijn oren. Dit zijn zaken die moeten worden gezegd! Ik ben er niet van gediend om elke keer op het verleden te worden aangesproken, als zouden wij een bepaalde schuld ten opzichte van de eilanden hebben. Ik zeg nogmaals: als de toon mevrouw Van Toorenborg en mevrouw Van Gent niet aanstaat, dan is dat jammer. Dan moeten zij er maar niet naar luisteren.

Nu wij het toch hebben over fatsoen, wil ik mevrouw Van Gent nog wel even herinneren aan het feit dat de vorige reis die mogelijk was, niet is doorgegaan omdat de mensen die nu hier in de bankjes zitten, mij hebben geweigerd in hun eigen parlement. Vandaar dat ik wel het fatsoen heb om ze hier te woord te staan en dat ik blij ben dat mijnheer Atacho zijn vraag heeft gesteld. Ook al lijkt het misschien niet zo, toch ben ik blij dat zij zijn blijven zitten. Ik had het inderdaad erg fatsoenlijk gevonden als men de vertegenwoordiger van de PVV-fractie ook met respect had bejegend door hem toe te staan om in hun parlement te spreken. Toen zij dat niet deden, mevrouw Van Gent, heb ik u niet gehoord. Toen heb ik geen kritische geluiden uit uw mond gehoord, gericht aan de Antillianen, over het feit dat wij het weer over zeer oude zaken hadden. Toen heb ik u niet horen zeggen dat zij, met alle respect, zich niet fatsoenlijk hebben gedragen ten opzichte van een groot gedeelte van een partij die ik op dit moment vertegenwoordig.

De voorzitter: Ik denk dat dit door mevrouw Van Gent en de heer Brinkman nu voldoende helder is gemaakt, dus ik wil dit punt afronden.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter, ik word persoonlijk aangesproken. De heer Brinkman stelt dat hij mij toen niet heeft gehoord. Iedereen in deze zaal en daarbuiten weet dat de meningen van de heer Brinkman en die van mij over de Koninkrijksrelaties totaal verschillen. Ik heb de heer Brinkman echter altijd verdedigd, ook bij provocaties. Ik ben altijd van mening geweest dat hij moet kunnen deelnemen aan het debat en ook ontvangen moet worden. Daarom heb ik gezegd dat wij niet naar de Antillen moeten gaan als dat niet is gewaarborgd. Ik heb er behoefte aan om dat nog even recht te zetten. Er moeten geen praatjes in de wereld komen waarin wordt gesteld dat mijn fractie ondemocratisch zou zijn. Dat is wel het laatste wat ik zou willen.

De voorzitter: Dat staat genoteerd. Mijnheer Brinkman, u bent door uw bijdrage heen?

De heer **Brinkman** (PVV): Het is toch fijn dat mevrouw Van Gent in deze plenaire zaal nog even stelt dat het erg fatsoenlijk is om dit op deze manier te doen. Wat dat betreft zijn wij klaar met elkaar.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Eisden. Zij spreekt namens de MAN, de NPA en de FK.

Mevrouw **Eisden:** Geachte voorzitter van de Kamer, geachte leden van de Tweede Kamer, geachte leden van de Antilliaanse en Arubaanse delegaties, geachte leden van de regering van Nederland en natuurlijk: geachte Antillianen en zeker de Curaçaoënaars die deze vergadering volgen. Ik sta hier namens 48% van de Curaçaoënaars. 48% van de Curaçaoëse bevolking heeft tegen dit gehele traject gestemd. Deze mensen zijn tegen het traject dat in onze ogen leidt tot een teruggang van ons

emancipatieproces. Het leidt tot een teruggang in onze verdere ontwikkeling naar totaal en algeheel zelfbestuur. Dat moet vandaag zeker gezegd zijn.

De Kamer heeft zich onlangs gebogen over de vraag of de behandeling van het pakket wetten waarover wij nu spreken, controversieel is. Wij zijn al een tijd bezig, maar ik heb nu pas de gelegenheid om te spreken. Ik vraag de voorzitter van de Kamer of hij zich goed realiseert dat voor 48% van de Curaçaose bevolking dit pakket wetten wél controversieel is. Wij kunnen hier spreken over één Antilliaanse delegatie, maar het moet duidelijk zijn dat er in deze delegatie iemand is die de 48% van de bevolking vertegenwoordigt die tegen dit traject heeft gestemd. Dit is ook gevraagd aan onze delegatieleider. Dit moet duidelijk zijn, juist omdat wij ervan uitgaan dat de keuze die uit het zelfbeschikkingsrecht is voortgekomen, een keuze is voor de status van autonoom land binnen het Koninkrijk. Dat is waar wij voor gekozen hebben en dat is dus niet wat wij dezer dagen ter bespreking krijgen. De heer Remkes zei zo-even dat in het verleden bij deze vergaderingen allerlei toelichtende vragen zijn gesteld over trajecten die te maken hadden met wat nu «vrij personenverkeer» heet. De staten hebben dat – gelukkig unaniem – als verwerpelijk en racistisch bestempeld. Laat het de heer Remkes duidelijk zijn dat wij dat niet meer in deze Kamer gaan uitdiscussiëren. De staten hebben al in verschillende moties – inmiddels vijf of zes – aangegeven dit op internationaal niveau te gaan aankaarten, juist vanwege de verwerpelijke impact ervan. Met het vrij personenverkeer wordt gebruik gemaakt van instrumenten waartegen de mens vandaag de dag beschermd wordt in verdragen.

Ik dank u, mijnheer de voorzitter. Het is ons erom te doen, aan te geven dat 48% van de Curaçaose bevolking gehoord wordt en dat dat in uw stukken wordt opgetekend. Op allerlei voorstellen die nu in de lucht worden geslingerd met de bedoeling ze te koppelen aan een proces van staatkundige vernieuwing en verandering, zoals het punt van het verwerpelijke personenverkeer dat door onze staten unaniem is afgewezen, is hiermee duidelijk gereageerd.

De **voorzitter**: Mijnheer Remkes, u mag een aanvullende vraag stellen maar geen interruptie plegen.

De heer **Remkes** (VVD): Ik dacht dat het betoog van de collega inmiddels was afgerond.

De **voorzitter**: Dat is inderdaad afgerond. U mag nu een aanvullende vraag stellen.

De heer **Remkes** (VVD): Voorzitter. Ik heb geen aanvullende vraag maar wel een advies. Er klonk namelijk een licht dreigement door in de woorden van de collega, namelijk om een en ander internationaal juridisch aan de orde te stellen. Mijn advies luidt: vooral doen!

Mevrouw **Eisden**: Dat dreigement klinkt niet alleen vandaag. Het is opgetekend in alle moties die wij ook aan deze Kamer hebben gestuurd. Wij staan hier niet vandaag stoer te doen door dreigementen te uiten. De tekst van de verschillende moties gaat die richting uit en natuurlijk gaan wij het doen.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Mevrouw Eisden maakte een heel interessante opmerking. Zij zegt namens bijna de helft van de bevolking van Curaçao te spreken. Dat betekent dat de bevolking heel verdeeld is. Toen Aruba in 1986 de status aparte kreeg, bestond er redelijke overeenstemming tussen de bestuurders en de bevolking. In Curaçao is daarvan absoluut geen sprake, binnen het bestuur noch onder de bevolking. Hoe

moet het dan verder? Mevrouw Eisden zegt te spreken namens de helft van de bevolking van Curaçao. Zij zegt dat er een stap terug wordt gezet in de emancipatie en dat Curaçao wil werken aan zelfstandigheid. Ik ga daar graag in mee, want als de mensen op Curaçao onafhankelijkheid willen, dan werk ik daar graag aan mee. Welke suggestie doet mevrouw Eisden echter voor de komende maanden en jaren? De datum van 10-10-10 zal niet lukken, maar hoe moeten wij dan verder? Wat is haar suggestie?

Mevrouw **Eisden**: 10-10-10 is voor ons slechts een datum. De kwaliteit van onze autonomie en ons emancipatieproces kan toch niet ondergeschikt zijn aan een datum die gehaald dient te worden? Ik benadruk hierbij dat wij niet tot in de eeuwigheid in het Antilliaanse verband willen blijven, want daarvoor heeft 68% van onze bevolking ook gekozen: een autonoom land met een eigen politie en een eigen begroting, die niet onder curatele staat zoals in de consensusrijkswetten met het foefje van 38.2 is bewerkstelligd. Bovendien willen wij geen RST of vierde korps zoals in amendementen is neergelegd. Keuzes daarin vloeien voort uit ons zelfbeschikingsrecht. Op basis van verdragen en resoluties over het dekolonisatieproces zijn wij van mening dat dat aan ons is. Het historisch geheugen lijkt wat gewist te zijn, maar het bestaat nog wel degelijk. Wij beroepen ons op die resoluties en verdragen. Wij hebben het recht om te krijgen waarvoor ons volk gekozen heeft. Wat er vandaag, morgen en volgende week uit deze vergaderingen voortvloeit, wordt niet gedragen door de helft van de bevolking van Curaçao. Beseft u zich wat dat betekent voor het nieuwe land Curaçao.

De heer **Van Raak** (SP): Ik beseft mij dat want ik ben het er helemaal mee eens: 10-10-10 is getallenmystiek. Als de helft van de bevolking van Curaçao het er niet mee eens is, dan kan het niet. Mevrouw Eisden herhaalt echter de vraag die ik heb gesteld: hoe nu verder? Ik ben het met haar eens dat als de helft van de bevolking het niet wil, het niet mag doorgaan. Ik moet nu echter ja of nee zeggen tegen wetsvoorstellen. Wat is het advies van mevrouw Eisden aan mij? Zij is hier om te adviseren. Hoe moeten wij verder met Curaçao?

Mevrouw **Eisden**: Hoe wij verder gaan met Curaçao bepalen wij thuis zelf wel. Hier moet men zich heel duidelijk ervan bewust zijn dat er verdeeldheid is op Curaçao en dat 48% van de bevolking, en generaties die nog komen, de strijd voor emancipatie zal voortzetten. De diepe verdeeldheid die nu bestaat, zal niet helen of verdwijnen met de consensusrijkswetten die nu ter tafel liggen en al helemaal niet met de amendementen die ingediend zijn en waarmee in feite een verdere beperking van onze autonomie wordt beoogd. Eigenlijk betekenen die een algehele remming van ons emancipatieproces.

De heer **Van Raak** (SP): Mevrouw Eisden adviseert dus om tegen deze wetsvoorstellen te stemmen. Ik kan daar voor een groot deel aan tegemoet komen. Op haar stelling dat de mensen op Curaçao over de toekomst van Curaçao gaan, zeg ik: ja, natuurlijk. De vraag die ik nu voor de derde keer stel ...

De **voorzitter**: En de laatste keer.

De heer **Van Raak** (SP): Wat is het plan? Hoe wordt Curaçao onafhankelijk? Hoe zorgt mevrouw Eisden ervoor dat de mensen op Curaçao een betere toekomst tegemoet gaan? Ik kom mevrouw Eisden graag tegemoet, maar ik stel ook een vraag: hoe nu verder?

Mevrouw **Eisden**: Mijnheer de voorzitter. Of en wanneer wij onafhankelijk worden, is aan ons en onze bevolking. Ik heb hier gesteld dat wij gekozen hebben – 68% – voor de status van autonoom land binnen het Koninkrijk. In het kader van het zelfbeschikkingsrecht heeft Curaçao het recht om die status te krijgen. Nederland mag die status niet verbinden aan politieke, sociale, economische of educatieve motieven. Dat gebeurt nu echter wel met de consensusrijkswetten. Wij willen eigen beslissingen nemen en eigen verantwoordelijkheid dragen voor de zaken die in het Statuut, waarover vandaag vergaderd wordt, staan. In dat Statuut staan duidelijk aangelegenheden van het Koninkrijk en eigen, zelfstandige aangelegenheden. Wij stellen duidelijk dat de vrijwillige basis waarop in het Statuut samenwerking mogelijk is, veranderd is in een verplichte en gedwongen samenwerking.

De **voorzitter**: Er zijn nog enkele sprekers. Die wil ik graag voor de lunchpauze aan het woord laten, want dan hebben wij 1a helemaal afgehandeld. Ik geef het woord aan mevrouw Van Gent van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil beginnen mijn collega's van de Nederlandse Antillen en Aruba welkom te heten in onze vergaderzaal. Ik vind het een prachtig gezicht, die grote diversiteit. Ik zie ook de uitstraling die wij met elkaar hebben om te gaan bezien hoe wij er met elkaar uit kunnen komen vandaag en ook maandag. Het is een historisch moment, samen in deze zaal. Volgens mij moet dat betekenen dat wij in goede samenwerking binnen ons Koninkrijk met elkaar bezig blijven. Dat zal zeker zo blijven. Wij moeten er ook vanuit gaan dat wij hier met elkaar staan en zitten en dat wij voor elkaar komen tot de beste oplossing. Mijn uitgangspunt vandaag – ik zeg dat maar even heel duidelijk aan het begin van mijn bijdrage – en maandag is dat het van belang is dat wij bruggen gaan bouwen en dat wij gaan kijken hoe wij de aanwezige obstakels uit de weg kunnen ruimen. Ik vind het leuk. Of je het nu echter leuk vindt of niet, wij hebben met elkaar te maken en wij zullen er met elkaar uit moeten zien te komen.

Tijdens dit overleg – dat weten wij allemaal – raken wij de kern van het transitieproces waarmee Nederland en de Nederlandse Antillen in andere verhoudingen tot elkaar komen te staan. Sommige juridische banden worden aangehaald, andere weer versoepeld. De eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba worden onderdeel van het Nederlandse staatsbestel. Curaçao en Sint-Maarten worden afzonderlijke landen binnen het Koninkrijk. Hoewel wij nu al enkele jaren zicht hebben op deze gekozen juridische structuur, is dit toch een moment om te memoreren dat het transitieproces zijn voltooiing nadert.

Natuurlijk heeft de fractie van GroenLinks ook wel zorgen, bijvoorbeeld over Sint-Maarten. Wij zijn echter wel van mening dat wij met volle kracht vooruit moeten en dat wij daarbij de vinger aan de pols moeten houden. Ik mag aannemen dat de bewindslieden ook ingaan op de situatie rond Sint-Maarten en de wijze waarop wij een goede gang van zaken kunnen waarborgen. Ik wil dat niet uit bemoeizucht of een soort langzaamactie, maar echt vanuit de intentie om het ook voor Sint-Maarten zo goed mogelijk te regelen en te organiseren. Dat moet niet alleen op papier, maar zeker ook in de praktijk. Dat is immers waar de bevolking recht op heeft.

Het einde van het transitieproces komt in zicht. Op 10-10-10 heffen wij het land Nederlandse Antillen op en moeten, ijs en weder dienende – dat is een beetje een rare uitdrukking op zo'n zonnige dag als vandaag, die wij speciaal hebben besteld om onze collega's in een goed klimaat te kunnen ontvangen – de nieuwe verhoudingen in werking treden. Wat betreft 10-10-10 kan je zeggen: wij moeten het nog zien. Je kunt daar vervolgens heel negatief over gaan doen. Als je zo negatief doet over die datum, weet

je tenminste zeker dat je het niet haalt en dat het misschien nog heel lang duurt voordat het wel lukt. Wij vinden dat wij er met vereende krachten aan moeten werken om ervoor te zorgen dat dit wel gaat lukken. Deze gigantische wetgevingsoperatie is niet gestart omwille van de staatkundige verhoudingen. Tezamen en in vereniging willen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba inzetten op kwaliteitsverbetering van het openbaar bestuur, invulling van het volwaardige Antilliaanse burgerschap en het versterken van de financiële uitgangspositie van de eilanden. Voor de fractie van GroenLinks hebben het zelfbeschikkingsrecht, de schuldsanering – de fractie van GroenLinks streeft er al heel lang naar om de sanering van de schulden op een goede manier te regelen – en ook de verbetering van de leefomstandigheden van de bevolking altijd voorop gestaan. Dat zijn voor ons de essentiële uitgangspunten van dit proces.

Bovenal geldt dat de staatkundige verhoudingen de wensen en de opvattingen moeten weerspiegelen van de bewoners van de afzonderlijke rijksonderdelen. In beginsel moet gelden dat elk onderdeel de status krijgt die het wenst, maar een en ander moet natuurlijk wel realistisch en levensvatbaar zijn. Een status aparte vereist de garantie dat burgers erop kunnen rekenen dat de overheid zo'n verantwoordelijkheid dubbel en dwars kan waarmaken. Daar moeten de staatkundige verhoudingen dienstbaar aan worden gemaakt. In de afgelopen jaren hebben veel fracties hun zorgen geuit over de vraag of wel wordt voldaan aan alle voorwaarden. Dat zijn wezenlijke kwesties. Zoals gezegd, moeten burgers erop kunnen vertrouwen dat het bestuur transparant, integer en van hoge kwaliteit is. Dat geldt voor het hele Koninkrijk.

Rechtshandhaving speelt, net als in Nederland, een uiterst belangrijke rol. Criminaliteit is ook op de Antillen en Aruba aan de orde van de dag. Daarbij past een op haar taken toegerust justitieel systeem dat in staat is om de misdaad snel en effectief te bestrijden. Juist daarover zijn twijfels. Ik zal daar in het tweede blok nader op ingaan.

Al verschillende malen zijn, terecht, de paradijselijke omstandigheden in de overzeese gebiedsdelen genoemd. Die paradijselijkheid moet blijven. Er moet dus aandacht zijn voor de bescherming van natuur en milieu – het zal niet verbazen dat de fractie van GroenLinks dat zegt – en daarnaast moeten monumenten worden beschermd. Daarin moet worden geïnvesteerd.

De ligging van de eilanden heeft aan de andere kant wezenlijke nadelen. De afstanden tussen de Boven- en Benedenwindse Eilanden kunnen voor problemen zorgen. Ik kan mij bijvoorbeeld voorstellen dat de bewoners van Saba al vrij snel voor gecompliceerde voorzieningen afhankelijk zijn van andere nabijgelegen grotere eilanden. Het is van belang dat alle eilanden zich eraan committeren een ruime mate van onderlinge solidariteit aan de dag te leggen. Ook zou het bizar zijn als de nieuwe staatkundige verhoudingen ertoe leiden dat een vliegreisje van bijvoorbeeld Bonaire naar Curaçao ineens een intercontinentale vlucht wordt met alle gevolgen van dien. Dat is immers een reis van Nederland naar het land Curaçao. Dit soort problemen mogen zich wat mij betreft niet voordoen. Dit is natuurlijk slechts een voorbeeld.

Alles overziend, lijkt het erop dat het wettelijk kader een goed fundament biedt voor de toekomst. De daadwerkelijke krachtmeting komt echter nog, want dit stelsel zal zich in de praktijk moeten bewijzen. Juist dat baart heel veel mensen zorgen. Twee weken geleden was er een hoorzitting met mensen uit de praktijk. Daar werd, kort gezegd, waardering uitgesproken voor het wettelijk stelsel, maar werden ook twijfels geuit over de praktische uitwerking ervan. Wij komen hier later op terug, maar ik vind het wenselijk om vooraf criteria en voorwaarden te formuleren aan de hand waaraan wij de invoering en de voortgang in de praktijk kunnen toetsen. Dan kunnen wij immers beter monitoren of het transitieproces heeft gebracht wat wij voor ogen hadden. Ik wil daar graag een reactie op.

Ik heb nog een aantal opmerkingen over de wijziging van het Statuut. Ik zal het kort houden. Wij raken hier de kern van het transitieproces. Curaçao en Sint-Maarten krijgen de status van afzonderlijk land binnen het Koninkrijk. Bonaire, Sint-Eustatius en Saba worden een bijzonder soort gemeente binnen ons staatsbestel. Daarmee wordt in belangrijke mate, vinden wij, recht gedaan aan de wensen van de plaatselijke bevolking zoals die in referenda tussen 2000 en 2005 zijn uitgesproken. Vanzelfsprekend springt de bijzondere creatieve oplossing van de BES-eilanden als openbaar lichaam direct in het oog. Deze oplossing geeft volgens de Raad van State voldoende mogelijkheden om recht te doen aan de bijzondere omstandigheden van eilanden zonder dat gecompliceerde grondwetswijzigingen nodig zijn. Ik ben erg blij met de toezegging in de memorie van toelichting dat de Nederlandse overheid met de gekozen oplossing op een doelmatige en zorgvuldige wijze invulling kan geven aan haar zorgplicht voor de drie eilanden. Ook de fractie van GroenLinks is niet voor het model «gooi het maar over de schutting en zoek het maar uit». Wij moeten natuurlijk de bijzondere band koesteren en elkaar aan de hand blijven houden, zonder dat dit paternalistisch hoeft te zijn.

Wij hebben al enkele malen gesproken over de praktische uitwerking van de keuze voor de BES-eilanden als openbaar lichaam. Wij moeten ernaar streven dat ter plekke het materiële en immateriële voorzieningenniveau niet te zeer afwijkt van het Nederlandse niveau. Natuurlijk is alles gerelateerd aan de lokale omstandigheden. Waarden als een uitstekende gezondheidszorg, hoogstaand onderwijs, veiligheid, bescherming van het milieu en voorkoming van armoede dienen echter van een vergelijkbaar niveau te zijn. Gezien de bijzondere positie van de BES-eilanden lijkt met mij aangewezen om met grote regelmaat de vinger aan de pols te kunnen houden wat betreft het stellen van afwijkende regels. Hoewel het vast lastig is, lijkt het mij goed dat wordt nagedacht over de omstandigheden waaronder van het Nederlandse voorzieningenniveau kan worden afgeweken en het afleggen van verantwoording daarover. Laten wij er met elkaar een succes van maken. Goede vrienden maken ook wel eens ruzie. Dat betekent volgens mij alleen maar dat je in elkaar geïnteresseerd bent.

De heer **Van Raak** (SP): Alleen echte vrienden maken ruzie, daar ben ik het helemaal mee eens. Het is daarom goed om van te voren goede regels af te spreken. Er zal in de nabije toekomst een onderscheid gemaakt moeten worden tussen voorzieningen en dergelijke in Nederland en die in het Caribische deel van Nederland. Vindt de fractie van GroenLinks het een goed idee om daarover iets in de Grondwet op te nemen, om alle problemen in de toekomst te voorkomen?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Op dit moment vind ik dat niet nodig. Ik heb daar ook nog nooit voor gepleit. Het is dus een beetje vragen naar de bekende weg. De heer Van Raak weet echter als geen ander dat de fractie van GroenLinks van meet af aan in dit proces, en eigenlijk al veel langer, heeft gezegd dat er een oplossing moet komen voor de schulden en de voorzieningen, voor de problemen op de eilanden. Wij vinden dat niet uit bemoeizucht van belang, maar vanuit ons warme hart. Ik ga ervan uit – als dat niet gebeurt, zal ik meteen in actie komen – dat er een goed voorzieningenniveau komt, gerelateerd aan de omgeving en dat het niet nodig is om dat in de Grondwet te regelen. Het moet wel een soort grondrecht zijn. Het moet althans helder zijn voor mij dat daar niet mee kan worden gesjoemeld.

De **voorzitter**: Ik geef de heer Van Raak gelegenheid tot het stellen van een vervolgvraag. Ik verzoek hem een korte vraag te stellen en mevrouw Van Gent om een kort antwoord te geven.

De heer **Van Raak** (SP): Goede voorzieningen, daar zijn socialisten voor, voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg en veiligheid. Daarom wil ik ook dat internationale bedrijven gaan meebetalen. Nu staan er algemene criteria om onderscheid te maken in het Statuut. Die zijn algemeen. Is mevrouw Van Gent ook niet bang dat in de toekomst een hoop gesteggel zal ontstaan omdat die criteria zo algemeen zijn?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Laat ik vooropstellen dat ik ook voor die heffing van belastingen ben. In Nederland en in ons gehele Koninkrijk moet gelden: als je kunt betalen dan ga je ook betalen. Daar zijn wij het helemaal mee eens. Dat kan een leuke inkomstenbron zijn. Het gesteggel, daar zijn wij allemaal bij. Anders zal er gesteggel zijn over hoe wij het in de Grondwet gaan formuleren. Dat lijkt mij niet zo zinvol. De inwoners van het Koninkrijk kunnen erop rekenen dat de fractie van GroenLinks er fanatiek op zal toezien dat dit op een goede manier wordt geregeld.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Booi van de Union Patrióτικο Boneriano (UPB).

De heer **Booi**: Voorzitter. Ik ben hier eigenlijk gekomen als bijzonder gedelegeerde van de Antillen, maar ik begin te merken dat iedereen eigenlijk praat over het eiland van afkomst. Dat maakt dat ik wat veranderingen zal aanbrengen in hetgeen ik naar voren wou brengen, want anders komt niemand op voor Bonaire. Ik hoor ook wat uitspraken over onder andere het referendum op Bonaire die daar mijn mening niet kloppen.

Voorzitter. Hoewel ik een tijdje geleden afscheid van u heb genomen, heeft het lot mij weer hier gebracht. Wij moeten tot een einde komen van dit proces, dat al 40 jaar bezig is. Wij moeten niet maar met elkaar blijven discussiëren, maar komen tot een proces naar een nieuwe opzet waarin wij tot twee landen komen – dat is misschien normaal – waarin integratie plaatsvindt van drie eilanden ver uit de buurt binnen een structuur en waarin een land wordt opgeheven. Dat is een proces dat niet normaal is in onze moderne wereld. Hoe dan ook, daar zijn wij mee bezig. Ik heb daar vandaag al veel ideeën over gehoord. Ik ga ervan uit dat wij hier niet zomaar mee bezig zijn, maar dat wij dit proces deze week willen afronden. Wij begrijpen volkomen dat de Tweede Kamer geen stempel is. Wij moeten toch via alle amendementen of wat dan ook die naar voren komen een structuur, een vorm, zoeken. Wij moeten ervoor zorgen dat er geen amendementen naar voren worden gebracht die het proces belemmeren in plaats van tot een afronding laten komen. Er moet dus – ik kijk ik even naar de mensen die dergelijke amendementen indienen – ruimte zijn voor discussie, zodat we dit proces, dat al zo veel tijd in beslag heeft genomen, volgende week daadwerkelijk kunnen afronden in de hoop dat iedereen zich erin kan vinden, maar in de wetenschap dat er fracties in Nederland zijn die zich hierin niet kunnen vinden. Dat hebben we gehoord. Ook van de Antillen zijn er fracties gekomen om te zeggen dat ze het er niet mee eens zijn. Dat is hun goed recht. Hoe het ook zij, ik denk dat het overgrote deel van de bevolking van de Antillen zich heeft uitgesproken voor afronding van dit proces.

Voorzitter. Ik heb begrepen dat het bestuurscollege van Bonaire gedurende zo'n acht maanden niet akkoord kon gaan met wat is afgesproken, maar dat het zich de komende weken toch gaat bezighouden met dit proces en er een goede oplossing voor gaat vinden. Ik hoor graag wat de staatssecretaris daarover kan vertellen. Overigens begrijp ik wel dat wij willen dat wij dit proces zo perfect mogelijk eindigen en beginnen. Het is bijzonder goed om dat te willen, maar praktisch weten wij wel dat er ruimte gemaakt moet worden om dit proces steeds te verbeteren na het ontstaan van de landen en de BES-eilanden.

Toen de BES-wetgeving een paar weken geleden door u is aangenomen, moet ik bekennen dat mijn fractie een brief heeft geschreven om te zeggen dat zij denkt dat zekere akkoorden die met u bestonden, gerespecteerd moeten worden. Op grond daarvan hadden wij vijf jaar de tijd om zekere wetgeving aan te nemen, terwijl Nederland daar zeker twintig jaar voor heeft gehad. Toch heeft Nederland besloten om die termijn voor de BES-eilanden, maar ik praat voor Bonaire, terug te brengen tot twee jaar. Ik moet zeggen dat wij dat betreuren en dat wij ervan uitgaan dat dit op de een of andere manier weer op de normale, afgesproken manier kan worden geregeld: vijf jaar. In die vijf jaar moeten we kunnen komen tot een vergelijk over een directe of niet directe band en moeten we de mogelijkheid krijgen om onze mensen daarvoor in te lichten. Mijn groep is de laatste tien jaar werkelijk democratisch gekozen op Bonaire. Vanwege een coup is het echter zo ver gekomen dat men bezig is de gesloten akkoorden tussen Bonaire en Nederland te veranderen en dat er eventueel sprake is van een referendum. Er was geen sprake van een referendum via de werkelijk democratisch gekozen groep. In 2004 is er tijdens een referendum al gestemd voor een directe band met Nederland. Dat is door Bonaire en de Nederlandse regering geaccordeerd en uitonderhandeld. De eilandsraad van Bonaire is er met algemene stemmen mee akkoord gegaan. Dat is het punt. Alles wat daarna ter sprake kwam, referenda en dergelijke, zou eigenlijk geen deel uit moeten maken van de gesprekken van nu. In ieder geval, voor alles wat de laatste tijd van de Bonairiaanse overheid verkeerd op Nederland is overgekomen, bied ik hierbij mijn verontschuldigingen aan.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De heer Booi zegt alleen iets tussen neus en lippen door over het referendum, maar ik wil van hem weten: komt er een referendum, ja of nee?

De heer **Booi**: Jammer genoeg kan ik die vraag niet beantwoorden. Ik ben geen bestuurscollege van Bonaire. Het bestuurscollege van Bonaire heeft ja gezegd en nee gezegd en ja gezegd, dus ik weet het niet. Ik durf hierop geen antwoord te geven.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Raak, gaat uw vraag over dit onderwerp?

De heer **Van Raak** (SP): De heer Remkes gaat over een heel ander belangwekkend onderwerp spreken, maar ik zit met een heel groot dilemma. Er is een referendum beloofd en daarna niet en daarna wel en daarna weer niet. Nu weet niemand het meer. Ik constateer dat de bestuurders op Bonaire samen niet in staat zijn om een referendum te organiseren. Ik constateer zelfs dat zij samen niet in staat zijn om geen referendum te organiseren. Wat zegt dit over de staat van het bestuur op Bonaire?

De heer **Booi**: Nou, ik zal niet verkeerd praten over mijn mensen uit Bonaire. Ik ben een volksvertegenwoordiger. Ik ben geen bestuurder van Bonaire. Ik behoor een bestuurder van Bonaire te zijn dankzij de verkiezingen van 2007, maar ik herhaal dat er een politieke coup is geweest, dus ik kan en wil u hierop niet antwoorden.

De heer **Van Raak** (SP): Is Bonaire klaar voor de nieuwe status? Snapt de heer Booi dat de SP geen wetten aan kan nemen voordat het beloofde referendum is gehouden? Deze twee vragen heb ik nog.

De heer **Booi**: Wij staan er klaar voor, niet pas nu, maar allang. Het referendum hoort voor u geen motief te zijn om al dan niet mee te gaan, want er is in 2004 al een referendum gehouden. De bevolking heeft zich toen uitgesproken voor een directe band met Nederland. Dat is ingevuld

en uitonderhandeld met de overheid in Nederland. Het is naar de eilandsraad gegaan. Daarbij zijn alle mensen die nu de regering vormen, geweest. Zij hebben ja gezegd tegen het stuk dat is uitonderhandeld. Er behoort dus geen referendum meer te komen. Ik ga er van uit dat u rustig voor kunt stemmen als er een akkoord is met het BES-idee.

De **voorzitter**: Er is een aanvullende vraag van de heer Remkes.

De heer **Remkes** (VVD): De heer Booi sprak wat cryptisch over het terugbrengen van termijnen van vijf jaar naar twee jaar. Ik heb drie vragen aan hem. De eerste vraag is over welke onderwerpen die opmerking ging. De tweede vraag is waar die termijn van vijf jaar is afgesproken. De derde vraag is of zijn verzoek aan het kabinet, de staatssecretaris en/of de minister erop neerkomt dat zij uitgenodigd worden om van reeds vastgestelde wetgeving af te wijken, althans van hier vastgestelde wetgeving.

De heer **Booi**: Ik ga ervan uit dat wij in het geheel van de akkoorden hebben aangenomen dat wij vijf jaar krijgen voor alle wetgeving van Nederland. Wij kunnen daar vijf jaar over discussiëren om te komen tot een vergelijk wanneer die zal worden ingevoerd. Dan heb ik het over de invoering van euthanasie, het homohuwelijk en abortus. Ik begrijp hoe u het van uw kant wilt hebben, maar ik herhaal dat ik toch denk dat u rekening moet houden met een bevolking die hier niet zo maar op is ingespeeld en dat u daar ook in Nederland twintig jaar over hebt gedaan. Ik vind het onethisch om het zo maar in een keer van vijf jaar naar twee jaar terug te brengen en om het ons eigenlijk te doen slikken. Ik denk niet dat dit de juiste vorm is, maar dat is mijn opinie.

De **voorzitter**: Mijnheer Remkes, we gaan geen debat voeren. Ik ga er wel mee akkoord als u een aanvullende vraag hebt.

De heer **Remkes** (VVD): De wijn is gedronken. Daaruit vloeide mijn vraag voort. Deze Kamer heeft het behandeld. Wetgevingstechnisch is het hier vastgelegd. Ik hoop dat de andere zijde dat binnenkort ook doet.

De heer **Booi**: Ik krijg nu de kans om hier te spreken en ik kan niet nalaten, dit naar voren te brengen, hoewel ik weet dat het wet geworden is. Ik ben ook politicus, net als u, dus ik moet het naar voren brengen. Bedankt.

De **voorzitter**: Mooi zo. Ik dank de heer Booi voor zijn inbreng. Het woord is aan mevrouw Ortega-Martijn. Ik heb het gevoel dat ik hier een aantal professionals heb.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Dank u wel. Ook de ChristenUnie heet de gedelegeerden hartelijk welkom. Ik vind het echt heel goed om te zien dat zij massaal gehoor hebben gegeven aan hun recht dat verankerd is in het Statuut. «Steunen op eigen kracht doch met de wil elkander bij te staan». Een aantal gedelegeerden heeft het er ook al over gehad. De Nederlandse Antillen, bestaand uit zes eilanden, en Suriname werden in 1953 land binnen het Koninkrijk der Nederlanden, een historisch gebeuren. In 1975 is Suriname onafhankelijk geworden en in 1986 heeft Aruba de status aparte gekregen in het Koninkrijk. Niet meer dan 50 jaar later zal het land Nederlandse Antillen worden ontmanteld. Curaçao en Sint-Maarten krijgen ook een autonome status als land en Sint-Eustatius, Saba en Bonaire zullen onderdeel worden van het grondgebied van Nederland in de vorm van openbare lichamen. Met de behandeling van de voorhangende consensuswetsvoorstellen is er weer een mijlpaal bereikt in de voortgang van het transitieproces om te komen tot nieuwe statussen voor

de overzeese gebieden. Het staat buiten kijf dat enorm veel werk is verzet. Mijn waardering gaat dan ook uit naar eenieder die zich hiervoor heeft ingespannen. Te weinig wordt beseft dat het hierbij gaat om een knap stukje werk, immers veel vergelijkingsmateriaal om invulling te geven aan dit bijzondere traject is er niet. De verschillende consensusrijks wetten die wij vandaag behandelen, hebben onder andere als doel, de samenwerking tussen de verschillende delen van het Koninkrijk te bestendigen, zodat een aantal cruciale kerntaken zoals rechtshandhaving, gewaarborgd blijven. In het kader hiervan vindt de ChristenUnie het van groot belang dat er een heldere toekomstvisie is voor het Koninkrijk, waarbij er recht wordt gedaan aan het uitgangspunt dat binnen het Koninkrijk alle burgers gelijkwaardig zijn en dat er een oplossing wordt gevonden voor het democratisch deficit. Meerdere malen heb ik daarvoor in debatten gepleit. De staatssecretaris is hiermee aan de slag gegaan. Graag verneem ik van haar de stand van zaken en op welke manier deze toekomstvisie verankerd zal worden. Bij eerdere wetsvoorstellen inzake de nieuwe staatkundige structuur, WolBES en FinBES, heb ik aangegeven te betreuren dat er niet voor gekozen is om een horizonbepaling in die wet op te nemen, maar dat er is volstaan met een evaluatiebepaling. Er is door de minister een toelichting gegeven waarom daarvoor gekozen is. Om een goede evaluatie uit te voeren, moet men wel weten wat er geëvalueerd wordt en met welk doel. Dergelijke beoordelingscriteria ontbreken in de consensuswetsvoorstellen. Zouden de bewindspersonen daar eens op willen reageren? Mogelijk kunnen zij aangeven welke criteria wel in de regeling kunnen worden opgenomen. Ik krijg hierop graag een reactie. De fractie van de ChristenUnie heeft bij de behandeling van de WolBES uitgesproken dat er gewaakt moet worden voor een willekeurige implementatie van Nederlandse wetgeving. In artikel 1, lid 2 staat aangegeven dat er regels kunnen worden gesteld en er andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op een aantal factoren waardoor de BES-eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland. De bewindspersonen stellen in de beantwoording in de nota naar aanleiding van het verslag dat er een uitputtende opsomming van de verschillen niet valt te geven en dat er in de nieuwe situatie voldoende rekening moet worden gehouden met de verschillen die bestaan tussen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba enerzijds en het Europese deel van Nederland anderzijds. Hoe wordt er echter gewaarborgd dat het gelijkheidsbeginsel niet willekeurig wordt geïnterpreteerd? Dan heb ik het over immaterieel versus materieel. Ik hoor graag van de bewindspersonen of de BES-eilanden bij de totstandkoming van deze specifieke maatregelen en regelingen worden betrokken. Worden zij ook betrokken bij bijvoorbeeld de motiveringsplicht? Worden hiervoor bestuursakkoorden afgesloten, zoals wij die hier in Nederland kennen tussen het Rijk en de VNG? Ik krijg hierop graag een reactie. Daarnaast vraagt mijn fractie zich af of de stem van de BES-eilanden, eenmaal opgenomen in het staatsbestel van Nederland, voldoende zal worden verankerd en gehoord. Verschillende Europese landen, zoals Frankrijk, hebben voor hun eilanden een specifiek gekozen vertegenwoordiger in het nationale parlement. Is een dergelijke constructie in de toekomst denkbaar voor de BES-eilanden? Ook vraagt de ChristenUnie-fractie wat de stand van zaken is ten aanzien van Bonaire. Is er al overeenstemming over de precieze verdeling van taken? Ik krijg hierop graag een reactie. Hoe wordt binnen het Statuut gewaarborgd dat Bonaire de ruimte krijgt om zich definitief uit te spreken over de uitwerking van de gekozen status? Na de evaluatie van de WolBES, die over vijf jaar plaatsvindt, wordt duidelijk wat het perspectief van de BES-eilanden is. Hoe verhouden artikel 1, lid 2 en artikel 54 zich tot deze evaluatie indien bij de evaluatie komt vast te staan dat de Gemeentewet volledig van toepassing wordt? Moet het Statuut hiervoor weer gewijzigd worden of wordt er volstaan met een wijziging van de Grondwet? Ik krijg hierop graag een reactie.

In artikel 12a staat: «Bij Rijkswet kunnen voorzieningen worden getroffen voor de behandeling van bij Rijkswet aangewezen geschillen tussen het Koninkrijk en de landen.» De fractie van de ChristenUnie vraagt om een toelichting op het tweede deel van dit wetsvoorstel. In de memorie van toelichting wordt niet ingegaan op nut en noodzaak van het bij Rijkswet aanwijzen van geschillen. Aan wat voor geschillen moet er worden gedacht? Wat is trouwens de stand van zaken met betrekking tot het voornemen van de Koninkrijksregering om met een voorstel te komen voor een in het leven te roepen geschillenregeling? Ik krijg hierop graag een reactie.

Tot slot spreekt de ChristenUnie het vertrouwen uit dat 10-10-10 wordt gehaald. Ik hoor graag van de staatssecretaris wat de stand van zaken in het transitieproces is.

De heer **Zaandam**: Voorzitter. Dank u wel. Ik wil beginnen met alle hier aanwezigen een heel goede middag te wensen. Staat u mij toe om namens de bevolking van Sint-Eustatius, gezien de tijdsdruk, uit de vele kanttekeningen betreffende de wijziging van het Statuut de navolgende drie kanttekeningen te belichten. Voor de bevolking van Sint-Eustatius is het duidelijk dat, wil het constitutionele proces van de Nederlandse Antillen een vlotte doorgang vinden, er wijzigingen moeten worden aangebracht in het Statuut. De bevolking van Sint-Eustatius begrijpt de noodzakelijkheid daarvan, doch kan moeilijk, correctie: weigert te accepteren dat bij die wijzigingen afgeweken wordt van artikel 1 van de Grondwet waarin staat dat allen in gelijke gevallen gelijk behandeld dienen te worden en dat discriminatie op welke grond dan ook niet toegestaan is.

Laat mij beginnen met te stellen dat ik onderken dat er in juni 2006 een akkoord getekend is. Echter, als dat document doorgenomen wordt, kan met de beste wil van de wereld niet voorzien worden dat de invulling die daar nu aan gegeven is, toen kon worden gezien. Nu merk ik dat ik door voortschrijdend inzicht bepaalde informatie heb kunnen vernemen. Deel worden van het Nederlands staatsbestel is nimmer de keuze geweest van de bevolking van Sint-Eustatius. De bevolking van Sint-Eustatius zit nu in een constitutionele trein die voortraast naar een eindstation waarvoor zij niet gekozen heeft.

Als wat in de eerste volzin van artikel 1 van het Statuut staat, zijn beslag krijgt, voel ik mij gesterkt om tegen wat door mij gezien wordt als een annexatie van Sint-Eustatius te appelleren. Ik durf dit te stellen, omdat volgens resolutie 1541, principe 9 van de VN gesteld wordt dat alvorens een overzees gebied, in dit specifieke geval het eiland Sint-Eustatius, deel kan worden van het moederland, dit moet worden voorgelegd aan de bevolking van Sint-Eustatius. Verder dient de bevolking uitputtend en zo objectief mogelijk te worden ingelicht over de voor- en nadelen van een dergelijke belangrijke stap. Verder staat eenduidig aangegeven dat de uiteindelijke beslissing van het volk middels een referendum moet geschieden. Dit is niet gebeurd. Het zou het moederland Nederland dat in de VN op meerdere momenten voor deze procedure gepleit heeft, zoals het een moederland betaamt, dan ook sieren om op grond hiervan de bevolking van Sint-Eustatius alsnog in de gelegenheid te stellen, zich hierover uit te spreken. Ik kijk in de richting van de staatssecretaris en vraag haar in hoeverre zij bereid is, hieraan haar medewerking te verlenen.

Het is niet mijn bedoeling om het constitutionele proces te vertragen – het tegendeel is waar – echter, ik ben er ten stelligste van overtuigd dat als de bevolking van Sint-Eustatius zonder gehoord te zijn, geïntegreerd wordt in Nederland, er in strijd met internationale verdragen wordt gehandeld en dat de bevolking van Sint-Eustatius daarnaast grof onrecht wordt aangedaan.

De volgende kanttekening heeft te maken met artikel 1, lid 2, tweede volzin. Naar mijn mening is dat een duidelijke bevestiging van de zegswijze «het venijn zit hem in de staart». Zonder deze volzin moet de bevolking van Sint-Eustatius door Nederland gelijkelijk behandeld worden. Met deze volzin erbij moet de conclusie getrokken worden dat het niet de bedoeling is van Nederland om de bevolking van het Caribische deel op de voorgeschreven wijze, zoals vastgelegd in hoofdstuk 1 van de Grondwet van Nederland, te behandelen. Ik ga even terug naar de dag na de ondertekening van het bewuste akkoord van 2006. Toen stelde de toenmalige minister Nicolai publiekelijk in de media dat de eilanden niet moesten verwachten dat ze op een gelijke manier dezelfde voorzieningsniveaus zouden hebben. Wat ik jammer vind, is dat dit gezegd wordt na de ondertekening! Als u dat akkoord doorneemt, maar het kan aan mij liggen, ziet u dat nergens in duidelijke bewoordingen aangegeven is dat er een verschil zou zijn in voorzieningsniveau op de drie kleine eilanden. Als ik mij verder de commentaren van de partijen in de Tweede Kamer op de conceptbelastingwetgeving voor de BES-eilanden voor de geest haal, springt de argumentatie in het oog dat de eilanden geïntegreerd worden in Nederland en op grond daarvan de belastingwetgeving die voor Nederland geldt ook zonder meer voor deze eilanden geldt. No problem! Men is zelfs zo ver gegaan – ik weet niet meer welk raadslid het was – om aan te geven dat het eiland Schiermonnikoog kleiner is dan die kleine eilanden in het Caribische deel en dat er voor dat eiland geen uitzonderingen zijn gemaakt in de belastingwetgeving. Daar heb ik ook geen moeite mee. Voor mij is het wel een probleem dat de afstand naar de kleinere eilanden, het insulaire karakter, de kleine bevolking et cetera gebruikt worden om speciale maatregelen te treffen. Ik kijk in de richting van de staatssecretaris. Ik zou vandaag van haar willen horen welke maatregelen zij precies voor ogen heeft. Ik heb wel het gevoel dat deze ruimte gecreëerd wordt om Nederland de gelegenheid te geven om niet hetzelfde voorzieningsniveau aan de kleine eilanden te geven. Mijn laatste kanttekening heeft te maken met iets wat mij na aan het hart ligt: het zelfbeschikkingsrecht. De staatssecretaris heeft bij twee voorlichtingen op mijn eiland duidelijk gesteld dat als dat geïntegreerd wordt, het zijn recht op zelfbeschikking verspeelt. Nu heb ik uit de literatuur kunnen opmaken dat, wil het zelfbeschikkingsrecht ophouden te bestaan voor een gebied, dat gebied zonder enige dwang, uit vrije wil, de beslissing moet nemen om geïntegreerd te worden. Mijn eiland is niet uit vrije wil geïntegreerd! Daarom zeg ik dat het van belang is dat bekeken wordt hoe na 10-10-10 dat recht, dat van belang is – voor mij is het sacraal – steeds behouden wordt voor het eilandgebied Sint-Eustatius.

De **voorzitter**: Ik geef slechts een ronde voor interrupties, want we moeten echt afsluiten.

De heer **Van Raak** (SP): Maar het is niet onbelangrijk wat hier gezegd wordt! Ik ben dan ook erg blij dat de heer Zaandam hier aanwezig is. Overigens, de bevolking van Statia of Sint-Eustatius gaat over de eigen toekomst, verder niemand. Ik ben erg blij dat de heer Zaandam aanwezig is, want de staatssecretaris zegt altijd dat we niet kunnen wachten op een referendum op Bonaire omdat we dan Saba en Sint-Eustatius voor het hoofd stoten. Nu zegt de heer Zaandam dat de bevolking van Sint-Eustatius ook een referendum wil en haar eigen koers wil bepalen.

De **voorzitter**: Uw vraag is?

De heer **Van Raak** (SP): Mijn vraag is: spreekt de heer Zaandam namens het bestuur van Statia, de bevolking van Sint-Eustatius? Wat stelt hij voor? We moeten hier nu al dan niet een wet aannemen. Moeten we deze

wetgeving even stoppen, aanhouden totdat het referendum op Sint-Eustatius is geweest?

De heer **Zaandam**: Laat mij beginnen met te stellen dat ik ook eilands-raadslid van het eilandgebied ben en dat ik de mensen van het eilandgebied vertegenwoordig. Op uw vraag antwoord ik dus dat ik het eilandgebied Sint-Eustatius vertegenwoordig. U vraagt of de SP moet wachten. Dat hoeft niet. Ik ben geen voorstander van vertraging. In de aanloop naar 10-10-10 kan er een referendum komen.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Van Raak, ik heb net gezegd dat ik een ronde voor interrupties gaf. Het woord is aan mevrouw Ortega-Martijn.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik heb mij ook altijd afgevraagd hoe de ommezwaai van de wens om bij de Antillen te blijven horen op de wens van integratie zo soepel kon verlopen op Sint-Eustatius. Ik ben benieuwd waarom de heer Zaandam hier nu pas mee komt.

De heer **Zaandam**: Omdat ik nu pas de gelegenheid krijg.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Het venijn zit in de staart, zegt de heer Zaandam, maar het is ook een duveltje uit een doosje, zou ik bijna willen zeggen. Ik heb drie vragen.

De **voorzitter**: Kort!

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ten eerste spreekt de heer Zaandam namens het bestuur. Doet hij dat namens een meerderheid van dat bestuur? Mijn tweede vraag is of hij kan uitleggen waaruit blijkt dat er sprake is van ongelijke behandeling en dat er geen sprake meer zou zijn van zelfbeschikkingsrecht? Mijn derde vraag is wat het alternatief is. Moeten wij, als het aan de heer Zaandam ligt, nu gewoon stoppen met dit beraad en weer van voren af aan beginnen? Wat betekent dat dan voor Sint-Eustatius?

De heer **Zaandam**: Laat mij beginnen met uw eerste vraag. Ik heb al gezegd dat ik hier als eilandraadslid spreek. Ik spreek ook namens een heel groot deel van het eilandgebied die mijn mening deelt. In antwoord op uw tweede vraag zeg ik dat ik er geen voorstander van ben dat het proces wordt stopgezet. Ik vraag deze Kamer om door te gaan met de behandeling. Als er op een gegeven moment een vergelijk kan worden bereikt over een referendum, dan wil ik zo ver gaan dat dat wordt gehouden. Zou de bevolking van Statia bij een referendum voor een andere vorm van zijn binnen het Koninkrijk kiezen, dan hebben we natuurlijk een probleem. Ik kan echter niet in de toekomst kijken. Mijn pleidooi is dat het eilandgebied er niet voor gekozen heeft geïntegreerd te worden. Daarom vind ik dat zij de keuze en het recht moet krijgen om daarover te bepalen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat was een expliciete vraag van mij, dus ik wil toch nog even interrumpen. Ik wil helder krijgen namens wie de heer Zaandam spreekt.

De **voorzitter**: Dat doen we dus niet, want nu komt de heer Van Raak ook.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Namens een minderheid dus.

De **voorzitter**: Nee, dit doen we dus niet. Het woord is aan de heer Van Bochove.

De heer **Van Bochove** (CDA): Ik luister met verbazing naar het verhaal van de heer Zaandam. De afgelopen maanden, eigenlijk de afgelopen jaren hebben de staatssecretaris en haar voorgangers met het bestuur van het eiland gesproken. Er zijn in overeenstemming met het bestuur van het eiland afspraken gemaakt. Nu ineens komt de heer Zaandam hier vertellen dat we er maar mee moeten stoppen, omdat het geen zin heeft, omdat hij eerst nog een referendum wil enzovoort. Hoe verhoudt zijn opmerking dat hij spreekt namens de bevolking van het eiland zich tot het feit dat het eilandsbestuur, de eilandsraad of vertegenwoordigers daarvan, de gedeputeerden, namens het eiland met de staatssecretaris spreken, met twee verschillende uitkomsten? De laatste vraag in dit verband is wat het alternatief is dat de heer Zaandam biedt. Is het niet verstandig om vandaag maar gewoon met het gehele proces te stoppen? Dat suggereert hij eigenlijk.

De heer **Zaandam**: Om te beginnen wil ik duidelijk maken dat ik als eilandsraadslid van het eilandgebied spreek en dat ik gebruikmaak van dit platform als Statenlid van de Nederlandse Antillen om de gevoelens van een deel van de bevolking naar voren te brengen. Als dat tot een beslissing uwerzijds leidt dat het proces moet worden stopgezet, kies ik daarvoor, want het recht van de bevolking van Sint-Eustatius staat hoger dan de behandeling van een aantal wetgevingen.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ik ben een fan van u, want ik vind natuurlijk dat u helemaal gelijk heeft om een referendum te eisen zodat de bevolking van Sint-Eustatius zelf kan bepalen wat zij wil. Ik heb twee vragen.

De staatssecretaris heeft altijd gezegd dat een referendum op Bonaire niet kan omdat Saba en Sint-Eustatius achterlopen, daarmee suggererende dat Sint-Eustatius wel wil doorgaan met dit proces. Uw geluiden op dit moment zijn totaal anders. Ik heb graag dat u daar een specifiek antwoord op geeft. Namens wie spreekt u? Spreekt u nu namens de heer Zaandam en uw politieke partij? Of spreekt u nu echt namens een meerderheid van uw college en van uw eilandsraad? Als dat het geval is, moet u goed beseffen dat de staatssecretaris kennelijk een verkeerd beeld heeft gehad omtrent het proces waarin de welwillendheid van Sint-Eustatius zat. Laten wij vooropstellen dat u inderdaad dat referendum wilt, dan zegt u: ik wil geen vertraging in het proces en ik zou na 10-10-10 dat referendum alsnog willen. Wanneer de bevolking van Sint-Eustatius zegt een ander proces te willen, hebben wij volgens u een probleem. Dat lijkt mij dan weer niet handig. Waarom kiezen wij daar dan niet voor? Waarom zegt u dan ook niet dat wij dit proces moeten stoppen en eerst dat referendum moeten hebben? Dan lijkt het mij hartstikke goed om Bonaire meteen maar de kans te geven om dat referendum alsnog te houden.

De heer **Zaandam**: Laat ik beginnen met datgene wat de staatssecretaris hier in de zaal naar voren heeft gebracht. Dat is voor haar rekening. Ik benadruk nogmaals dat ik praat als eilandsraadslid. Ik maak gebruik van dit platform als statenlid van de Nederlandse Antillen om gevoelens kenbaar te maken. In town hall meetings, zoals wij dat noemen, is dat ook naar voren gebracht toen met de heer Kamp en met de staatssecretaris deze zaken zijn besproken.

Stel dat er een referendum komt en het volk zou kiezen voor iets anders, zegt u. Ik ga ervan uit dat dat niet voor iets anders zal zijn dan voor onafhankelijkheid. Waar ik naar toe wil, is dat het een andere vorm kan zijn, bijvoorbeeld dat wij niet volledig geïntegreerd worden. Het kan een association zijn, waardoor ik op een gegeven moment niet zie dat er een duidelijke verstoring kan komen in het constitutioneel proces. Ik kan niet in de toekomst kijken. Nogmaals, als u daarmee zou beslissen om het proces te stoppen, dan heb ik er echt geen moeite mee.

De heer **Leerdam** (PvdA): Er is al veel gevraagd namens mijn collega's, maar ik wil toch een tweeledige vraag stellen. Spreekt de heer Zaandam namens de meerderheid van de Democratische Partij op Sint-Eustatius en hoe kan het dan dat de DP, of in ieder geval het eilandgebied Sint-Eustatius, dit in het hele traject van het slotakkoord en alle andere vergaderingen en overeenkomsten die zijn getekend daarna eigenlijk nooit op deze manier naar voren heeft gebracht? Hoe is dat te verklaren?

De heer **Zaandam**: Laat mij teruggaan naar 2006. Alleen al het feit dat de toenmalige gedeputeerde tekende voor de integratie van het eilandgebied, zonder het volk te kennen, is al een duidelijke boodschap. Ik spreek namens een groot deel van de bevolking en ik vind dat dit het platform is waarop ik uiting geef aan hun gevoelens. Met andere woorden, als er medewerking komt voor een referendum ben ik daar een groot voorstander van. Als daardoor het constitutioneel proces even vertraagd moet worden, so be it.

De heer **Johnson**: Voorzitter. Als statenlid van het kleinste eiland, Saba, en als laatste spreker wil ik niet de indruk geven dat er deze week op zijn Latijns-Amerikaans in Den Haag wordt vergaderd. Dus ik zal proberen zo zakelijk mogelijk te zijn. Voor het eiland Saba is het belangrijk dat het proces wordt afgerond en dat de nieuwe status nog dit jaar van kracht wordt.

Op Saba hebben wij in 2004 een referendum gehad, waarbij 88% van de bevolking ervoor heeft gekozen om zich aan te sluiten bij Nederland. Wij verkeren in een vacuüm en het eiland is op drift. Het anker dat wij nodig hebben, is de beoogde wijziging van het Statuut.

Belangrijk voor Saba zijn de volgende punten.

Punt één is de grensafbakening.

Punt twee is het beheer over de Sababank en de wateren eromheen, gezien het historische economische belang en de afhankelijkheid van de bevolking op dit visrijke gebied en de exploitatie daarvan.

Punt drie, belangrijk is ook het behoud van het zelfbeschikkingsrecht indien de bevolking van Saba in de overgangperiode zou kiezen voor onafhankelijkheid. Dat verwacht ik niet, maar die weg zal moeten worden behouden.

Als punt vier wil Saba ook dat er respect en consideratie wordt getoond voor het gebruik van de Engelse taal en de lokale cultuur.

Punt vijf, indien Nederland insisteert dat alle wetten van Nederland worden toegepast, gaat dit in tegen wat er is overeengekomen in artikel 1 en artikel 54 van het gewijzigde Statuut. In dat geval moet artikel 1 van de Grondwet worden toegepast, zodat de bevolking ook deelt in de economische voordelen daaraan verbonden.

Punt zes, belangrijk voor Saba is ook een goede verstandhouding en een samenwerkingsregeling met het eiland Sint-Maarten, alsook met het Franse gedeelte van Sint-Maarten en met onze onafhankelijke buurlanden Saint Kitts en Nevis. Nederlanders die komen om te investeren en te werken op Saba, zijn altijd welkom geweest en zijn dat ook in de toekomst. Het is niet in het belang van Saba om het eiland af te sluiten voor mensen van goede wil en bezitters van een Nederlands paspoort. Mijnheer de voorzitter. Normaal spreek ik in de eerste ronde voor vier uur, maar ik zal tevreden moeten zijn met de vijf minuten die mij gegund zijn. Als deel van de Europese Unie is Engels een van de officiële talen van het Nederlandse Koninkrijk. Wij verzoeken om ons de verzekering te willen geven dat de historische taal van onze zeerovervoorzaders, de Schotten en de Ieren, die ook is overgenomen door onze voorvaders uit Afrika, blijft bestaan in onze cultuur. Als afstammeling van Johnson the Terror en andere prominente zeerovers zou uw Piet Hein mij hierin ondersteunen. Als laatste wil ik via u, mijnheer de voorzitter, de respectvolle groeten overbrengen aan onze geliefde vorstin, Hare Majesteit Koningin Beatrix en

het Huis van Oranje, die wij vanaf de tijd van de zeegeuzen hebben gesteund. Ook onze respectvolle groeten aan de heer Atzo Nicolai en de regering van Nederland, die het proces van verandering zo ver hebben gebracht, alsook aan de partijen in deze Kamer die voor de BES-wetgeving hebben gestemd. Inshallah!

De heer **Van Raak** (SP): In Nederland wordt misschien het Nederlands als officiële taal in de Grondwet vastgelegd. Hecht de heer Johnson er namens Saba ook belang aan dat in dat geval ook het Engels in de Grondwet wordt vastgelegd?

De heer **Johnson**: Ja, daar hecht ik wel belang aan, zoals het Fries.

De **voorzitter**: Wij besluiten hiermee het eerste deel van onze beraadslagingen. Ik schors de vergadering voor een lunchpauze.

De vergadering wordt van 14.30 uur tot 15.16 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Wij gaan over naar het tweede deel van het eerste blok.

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Voorzitter. In de schriftelijke ronde waren wij tamelijk kritisch over de opstelling van Aruba, maar wij hebben vernomen dat met Aruba inmiddels volledige overeenstemming is bereikt over het voorstel. Daarom vinden wij het ook wel zo gepast om nu enthousiast te openen met de opmerking dat wij daar zeer content mee zijn en dat wij het goed vinden dat de neuzen dezelfde kant op staan. Mooi ook dat meteen is doorgepakt, dat bij nota van wijziging is geregeld dat het Hof is gevestigd in elk van de landen. De gelijkwaardige positie van elk van de landen is hiermee inderdaad benadrukt. Dat is van belang voor de wijze waarop tegen de rechtspraak wordt aangekeken. Het vertrouwen is daarmee bevorderd en dat is van niet te onderschatten belang.

Over vertrouwen gesproken – en dan heb ik het over vertrouwen in de rechtspraak – er is iets wat onze fractie nog niet helemaal lekker zit. Het kan namelijk verkeren dat het Gemeenschappelijk Hof in verschillende fasen van een strafproces een uitspraak doet. Daarbij wordt gezegd dat dit niet direct een probleem is, want ook in de Europese wetgeving wordt meer gekeken naar de personen die een uitspraak doen dan naar een instantie. Het zou dus niet strijdig zijn met het beginsel van onpartijdigheid. Wij vinden het een beetje een bijzondere redenering dat het nu geen probleem is omdat er aan de andere kant zo veel waarde wordt gehecht aan die onpartijdigheid, zelfs zozeer dat tot in de derde graad van de familie mensen niet tegelijk rechter kunnen zijn. Dat bevreemdt ons een beetje. Laten wij eerlijk zijn, want anders zou iedereen meteen denken dat hierover grote amendementen komen. Dat is niet het geval, maar wij vinden het als CDA-fractie belangrijk om dit hier te adresseren.

Tegelijkertijd zeggen wij: daar gaan wij niet direct over, maar het is wel een punt waarvan wij zeggen dat wij het hier genoemd willen hebben. Wij willen hier wel graag een reactie van het kabinet op. Hoe verhoudt het een zich tot het ander? Wij zeggen dat het goed is dat dezelfde instelling, ook al gaat het om verschillende personen, rechtspreekt, en dat dit geen bedreiging vormt voor de onpartijdigheid, en tegelijkertijd hechten wij zo erg aan een aantal dingen. Wij willen nog wel even van het kabinet horen hoe men daar nu naar kijkt.

De overige vragen zijn in de schriftelijke ronde allemaal prima beantwoord. Omwille van de tijd noem ik twee puntjes heel kort, namelijk het jeugdstrafrecht en de uitzendtermijn. Wij hechten er als CDA aan dat strafzaken met echt jonge mensen achter gesloten deuren worden behandeld. Het gaat er dan namelijk om dat er dingen aan de orde

worden gesteld die verder gaan dan alleen een delict of alleen direct de persoon van de dader. Dan gaat het om opvoedsituaties, heel persoonlijke zaken, omdat anders wordt gekeken naar het jeugdstrafrecht. Voor de categorie zestien-plus zeggen wij: alla, maar zouden we bij kleintjes – van twaalf, dertien, veertien jaar – niet moeten zeggen dat de zaak achter gesloten deuren moet worden behandeld? Graag krijg ik daarop een reactie van het kabinet.

Ten slotte een punt van zorg. Van de 31 rechters zijn 28 afkomstig uit Nederland. Dat zou meer in evenwicht moeten worden gebracht, maar zo ver zijn wij nog niet. Is de periode van uitzending van de rechters niet wat kort? Kan het kabinet daarop nog ingaan? Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat het niet een soort duiventil wordt? Het is van wel belang dat er enige stabiliteit is.

De heer **Van Bochove** (CDA): Voorzitter. De rijkswet Aanpassing rijkswetten moet leiden tot aanpassing van verschillende rijkswetten voor de komende staatkundige veranderingen in het Koninkrijk. De CDA-fractie deelt de opvatting van het kabinet dat er nu slechts sprake kan zijn van een wijziging op Koninkrijksniveau die verband houdt met de thans ook aan de orde zijnde staatkundige hervorming.

De rol van de minister-president als voorzitter van de Raad van Ministers van het Koninkrijk ten opzichte van de gouverneurs lijkt nu goed vastgelegd.

Dat geldt ook voor de rol van de minister van BZK, vanwege diens verantwoordelijkheid voor de waarborgtaak van het Koninkrijk, en die van andere ministers van het Koninkrijk.

Volgens artikel 8 van de rijkswet op het Nederlandschap komt voor het Nederlandschap alleen in aanmerking een verzoeker die kennis heeft van de staatsinrichting en maatschappij van het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint-Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint-Eustatius. Is de minister bekend met de staatsinrichting van Bonaire, Saba en Sint-Eustatius? Ligt hier niet een andere formulering meer voor de hand, waarin juist de aandacht wordt gevestigd op de eenheid van het Koninkrijk en de verscheidenheid, ook in staatsinrichting, van haar gebiedsdelen?

Met betrekking tot de cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba heb ik ook een opmerking. Uit de nota naar aanleiding van het verslag blijkt dat de regering geen noodzaak ziet dat in belastingzaken voor de inwoners van de BES-eilanden cassatie bij de Hoge Raad mogelijk zal zijn. De CDA-fractie is van mening dat cassatie in belastingzaken een belangrijk recht is voor de burgers van de BES-eilanden, te meer omdat zij met een complex en deels nieuw systeem geconfronteerd worden waar de Raad van State op meerdere punten vraagtekens bij heeft gezet. Op dit punt is door de CDA-fractie een amendement ingediend. In dit verband is door de fracties van de PDR, de AVP en de MEP in de Staten van Aruba aangedrongen op meer beroepsmogelijkheden en is verzocht om cassatie in belastingzaken bij de Hoge Raad. Inmiddels is door de heer Bikker op dat punt een amendement ingediend. Graag hoort de CDA-fractie in dit wetgevingsoverleg de opvatting van de regering op dit punt. Hoe beoordeelt de staatssecretaris dit verzoek en het ingediende amendement? Hoe beoordeelt de staatssecretaris dat in de betekenis voor de landen Curaçao en Sint-Maarten?

Bij de inbreng voor het verslag heeft de CDA-fractie overigens meerdere vragen gesteld. De reactie van de regering stemt tot tevredenheid en maakt het mogelijk mijn inbreng bij deze wet hier af te ronden.

Dan nog iets over de rijkswetten houdende een reglement voor de gouverneur, respectievelijk van Curaçao en Sint-Maarten. De gouverneur heeft in het staatsbestel van de Nederlandse Antillen en Aruba een belangrijke functie. De CDA-fractie stelt vast dat deze functie gedurende vele jaren over het algemeen buiten de schijnwerpers maar wel met gezag

en grote betrokkenheid bij de landen en haar instituties is en wordt uitgevoerd. Een woord van waardering is hiervoor naar betrokkenen op zijn plaats. Ik hoop dat op deze manier duidelijk gemaakt te hebben. Er zal ook in de nabije toekomst sprake zijn van het nodige aan verandering. Het verdwijnen van een bestuurslaag, de eilandsbesturen, verandert niet wezenlijk iets aan het instituut van de gouverneur, maar de schaal van het werk zal anders zijn voor toekomstige gouverneurs. Goede voorbeelden tot de dag van vandaag strekken naar wij hopen ook tot voorbeeld in de toekomst.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende voorstel van rijkswet. De CDA-fractie deelt de zienswijze dat in het kader van de staatkundige hervorming van de Nederlandse Antillen slechts die wijzigingen op Koninkrijksniveau worden aangebracht die verband houden met deze hervorming. Kennis genomen is van de inbreng van een drietal fracties op dit punt uit de Staten van de Nederlandse Antillen, maar deze geven voor de CDA-fractie geen aanleiding voor een nadere inhoudelijke reactie.

Mevrouw **Jesus-Leito**: Mijnheer de voorzitter. Namens de bevolking van Curaçao wil ik toch even bij het volgende stilstaan. Wij hebben ons recht van zelfbeschikking uitgeoefend in 2007, waarbij de bevolking heeft gekozen voor een status als autonoom land binnen het Koninkrijk. Daarna hebben wij afspraken gemaakt met de bevolking. Dat is gebeurd in de eilandsraad van het Eilandgebied Curaçao, waarbij gezegd is: na de onderhandelingen in het Koninkrijk zullen wij terugkomen bij de bevolking en het resultaat van de onderhandelingen daar neerleggen. Dat is recentelijk gebeurd in mei 2009, toen een meerderheid van de bevolking heeft gekozen en haar akkoord heeft gegeven voor het pakket dat nu op tafel ligt en waarvan wij nu vandaag de behandeling zijn begonnen. De rijkswetten die thans aan de orde zijn, zijn het product van langdurige en moeizame onderhandelingen, zoals ik al in het eerste blok heb gezegd. Zij gaan over onderwerpen die voor ons moeilijk liggen omdat zij de kern van de autonomie van de toekomstige landen betreffen. Het akkoord over het Openbaar Ministerie en de politie, zoals dat is neergelegd in de betreffende rijkswetten, is voor Curaçao aanvaardbaar.

Zoals eerder opgemerkt, raakt het amendement met betrekking tot de politie de bereikte consensus in het hart. Uitgangspunt daarbij was dat elk land voor een volwaardig korps zou zorgdragen. Door het buiten werking stellen van artikel 8, derde lid wordt een essentieel element ontnomen om te komen tot een volwaardig en professioneel eigen korps. Dat wil ik even stellen de consensusrijkswet Politie.

Over de consensusrijkswet Financieel toezicht het volgende. Curaçao heeft vanaf het begin haar medewerking verleend aan de totstandkoming van de regelgeving ter zake financieel toezicht.

De **voorzitter**: Mag ik u even onderbreken? Wij spreken nu over het tweede deel van blok 1. Nu bent u volgens mij bezig met blok 2.

Mevrouw **Jesus-Leito**: In mijn interventie had ik in het eerste deel allebei de delen al gedaan.

De **voorzitter**: Dat is mij niet ontgaan, maar toen wilde ik u nog sparen.

Mevrouw **Jesus-Leito**: U spaart mij niet meer?

De **voorzitter**: Nee.

Mevrouw **Jesus-Leito**: Dan bewaar ik dit voor het volgende blok.

De **voorzitter**: Ik nodig u straks weer uit.

De heer **Thijssen**: Mijnheer de voorzitter. Mijn fractie gaat in op de consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof. Het is iedereen bekend dat wij met verbazing het proces hebben meegemaakt, want de wettelijke grondslag was artikel 28 van het Statuut, maar daarna is dat voor Aruba veranderd in artikel 43, lid 2. In het parlement van Aruba hebben wij op 9 december 2008 een motie aangenomen. Wij zijn faliekant tegen. De Raad van State heeft ook een advies uitgebracht. Veel staatsrechtgeleerden hebben hun opinie gegeven dat dit niet kan. Het is in strijd met het Statuut en met de principes van democratie. Het kan niet zo zijn dat twee landen binnen het Koninkrijk die elkaar respecteren een verschil van mening hebben, in dit geval over de zetel van het Gemeenschappelijk Hof. Dan wordt meteen ingegrepen en een beroep gedaan op artikel 43, lid 2. Dat accepteren wij niet. Dit is een van de grootste voorbeelden van het democratisch deficit.

Wij hebben allemaal antwoord gekregen op wat er in de toekomst gaat worden. Er kwam een nota van wijziging, maar de vraag is of die mosterd na de maaltijd is. Het gaat om de mentaliteit hoe je met elkaar omgaat, want de bedoeling is dat wij één Koninkrijk hebben. Wij hebben als het goed gaat vier landen in het Koninkrijk. Daarbij gaat het niet alleen om de gemeenschappelijke doelen, maar ook om de wijze hoe wij de regels toepassen en interpreteren. Op Aruba zijn wij van mening dat er snel een Koninkrijkscommissie moet komen voor het bestuderen van de Koninkrijksbrede regeling van de rechterlijke macht. Wat Aruba betreft, kan die inbedding vinden in artikel 3 of artikel 38 van het Statuut.

Van de organisatie van de rechterlijke macht vindterschikking plaats bij de evaluatie over vijf jaar. De organisatie wordt zo veel mogelijk ook evenredig verdeeld over de drie of vier landen. Het spin-offeffect is belangrijk voor de ontwikkeling van deze landen.

Tot slot moet ik zeggen dat er ook wijziging is gekomen voor de zetel, want dat was er eigenlijk de oorzaak van dat voor Aruba in de Raad van Ministers van het Koninkrijk is besloten dat de wettelijke grondslag artikel 43, lid 2 werd. Dan gaat het om de zetel van het Gemeenschappelijk Hof. Wij zijn ervan uitgegaan dat wij met 25 jaar ervaring als een autonoom land binnen het Koninkrijk toch een goed voorbeeld zijn voor de anderen, dat wij politiek stabiel zijn en een economische ontwikkeling hebben gekend door heel hard te werken.

Op Aruba kunnen wij zeker spreken van deugdelijkheid van bestuur, rechtszekerheid en fundamentele rechten en vrijheden van de burgers die worden gerespecteerd. Dus ik kan niet begrijpen hoe het mogelijk is dat men in Nederland gewoon de ruimte niet geeft om met elkaar de dialoog aan te gaan en met elkaar te discussiëren over de zetel van het Gemeenschappelijk Hof, maar dat meteen wordt ingegrepen met artikel 43, lid 2. Dat is heel jammer. Dat is een waarschuwing, maar wij zijn positief. Wij hopen dat dit niet meer herhaald wordt. Ik denk dat wij in de toekomst met elkaar moeten kunnen discussiëren en debatteren, maar niet moeten overschakelen van artikel 38 van het Statuut naar artikel 43, lid 2. Dat zullen wij nooit meer accepteren. Ik hoop dat wij in de toekomst toch als landen gelijkwaardig en met respect met elkaar omgaan.

De heer **Leerdam** (PvdA): Voorzitter. Het voorstel voor de eerste consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof op stuk nummer 32 017 maakt deel uit van de in de slotverklaring aangekondigde consensusrijkswetten en voorziet in een regeling van de taken en bevoegdheden van het gemeenschappelijk hof van justitie van Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en de BES-eilanden. De PvdA vraagt of de staatssecretaris wat nader kan ingaan op de mogelijkheid dat verschillen in wetgeving in de toekomst voor het Gemeenschappelijk Hof tot problemen zouden kunnen leiden. De regering geeft aan dat in artikel 39 van het Statuut de verplichting is opgenomen om belangrijke rechtsgebieden op overeenkomstige wijze te regelen en dat voor de BES-eilanden het uitgangspunt is dat de Nederlands-

Antilliaanse regelgeving daar voorlopig van kracht blijft. Dit geldt echter alleen voor de eerste vijf jaar na de transitie. Kan de regering toelichten of er na die vijf jaar alsnog problemen te verwachten zijn?

De PvdA heeft tijdens de schriftelijke ronde gevraagd naar de organisatie van de rechterlijke macht. Op pagina 6 van de nota naar aanleiding van het verslag wordt terecht gesteld dat de organisatie van onafhankelijke rechtspraak in een kleine samenleving kwetsbaarder is dan in een grote. Rechters zijn zowel rechter bij de rechtbank in eerste aanleg als rechter bij de hogere beroepsinstantie, het Gemeenschappelijk Hof. Hoewel uitgesloten is dat dezelfde rechter zowel in eerste aanleg als in hoger beroep over dezelfde zaak rechtsprekt, lijkt het mij onvermijdelijk dat er sprake zal zijn van enige spanning. Ik vraag mij in dit kader af of, zoals in de nota naar aanleiding van het verslag is vermeld, de onafhankelijkheid wel voldoende gewaarborgd wordt door van rechters de discipline, professionaliteit en integriteit te verwachten door niet onderling te spreken over zaken waarbij zij in verschillende instanties zijn betrokken. Wordt er meer gedaan, behalve dat de beroepsgroep zichzelf controleert om die onafhankelijkheid te controleren en te waarborgen? Hoe staat het wat dit betreft met de checks and balances? Daar komt nog bij dat tweederde van de rechters van het Hof uit Nederland komt. Deze rechters worden doorgaans na drie jaar vervangen. Caribische rechters zullen waarschijnlijk langer op hun post blijven. Een hogere omloopsnelheid van rechters zou de onafhankelijkheid beter kunnen waarborgen, maar het streven van de regering om op langere termijn meer Caribische rechters in dienst te hebben, is juist. Hoe verhoudt dit streven zich tot het feit dat rechters zowel in eerste aanleg als in hoger beroep rechtspreken en tot de wens van onafhankelijke rechtspraak? Zou het uitzenden van Caribische rechters naar Nederland zodat zij hier ervaring kunnen opdoen volgens de staatssecretaris kunnen bijdragen aan de gewenste hogere omloopsnelheid van rechters? Mijn fractie heeft een soortgelijke vraag over de beslissing om de leeftijdsgrens voor deze rechters niet gelijk te trekken met de leeftijdsgrens van 70 jaar die in Nederland geldt. Ik zie eigenlijk geen reden waarom de leeftijdsgrens van 70 jaar ook niet op de Antillen zou kunnen worden gehanteerd. In ieder geval lijkt het redelijk om rechters die na hun 65ste in functie willen blijven daartoe de mogelijkheid te geven. Wat is de reactie van de staatssecretaris hierop?

Ik ben verheugd dat er naar aanleiding van de schriftelijke vragen van de fracties van de PvdA en de VVD alsnog een register komt waarin de nevenbetrekkingen van rechters zijn opgenomen. Dit kan de onafhankelijkheid alleen maar ten goede komen.

Ik kom bij de rijkswet Aanpassing rijkswetten in het kader van de oprichting van de nieuwe landen. Dit voorstel strekt tot afstemming van rijkswetten op de nieuwe staatkundige verhoudingen. De meeste vragen van mijn fractie over deze rijkswet zijn tijdens de schriftelijke ronde voldoende beantwoord. De PvdA heeft kennisgenomen van de antwoorden van de regering op de vragen die zijn gesteld over de Paspoortwet. Het lijkt inderdaad zinvol om bij het besluit over de Paspoortwet maximumtarieven op te nemen voor reisdocumenten voor de BES-eilanden. Daarmee wordt regelgeving op dit terrein zoveel mogelijk gelijkgetrokken met die van Nederlandse gemeenten. Wij stemmen er ook mee in dat wordt overgegaan tot een kostendekkend tarief.

Dat het staatkundig proces in bepaalde opzichten niet de schoonheidsprijs verdient, blijkt uit de discussie over de rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid. Bij de behandeling van de BES-wetgeving bleek ook al een vangnetregeling noodzakelijk te zijn waarbij wijzigingen plaats zouden kunnen vinden per ministeriële regeling. Omdat de volledige landsregeling van Curaçao en Sint-Maarten nog niet bekend is, is dat bij deze rijkswet ook weer het geval. Gaat het hier om een vergelijkbare noodmaatregel? Kan wat uitgebreider worden toegelicht wat er wordt

verstaan onder de strikte voorwaarden waarin in de nota naar aanleiding van het verslag wordt verwezen?

Ik heb nog twee vragen over de wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht. Kan de staatssecretaris nader ingaan op de mogelijke gevolgen van het voorlopig handhaven van de momenteel geldende Nederlands-Antilliaanse regelgeving op dit punt? Zou zij ook kunnen aangeven voor welke gepleegde feiten in de Nederlandse strafwet geen straf wordt bedreigd waar dit binnen het Nederlands-Antilliaanse strafrecht wel het geval is?

Ik kom bij de punten vier en vijf, het Reglement voor de Gouverneur van Curaçao en het Reglement voor de Gouverneur van Sint-Maarten. De regering van het Koninkrijk der Nederlanden zal in de beoogde nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten worden vertegenwoordigd door respectievelijk de gouverneur van Curaçao en de gouverneur van Sint-Maarten. De voorliggende wetsvoorstellen strekken tot het vaststellen van de reglementen voor de nieuwe gouverneurs. Tevens zal het Reglement voor de Gouverneur van de Nederlandse Antillen worden ingetrokken. De nieuwe reglementen wijken inhoudelijk niet of nauwelijks af van de huidige reglementen voor de gouverneur van Aruba en die van de Nederlandse Antillen. De reden daarvan is dat de staatsrechtelijke positie van de landen Curaçao en Sint-Maarten en de hiermee verband houdende bevoegdheden van de nieuwe gouverneurs niet zullen afwijken van die van de gouverneur van Aruba of die van de gouverneur van de Nederlandse Antillen. De PvdA ziet het belang van sterke gouverneurs en kan er in dit kader begrip voor opbrengen dat de regering heeft gekozen voor reglementen die grotendeels overeenkomen met de reglementen die momenteel van kracht zijn voor de gouverneur van Aruba en de gouverneur van de Nederlandse Antillen. In de huidige situatie lijkt een en ander namelijk aardig goed geregeld te zijn.

Mijn fractie heeft nog wel een aantal vragen en opmerkingen. De regering is momenteel bezig een visie te formuleren op de toekomst van het Koninkrijk waarbij specifiek aandacht zal worden geschonken aan de invulling van de waarborgfunctie. Zou dit nieuwe taken en verantwoordelijkheden voor de gouverneurs met zich kunnen brengen? Zo ja, welke? Moeten deze dan worden vastgesteld in een reglement? Voorziet de regering in dit kader daarom wijzigingen van de wetsvoorstellen die wij nu bespreken?

Een aantal andere zaken is bij de schriftelijke ronde wat mij betreft voldoende aan de orde gekomen. Mijn fractie is er tevreden over dat de meeste adviezen van de Raad van State zijn opgevolgd, maar zij ziet wel graag dat de regering op zeer korte termijn een beslissing neemt over de vraag of er al dan niet een secretariaat van het Koninkrijk gaat worden opgericht. Wij krijgen hier graag een reactie op.

De heer **Marlin**: Voorzitter. Er schijnen enige misverstanden te zijn ontstaan over wat wij nu bespreken. Ik heb mij eigenlijk voorbereid op blok twee, dus ik wacht daar maar op, maar ik wil nu al wel aangeven dat wij geen op- of aanmerkingen hebben bij de rijkswetten die nu ter sprake zijn in relatie tot het reglement voor de gouverneur. Wij kunnen ons daarin vinden.

Het voorstel van rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie regelt de organisatie van de rechtspraak voor Aruba, Curaçao, Sint-Maarten, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Afgezien van de rechtspersoonlijkheid en de bepaling inzake de kostenverdeling blijft de organisatie van het Hof in belangrijke mate zoals die thans is geregeld. Met dit voorstel wordt de zelfstandigheid en de kwaliteit van de rechtspraak gehandhaafd. In dit kader acht ik het van belang om namens Sint-Maarten mijn appreciatie uit te spreken voor onze Arubaanse partners vanwege de bijzondere samenwerking bij de totstandkoming van de benodigde consensus in dezen, zodat de wet tot stand kan komen.

Ik kom dadelijk te spreken over het tweede blok.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Het is net gewichtheffen. Het is altijd spannend om te zien wie er naar voren komt en bij welk gewicht we zijn aangekomen.

De SP is blij dat er eindelijk duidelijkheid is over de vestigingsplaats van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, op Curaçao dus, maar de manier waarop dat ging, maakt voor mijn fractie eens te meer duidelijk dat er in het Statuut een nadere uitwerking moet komen van de waarborgfunctie. Wanneer doen wij het wel, wanneer niet? Zo gaat het namelijk ook niet lekker.

Wij blijven het vreemd vinden dat op Sint-Maarten, Saba, Statia, niet-juristen worden benoemd tot rechter-plaatsvervanger. Misschien kan de staatssecretaris ons dat nog eens uitleggen en dan graag op zo'n manier dat wij overtuigd zijn. De SP is en blijft ernstig teleurgesteld dat de staatssecretaris nieuwe landen wil maken, maar geen voorwaarden stelt om ook voldoende inkomsten te krijgen. Hoe kan er in de toekomst voldoende worden geïnvesteerd in zorg en onderwijs, veiligheid en sociale zekerheid? Waarom is het fiscale stelsel van Curaçao en Sint-Maarten geen onderdeel geweest van de onderhandelingen? Kent de staatssecretaris de bezwaren van Curaçao tegen de afschaffing van de winstbelasting op Bonaire, omdat dit leidt tot oneerlijke belastingconcurrentie? Is er ondertussen al meer duidelijkheid over de fiscale stelsels van Curaçao en Sint-Maarten? We kunnen toch geen nieuwe landen maken, voordat dit goed is geregeld? We gaan de inwoners van Curaçao en Sint-Maarten toch geen financieel ongewisse toekomst insturen? Wij gaan de nieuwe eilanden toch niet opzadelen met toekomstige schulden? Ik kom hier in een volgend blok nog uitgebreid op terug.

Verder vind ik het goed dat Nederland extra investeert, maar dat moet wel gebeuren in Antillianen en niet in Nederlanders. Ik wil daarom ook dat de staatssecretaris de € 600.000 terughaalt die nu wordt geïnvesteerd in een afkickkliniek voor rijke Nederlandse junks op Curaçao. Een verslavingskliniek van de Jellinekliniek krijgt € 600.000. Waarvoor? Voor rijke Nederlanders. Waarom wordt dat geld niet geïnvesteerd in verslaafde Antillianen die onze zorg nodig hebben? Ik vraag de staatssecretaris om dat geld terug te halen bij die rijke Nederlanders en te investeren in Antillianen die dat nodig hebben, want het is hun geld.

Mevrouw **Eisden**: Voorzitter. Ook wat dit betreft heeft de eerder aangegeven 48% zich uitgesproken tegen deze wetten. Het gaat om het gehele pakket aan wetgeving dat bij dit traject is betrokken en wat op basis van de zogenaamde consensus is bereikt. Ik herhaal dat ik hier namens die 48% spreek. Wij zijn tegen deze wetsvoorstellen.

Dan het Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Het valt ons op dat er in essentie lovend wordt gesproken over het huidige Hof. Toch komt opeens de noodzaak naar voren om een en ander te beëindigen op basis van de onderliggende regeling en het op rijksniveau te regelen. Dat impliceert in feite dat wij nu weer te maken hebben met een regeling die het democratisch deficit alleen maar vergroot. Wij verwijzen hierbij nadrukkelijk naar de notitie van de Commissie democratisch deficit. Daarin wordt ook aangegeven dat hoe meer regelgeving op rijksniveau plaatsvindt, hoe groter het democratisch deficit is. Dat is voor het emancipatieproces van onze bevolking helemaal niet wenselijk. Wij willen juist een doorontwikkeling. Daartoe hebben wij ook het recht. Gelet op deze rijkswetten en ook kijkend naar artikel 38, lid 2 is een en ander volgens ons in strijd met waar wij voor hebben gekozen, namelijk een autonoom Curaçao, net zoals de huidige Nederlandse Antillen en het huidige Aruba.

De heer **Bikker**: Voorzitter. Ik kom bij het wetsvoorstel rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. De vaste commissie van de Staten van Aruba

heeft een bezoek gebracht aan het gerecht in eerste aanleg. Het personeel van dat gerecht heeft zijn zorgen geuit over de rechtspositieregeling. Mijn specifieke vraag in dat verband aan de Koninkrijksregering is hoe het staat met de uitvoering van de rechtspositieregeling van het personeel van de gerechten die bij de rijkswet zullen opgaan in het Gemeenschappelijk Hof. Dan de rijkswet Raron en zijdelings nog iets over de rijkswet ter zake van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Onze fractie – alle andere fracties in de Staten van Aruba hebben ons daarin gesteund – heeft specifieke vragen gesteld aan de Koninkrijksregering over onder andere de uitspraak, gedaan in New York ter zake van het IVBPR-verdrag, dat mogelijk sprake zou zijn van een rechtsschending vanwege het gebrek aan een tweede feitelijke instantie en of rechtsbescherming in belastingzaken. Wij hebben de mogelijkheid geopperd om daar via cassatie aan tegemoet te komen. Ik heb gemerkt dat ook een van de grote fracties in de Tweede Kamer in die richting denkt, want er is een amendement op dat punt ingediend. In dat amendement wordt de cassatiemogelijkheid echter alleen maar uitgebreid naar de BES-eilanden. Mijn specifieke vraag aan de Koninkrijksregering is of, gelet op de uitbreiding naar de BES-eilanden, niet ook moet worden gedacht aan een uitbreiding naar het gehele Koninkrijk. Met sympathie voor het amendement van de heer Van Bochove heb ik daarom een eigen amendement ingediend waarin de gehele uitbreiding is opgenomen. De regering heeft op onze vragen geantwoord dat het beter is om dit te regelen via de landsverordening beroep in belastingzaken die in ontwerp zou zijn, maar dat ontwerp is een soort monster van Loch Ness. Het zou bestaan, een aantal personen zou het hebben gezien, maar het is onbekend bij de Staten van Aruba. Voor zover bekend, is dat ontwerp ook al jaren aanhangig. Nu door een van de grote fracties in de Tweede Kamer hierover een amendement is ingediend, constateer ik dat deze kwestie wel leeft. Nu wij hier toch zijn, lijkt het mij zaak om de gehele uitbreiding met behulp van een heel gemakkelijke aanpassing van de cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba te bewerkstelligen. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan degenen in de West met een Nederlands paspoort die onderhevig zijn aan de belastingwetgeving. Op die manier krijgen zij in ieder geval toegang tot de cassatierechtspraak in belastingzaken.

De heer **Van Bochove** (PvdA): Ik heb hier een amendement 13 en een amendement 14 van de hand van de heer Bikker. Ik zie het verschil daartussen echter niet helemaal. Kan de heer Bikker dat even toelichten?

De heer **Bikker**: Het verschil met het amendement van de heer Van Bochove is dat de werking van een en ander wordt uitgebreid naar Aruba, Sint-Maarten en Curaçao. Op een gegeven moment is de Belastingwet BES zoveel mogelijk van toepassing verklaard op de procedure, maar Aruba, Curaçao en Sint-Maarten hebben weinig te maken met de Belastingwet BES. Ook die kwestie heb ik aangepast. In overleg met het Bureau Wetgeving heb ik er daarom een zelfstandig amendement van gemaakt.

De heer **Van Bochove** (PvdA): Ik begrijp dus dat amendement 13 is vervallen, omdat in amendement 14 sprake is van een verbetering.

De **voorzitter**: Kan de heer Bikker dat bevestigen. Trekt hij amendement 13 in en maakt alleen amendement 14 nog onderdeel van de beraadslaging uit?

De heer **Bikker**: Amendement 14 is een verbeterde versie. Ik trek amendement 13 in.

De **voorzitter**: Dat is duidelijk. Wij praten alleen nog over amendement 14. Het woord is aan de heer Remkes.

De heer **Remkes** (VVD): Voorzitter. Ik kan over dit blok betrekkelijk kort zijn, om de simpele reden dat wij in grote lijnen kunnen instemmen met de voorstellen zoals die voorliggen.

Een en ander begint bij het Gemeenschappelijk Hof. De argumentatie daarvoor is alleszins redelijk. Ik moet heel eerlijk zeggen dat wij met gemengde gevoelens kennis hebben genomen van de discussie met Aruba over de vestigingsplaats. Ik heb al eerder aangegeven dat die discussie wat ons betreft maar één uitkomst had kunnen hebben en dat is Willemstad. Dat is nu het resultaat, maar ik heb wel geconstateerd dat er nog steeds een Koninkrijksbrede commissie boven de markt zweeft. Daarover is zojuist ook een opmerking gemaakt. Ik stel daar in het verslag vragen over, maar het antwoord is dat daarover nog overleg gaande is. De staatssecretaris kent mij voldoende om te weten dat ik daarop terugkom. Ik ben benieuwd naar de stand van zaken, want aan overbodige commissies hebben wij geen behoefte.

Dit wetsvoorstel gaat over de structuur. Structuren hebben als eigenschap dat het functioneren wordt bepaald door de vraag hoe ermee wordt omgesprongen. Met andere woorden, hoe functioneren de mensen binnen die structuren? Zo kwam mij onlangs de anekdote ter ore dat een jaar of drie geleden met PVNA-geld een vrij aanzienlijke investering is gedaan in de ICT-infrastructuur. Dat schijnt op de Antillen uitstekend te werken, hoor ik, maar wat schijnt er op Aruba te zijn gebeurd? Daar schijnt de apparatuur eerst een tijdje voor de douane gestaan te hebben. Toen moest uiteindelijk met PVNA-geld invoerrecht worden betaald. Vervolgens schijnt het nog een paar jaar in de verpakkingen gestaan te hebben. Misschien kan de staatssecretaris aangeven wat zij daarvan vindt, maar toen die anekdote boven kwam, bedacht ik me dat wij wel een prachtige structuur bouwen, maar dat dit verder geen enkele garantie geeft. Ik zeg daarom tegen de collega's van Arubaanse zijde: Als dit inderdaad allemaal waar is, schaam u diep!! Ik zeg dat overigens met een knipoog.

In het verslag stel ik ook de vraag of er sprake is van een escalatieprocedure bij benoemingen en bij de bekostiging. Het antwoord daarop is dat er geen aanleiding is om aan te nemen dat een van de landen niet bereid zou zijn naar rato bij te dragen. De gang van zaken bij de kustwacht steekt mij al jaren als een graat in de keel. De minister van Justitie weet dat volgens mij, want daar zit ook een bekostigings- en een betalingsvraagstuk achter. Ik meende dat de problemen over waren, maar zeer recent kwam ik een antwoord van de minister van Defensie inzake de kustwacht tegen, een antwoord van 29 maart. Dat antwoord luidt dat noch de Nederlandse Antillen, noch Aruba tot nu toe aan zijn betalingsverplichting over 2009 heeft voldaan. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt mijn vraag weliswaar beantwoord, maar ik ben niet gerustgesteld. Misschien dat de bewindspersonen daar maandag ook op kunnen reageren.

Dan nog iets over de reglementen voor de gouverneurs. Ik constateer wat dat betreft dat er sprake is van twee petten. In het verslag stel ik de vraag of er anno 2010 geen aanleiding is om te kijken naar een van die petten van de gouverneur, namelijk de pet van vertegenwoordiger van het Koninkrijk. Destijds was dat logisch vanwege de ondertekening van stukken. Dat kon het beste ter plekke gebeuren, maar het stoomboot-tijdperk ligt inmiddels geruime tijd achter ons, althans als effectief en efficiënt vervoermiddel. De regering antwoordt op mijn vraag waarom dat nu allemaal nog zo moet: Dat is in het Statuut zo bepaald. Dat was mij niet ontgaan, maar de achterliggende vraag is natuurlijk of er anno 2010 geen reden is om daar kritisch naar te kijken. Wellicht is een zekere herbezinning nodig op de rol en functie van de gouverneur. Een daaraan

gekoppelde vraag heeft betrekking op het voorzitterschap van de Raad van Advies. In Aruba is dat anders dan nu wordt voorgesteld. Daar is geen rol van de gouverneur in dezen aan de orde. In dit wetsvoorstel geldt dat wel voor Curaçao en Sint-Maarten. In het antwoord wordt gesteld dat de gouverneur in de praktijk een keer per jaar fungeert als voorzitter, maar het komt mij voor dat die rol in belangrijke mate een hoog symbolisch gehalte heeft. De vraag is, zeker omdat Aruba het lichtende voorbeeld is, of dit wel op deze wijze moet worden bepaald, maar ik maak hier geen halszaak van.

De heer **Thijssen**: In het Statuut wordt duidelijk aangegeven hoe het staat met de procedure voor de consensus over rijkswetten. Er moet altijd overeenstemming bestaan, maar op een gegeven moment was er geen overeenstemming met Aruba over de zetel. Voor de rest was alles goed. Hoe is mogelijk dat, wanneer er geen consensus bestaat, meteen wordt overgegaan naar artikel 23, lid 2, wat een heel ander artikel is? Consensus is consensus. Als er geen overeenstemming is met een van de landen, dan is er geen sprake van consensus over de rijkswet. Vindt de heer Remkes het juist, gelet op het Statuut en de redelijkheid ten opzichte van elkaar als partners in het Koninkrijk, om op deze manier met elkaar om te gaan? De zetel is nu naar Willemstad gegaan, maar is dat een manier van discussiëren? Is dat de manier waarop wij met elkaar omgaan?

De heer **Remkes** (VVD): In die fase van de discussie, al bleek het later gelukkig allemaal wat anders te liggen, deed het kabinet een beroep op het desbetreffende artikel van het Statuut. Consensus is consensus, maar op een gegeven moment moet wel een knoop worden doorgehakt. Ik heb daar nooit bezwaar tegen gemaakt. Dat herhaal ik nu. Ik zal ook zeggen wat bij mij op de achtergrond een rol heeft meegespeeld. Dat is de briljante bijeenkomst begin vorig jaar op Aruba, met name de wijze waarop de minister van Justitie daar acteerde en toen de gelegenheid voorbij liet gaan op een verdediging voor de vestiging in Oranjestad. Die kans liet hij varen. Hij verscheen niet! Dan heeft bij mij iedereen zijn recht verspeeld. Ik doel overigens op de vorige minister van Justitie en niet op de huidige, zeg ik in de richting van de AVP-fractie.

De heer **Thijssen**: Maar geeft dat het recht om dan artikel 23, lid 2 toe te passen? Daar gaat het volgens mij om, want dit kan ook in de toekomst gebeuren. Als je het niet eens bent met het gemeenschappelijke doel, dan stap je over naar een artikel dat vervolgens oneigenlijk wordt gebruikt. Dat heeft de Raad van State ook geadviseerd. Dat geeft ons echter zorgen voor de toekomst. Wanneer Aruba het misschien nog een keer niet eens is met Nederland over een bepaald onderwerp, dan stapt men misschien direct over naar artikel 23, lid 2, maar dat mag niet. Dat kan niet en dat accepteren wij niet. Ik begrijp niet dat de heer Remkes dit probeert recht te praten met de mededeling dat de vorige minister van Justitie geen gebruik heeft gemaakt van de situatie vorig jaar. Dat geeft Nederland niet het recht om artikel 23, lid 2 te gebruiken.

Als wij over slecht gedrag spreken, dan kan ik ook zeggen dat er bij de IRT-affaire heel veel slecht gedrag was. Dat kunnen wij nu ook met elkaar gaan bediscussiëren. Het gaat om artikel 43, lid 2. Je kunt dat niet zomaar gebruiken, dat weet u ook. Wij zijn in het parlement. Wij weten heel goed wat de inhoud is en wanneer wij artikel 43, lid 2 moeten toepassen. Op een gegeven moment wordt het toegepast omdat Aruba een verschil van mening heeft over de zetel. Denkt u dat dit de waarborging van rechtszekerheid in het gevaar brengt? Ik denk van niet. Ik heb gesproken met veel rechters op Aruba. Zij hebben daar ook zo hun gedachten over. Zij vinden dit gewoon beschamend.

De heer **Remkes** (VVD): In het kader van dit wetsvoorstel moest er een knoop worden doorgesneden. De tijd en de ruimte was er niet om de discussie verder voor ons uit te schuiven. Vanuit die invalshoek heb ik veel begrip voor de stap die de Koninkrijksregering destijds heeft gezet. De heer Thijsen noemt ook een Nederlands voorbeeld van slecht gedrag. Ik ben dat volkomen met hem eens. Nu zijn wij beiden tevreden.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik wil de heer Remkes een beetje helpen en de discussie weer even op gang brengen over wat zich toen heeft afgespeeld. Het gaat een stapje verder. Laten wij wel zijn, minister Croes kwam niet opdagen, maar hij was er wel. Hij zei dat hij er niet was, maar hij was er wel. Hij was niet alleen een leugenaar, maar ook nog een lafaard. Laten wij wel zijn, wij hebben in petit comité deze discussie gehad. Wij hebben met ons allen gezegd dat een minister die zich zo gedraagt des te meer reden is om artikel 43, lid 2 van toepassing te laten zijn. Zo'n minister moet je geen hof gunnen. Dat is ook de reden geweest dat wij het Hof niet aan Aruba hebben toegezegd.

De **voorzitter**: Dat was geen vraag, mijnheer Brinkman.

De heer **Brinkman** (PVV): Natuurlijk wel. Ik wil de heer Remkes helpen in het aanvoeren van beweegredenen tegenover de heer Thijsen.

De **voorzitter**: Hij maakt niet de indruk dat hij dit nodig heeft.

De heer **Brinkman** (PVV): Dan vraag ik hem bij dezen of deze voorstelling van zaken klopt.

De **voorzitter**: U mag dat gewoon in uw eigen verhaal doen. Mijnheer Remkes, wilt u teruggaan naar het spreekgestoelte? Mevrouw Eisdén wil u graag het vuur aan de schenen leggen.

Mevrouw **Eisdén**: De heer Remkes heeft een opmerking gemaakt over slecht gedrag. Op basis van slecht gedrag hebben wij dit zo gedaan: van artikel 38, lid 1 en 2 naar artikel 43, lid 2. De vraag is of dat de toekomst van het Koninkrijk is. Eerlijk gezegd wordt het gevoel gewekt dat wij in een kleuterklasje staan en dat de meester of de juf dit zo kan zeggen, weliswaar zonder vingertje, maar wel met een belerende toon.

De heer **Remkes** (VVD): Ik heb nooit gestudeerd voor schoolmeester en ik heb ook nooit die ambitie gehad, nu nog steeds niet. Mij ging het erom dat er een besluit genomen moest worden. Daarom kon het artikel wat mij betreft toegepast worden. Ik heb de achtergrondmuziek er ook bijgegeven, niet meer en niet minder.

Mevrouw **Eisdén**: De vraag is of dat de toekomst is van het Koninkrijk. Gaan wij in de toekomst, omdat er een besluit moet komen en omdat de tijd knelt, met het Statuut spelen?

De heer **Remkes** (VVD): Volgens mij heb ik vanochtend betoogd dat een veel fundamentele wijziging van het Statuut wenselijk is. Ik wil dat gaarne herhalen. Dan praat je over de toepassing van dit soort instrumenten. Dan praat je over de onderlinge verhoudingen en verantwoordelijkheden. Dat was precies de achtergrond van mijn opmerking. Ik moet helaas constateren dat van deze gelegenheid geen gebruik gemaakt is. Dan had je deze discussie wezenlijk kunnen voeren met elkaar. Nu constateer ik dat het Statuut in zijn huidige vorm dit type instrumenten in zich draagt. Zolang dergelijke instrumenten erin zijn opgenomen, moet en kan daar gebruik van gemaakt worden als dat nodig is.

Mevrouw **Eisden**: De heer Remkes beluisterend bespeur ik een ontwikkeling achteruit, in de zin dat Nederland zich bepaalde bevoegdheden gewoon aanmeet, terwijl wij juist de progressievere kant uit willen, ook met het Statuut, maar wel met behoud van het huidige Statuut. Omdat een fractie in de Tweede Kamer vindt dat er een fundamentele wijziging moet komen, moet deze wijziging toch niet meteen en a priori de andere kant uitgaan, in plaats van het emancipatieproces te ondersteunen?

De heer **Remkes** (VVD): Ik ben een groot voorstander van het emancipatieproces. Ik kan u op dit ogenblik ook een geheim verklappen. In het hedenochtend gepresenteerde verkiezingsprogramma van de VVD wordt gepleit voor een ontwikkeling in gemenebestachtige richting. Dat bevat precies de ruimte die u en ik bedoelen.

De **voorzitter**: Moment, want ik geloof dat wij het spel aardig beginnen te leren: als de heer Thijsen geen tweede keer kan, neemt de heer Wever het over.

De heer **Wever**: Ik heb een punt van orde. Ik vind het heel laf dat mensen die niet aanwezig zijn, beledigd worden door de heer Brinkman. Voor deze vergadering vind ik dat bovendien beneden alle peil.

De heer **Remkes** (VVD): Ik geloof dat ik nu echt weg kan.

De **voorzitter**: Ja, u kunt nu echt weg.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter, dit is een persoonlijke aantijging. Aruba mag het laf vinden, maar ik vind het laf dat een minister van Justitie die zegt dat hij komt – de agenda wordt hierop aangepast – vervolgens met een smoes wegblijft en de discussie niet aandurft. Hij durft gewoon de discussie niet aan. Vervolgens verzint hij een smoes die niet klopt. Hij zei namelijk dat hij in Amerika zat, terwijl hij gewoon op een terras in Oranjestad werd aangetroffen. Dat vind ik nu laf. Weet u wat het mooie is? In dit parlement mag ik dat zeggen.

De **voorzitter**: Dat was wel buiten de orde. Wij gaan nu gewoon door met wetgeving. Het woord is aan de heer Brinkman.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ik ga verder met waar ik eigenlijk mee door wilde gaan in het eerste blok: de consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof. Over de theoretische overlapping tussen eerste en tweede aanleg hebben andere leden al gesproken. De staatssecretaris wil meer Caribische rechters benoemen. Wij vragen ons af hoe zij dit beleid precies gaat invullen. Momenteel zijn 23 van de 31 leden van het Hof vanuit Nederland uitgezonden. Wij weten allemaal dat belangenverstrengeling en vriendjespolitiek veelvuldig voorkomen op deze eilanden met hun kleine gemeenschappen. Dit verschilt essentieel met de situatie in Nederland. De staatssecretaris geeft dit zelf ook aan als zij stelt dat «de organisatie van onafhankelijke rechtspraak in een kleine samenleving kwetsbaarder is dan in een grote». Welke gevolgen hebben meer lokale rechters voor de onafhankelijkheid en integriteit van de rechtspraak? Hoe zit het nu met het procesrecht? De Antilliaanse regelgeving zal voorlopig het uitgangspunt blijven op de BES-eilanden. Op termijn zal de Nederlandse wetgeving belangrijk worden. Waarom niet meteen de instelling van Nederlands procesrecht in de openbare lichamen? Dan de rijkswet Aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen. De PVV heeft vragen over de exacte afbakening tussen de verantwoordelijkheden tussen de verschillende bewindspersonen. Welke rol heeft de minister of staatssecretaris van BZK precies en hoe verhoudt dit zich specifiek tot de rol van de overige vakministers? Wanneer worden

zij betrokken bij het overleg met vertegenwoordigers van de eilanden? Kan de staatssecretaris hier nog wat meer opheldering over geven? Ten slotte de reglementen van de gouverneurs. De PVV is erg kritisch op de rol van de gouverneurs op de Nederlandse Antillen. Het zal wellicht verbazen, maar wat de PVV betreft, moeten deze gouverneurs veel meer macht in handen krijgen. Maar, enkel indien de Nederlandse volksvertegenwoordiger over de benoeming van deze gouverneurs iets te vertellen krijgt. Gouverneurs moeten de Nederlandse belangen op de eilanden beschermen. Ik stel dan ook voor deze gouverneurs door de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Nederland te laten benoemen, en niet door de Kroon. Dat gouverneurs de bevolking het recht op een referendum ontnemen, zoals op Bonaire, moet te allen tijde worden voorkomen. Wat ons betreft dient de Tweede Kamer als watcher. Slechte gouverneurs moeten door de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden ontslagen. Dit recht dient op grote schaal te worden toegepast bij niet functioneren.

De PVV is blij dat de minister van BZK grotendeels verantwoordelijk is voor de goede uitvoering van beide reglementen en dat zaken op het gebied van de Paspoortwet en de publicatie van rijksregelgeving onder haar verantwoordelijkheid vallen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ik begin bij de rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Rechtsdeling is een van de meest wezenlijke functies van de overheid. In een moderne democratische rechtsstaat moet het elke burger vrijstaan om juridische conflicten met medeburgers of met de overheid ter beoordeling voor te leggen aan een onafhankelijke rechter. Toegang tot het recht moet zijn gewaarborgd. Dit beginsel vereist niet alleen een passieve opstelling van de overheid – dat wil zeggen dat de overheid burgers niet van een juridisch forum afhoudt – maar vooral ook dat de overheid zich actief opstelt. Burgers moeten in zekere zin gefaciliteerd worden om gebruik te maken van hun recht op onafhankelijke rechtspraak. In Nederland is dit bijvoorbeeld uitgewerkt in de vorm van gefinancierde rechtshulp.

Dit wetsvoorstel is gebaseerd op de huidige, goed functionerende rechterlijke organisatie. Het voorziet in vier gerechten in eerste aanleg, namelijk voor Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en de BES en in een Gemeenschappelijk Hof. Voor cassatie moet men naar de Hoge Raad in Den Haag. De rechters in eerste aanleg en de rechters van het Gemeenschappelijk Hof functioneren in een en dezelfde organisatie. Dat werkt nu al prima in de praktijk, maar een en ander roept toch vragen op over de garantie op onafhankelijke rechtspraak, waar de GroenLinks-fractie zeer aan hecht. Hoe wordt voorkomen dat de strikte scheiding tussen de afdoening in eerste aanleg en de afdoening bij het Hof gewaarborgd blijft? Ik neem aan dat de betrokken rechters en raadsheren elkaar regelmatig op de werkvloer treffen, waardoor je de situatie krijgt dat de rechters het werk van hun directe collega's toetsen.

Dan een praktisch punt van een andere orde. De GroenLinks-fractie hecht sterk aan het beginsel dat van volwassen burgers verwacht mag worden dat zij zich eerst ten volle inzetten voor een buitenrechterlijke oplossing. Mediation en conflictbemiddeling bieden hierbij goede handvatten. Welke initiatieven zullen er worden ondernomen om rechtzoekenden hiertoe te verleiden?

Dan kom ik bij de rijkswet Aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen. Dit is, om het oneerbiedig uit te drukken, een soort veegwet. In uiteenlopende wetten moeten wijzigingen aangebracht worden om de nieuwe staatkundige verhouding door te voeren. Alle lof voor het uitputtende werk om het regelgevende kader aan te passen! Dergelijke acties doen weer beseffen hoeveel regels er nodig zijn om het Koninkrijk draaiende te houden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de rijkswet Vrijwillige zetelverplaatsing rechtspersonen.

Dan het reglement voor de gouverneurs van Curaçao en Sint-Maarten. De taak van de gouverneur is om Nederland op de eilanden met een landenstatus te vertegenwoordigen. Materieel verandert er niets in vergelijking met reeds bestaande gouverneursfuncties voor het land Nederlandse Antillen – deze functie komt te vervallen – en voor Aruba. De regeling leidt op zich niet tot vragen of opmerkingen. Maar wel bevreemd de inbreng van de MAN-fractie met betrekking tot het reglement voor Curaçao. De toonzetting doet vermoeden dat de MAN-fractie verwacht dat de gouverneur een instrument is om Curaçao in bedwang te houden. Deze functionaris zou zelfs de emancipatie van de bevolking afremmen. Dat lijkt mij niet het geval, maar toch ontvang ik graag een toelichting. Het lijkt mij goed dat wij dit misverstand – in mijn ogen is sprake van een groot misverstand – zo snel mogelijk uit de weg ruimen.

Ik wil meegeven dat het belang van alle burgers, dus ook die van Curaçao, voorop moet staan. Autonomie doet het goed in het publieke debat, maar als zelfbeschikkingsrecht leidt tot een onbestuurbare situatie en schade voor de burger, dan schiet het zijn doel volstrekt voorbij. Om te voorkomen dat een dergelijke situatie ontstaat, hecht mijn fractie er sterk aan dat er duidelijke criteria, streefcijfers en doelen gesteld worden waartoe de nieuwe staatkundige verhouding moet leiden. De gouverneur heeft hierbij een sterk signalerende rol. Als een land binnen het Koninkrijksverband zich uitstekend ontwikkelt, moet inderdaad niet uitgesloten worden dat onafhankelijkheid binnen handbereik ligt. Dat mag natuurlijk niet ten koste gaan van de belangen van de betrokken burgers. Op dit punt hoor ik graag een toelichting.

De GroenLinks-fractie zal zich voorlopig terughoudend opstellen ten opzichte van amendementen rondom deze kwesties. Wij wachten de reactie van het kabinet af. Deep down inside, of liever: diep vanbinnen – wij zouden immers in het Nederlands debatteren – realiseren wij ons dat wij bezig zijn met een langdurig proces en dat wij zeer nauwkeurig en terughoudend moeten zijn in het maken van wijzigingsvoorstellen, hoewel dat recht ons niet helemaal ontnomen hoeft te worden. Ik zal er nog eens goed naar kijken.

Mijn laatste opmerking gaat over afkicken in de zon voor zes ton door rijke Nederlanders, gefinancierd door Jellinek en, indirect, de Nederlandse overheid. Ik vraag mij af wat dit oplevert aan werkgelegenheid. Er moet wel heel veel binnenkomen, wil ik hiermee akkoord gaan. Ik vind het eigenlijk helemaal niks. Samen met de heer Leerdam heb ik wel eens een aantal verslavingsinstellingen op de eilanden bezocht. Als je dan ziet onder welke primitieve omstandigheden dit moet gebeuren, vaak door geldgebrek en personeelstekort, dan vind ik het onverteerbaar dat Nederland voor zes ton bijdraagt aan een peperdure afkickkliniek, bovendien voor mensen die geld zat hebben en het afkicken heel goed zelf kunnen betalen. Die zes ton investeer ik liever in de aanpak van de verslavingsproblematiek van de bewoners op de Antillen en op Aruba.

Mevrouw **Eisden**: Ik wil even terugkomen op de stelling dat het zelfbeschikkingsrecht zijn doel voorbijschiet. Het zelfbeschikkingsrecht is niet iets wat wij cadeau gekregen hebben. Het is een fundamenteel recht op basis van resoluties die gerelateerd zijn aan het dekolonisatieproces. In die zin mag het zelfbeschikkingsrecht niet geconditioneerd worden, noch aan politieke, noch aan sociale, noch aan economische of educatieve situaties in de landen. Het Statuut heeft Nederland weliswaar gevrijwaard van een rapportageverplichting, maar daarmee is niet gezegd dat wij nu een eigen invulling gaan geven aan de richting van het dekolonisatieproces zoals afgesproken in de verdragen en de resoluties. Ik wil dit heel duidelijk stellen. Langzaam maar zeker zijn wij een context aan het creëren waarin men een mening mag hebben. Het feit dat Nederland lid is van de Verenigde Naties, betekent echter dat het ook gehouden is aan bepaalde rechten. Het gaat om een fundamenteel recht. Wat ons betreft wordt dat

niet gerelativeerd en worden er ook geen waardeoordelen over gegeven in de zin van wat het recht is van de bevolking van de Nederlandse Antillen. Ik spreek nu even voor de bevolking van Curaçao, zeker voor 48%.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik ben zeer voor zelfbeschikkingsrecht. Ik heb alleen maar aangegeven dat het heel belangrijk is om een aantal duidelijke doelen te stellen ten aanzien van de vraag waar je naartoe wilt. Zelfbeschikkingsrecht is fundamenteel, maar het is ook fundamenteel dat de burger recht heeft op goede voorzieningen en een bestuurbare situatie. Ik mag aannemen dat mevrouw Eisdén dit helemaal met mij eens is. Ik wil voorkomen dat een dergelijke situatie ontstaat. Ik ben er helemaal niet voor om nu allerlei extra eisen te stellen of het hele akkoord fundamenteel te veranderen. Ik ben dat niet van plan en men kan dat ook niet uit mijn bijdrage opmaken. Om niet in een dergelijke situatie te belanden, vraag ik alleen maar om duidelijke criteria, streefcijfers en doelen te stellen. Ik zie wel een rol voor de gouverneur om hierin een signalerende rol te spelen. Als er iets fout gaat, is het goed dat wij dat ook weten, opdat wij er iets aan kunnen doen.

Mevrouw **Eisdén**: Is mevrouw Van Gent zich bewust van de resoluties en de verdragen van de Verenigde Naties in het kader van het dekolonisatieproces? Ik ben het helemaal met haar eens dat burgers recht hebben op voorzieningen, een goede rechtsstaat en een goede verzorgingsstaat, wat je daar maar bij kunt invullen. Maar deze discussie moet niet gerelateerd worden aan het zelfbeschikkingsrecht van de Curaçaose bevolking dat zij uitgeoefend heeft in het referendum. Daar heb ik het over. Ik wil de context gewoon zuiver houden, omdat wij anders verzanden in een heel andere discussie. Wat de gouverneur betreft, onlangs is door de Staten een motie aangenomen. Deze is een goed voorbeeld van wat wij bedoelen met de positie van de gouverneur.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mevrouw Eisdén weet – ik zou bijna zeggen «donders goed», maar dat mag ik hier niet zeggen – heel goed dat zelfbeschikkingsrecht en de rechten van de bevolking op de Antillen en op Aruba bij de GroenLinks-fractie hoog in het vaandel staan. Zelfbeschikkingsrecht op papier inclusief alle resoluties onderschrijf ik volledig, maar het gaat niet om papier alleen. Wij moeten ook kijken naar hoe de praktijk zich ontwikkelt; daar moeten wij onze ogen niet voor sluiten. Als de praktijk de kant opgaat dat je aan zelfbeschikkingsrecht minder hebt dan je eigenlijk zou willen, moet je daar wel wat aan doen. Volgens mij zitten wij op één lijn. Ik ben ook een praktisch mens en niet een mens van papier en theorie alleen.

Mevrouw **Eisdén**: Wat mevrouw Van Gent zegt, heb ik zojuist ook gezegd. Als je vanuit zelfbeschikkingsrecht minder krijgt dan waar je recht op hebt, moet je er wat aan doen. Dat is wat wij hier zijn komen doen: dit aangeven en de Kamer wijzen op het feit dat het zelfbeschikkingsrecht is uitgeoefend op Curaçao. In dat kader bestaat het recht voor de Curaçaose bevolking om te krijgen waar men voor gestemd heeft. Ik kan mij voorstellen dat men er geen moeite mee heeft dat ik dit zo naar voren brengen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De voorzitter weet als geen ander dat ik altijd voorstander ben van een vrije discussie. «Zelfbeschikkingsrecht» is een woord dat je nader moet invullen en op verschillende wijze kunt interpreteren. Laat ik er dit bij zeggen. Het gaat er mij niet om, mensen op Curaçao dwars te zitten. Ik wil dat problemen vroegtijdig gesignaleerd worden. Dat zelfbeschikkingsrecht als een soort heilige term rondzingt, is mij niet genoeg. Ik wil ervoor zorgen dat zelfbeschikkingsrecht op een

goede manier tot stand komt. Inderdaad kun je zelfbeschikkingsrecht verschillend interpreteren. Ik schat in dat wij het over de interpretatie niet helemaal eens zijn, maar dat is nu eenmaal de tragiek van democratie.

De **voorzitter**: Ik onderbreek de vergadering voor een punt van orde. De heer Lee heeft mij te kennen gegeven dat hij een persoonlijk feit wil melden. Artikel 56 van het Reglement van Orde staat hem dat toe. Als hij zich door uitspraken in de Kamer beledigd voelt, mag hij dat voor de microfoon uitspreken. Dan wordt dat vastgelegd als onderdeel van het verslag. Er worden echter geen woorden ingetrokken. Iedereen heeft het recht om te zeggen wat hij of zij wil.

De heer **Lee**: Ik wilde weten of namen van mensen die niet aanwezig zijn zomaar genoemd kunnen worden en of u er niets aan kunt doen om dat terug te trekken. Naar ik begrijp, is dat niet mogelijk en is het niet gebruikelijk om dit soort dingen te verbieden.

De **voorzitter**: U mag rustig zeggen dat u zich eraan gestoord hebt. Dat is aan u.

De heer **Lee**: Absoluut, ik vind het vervelend dat wij zo met elkaar omgaan. Het gaat om inhoudelijke discussies. Op deze wijze moeten wij geen discussie voeren.

De **voorzitter**: Dank u wel.

De heer **Lee**: Dank u zeer.

De **voorzitter**: Ik ga voort met het debat. Ik geef mevrouw Ortega-Martijn als laatste het woord over dit onderwerp.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik zal heel kort zijn over dit gedeelte. Ik heb twee opmerkingen over de consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof. De ChristenUnie is tevreden dat een aantal vragen van haar heeft geleid tot een aanpassing van het wetsvoorstel, waarvoor dank. Wij zijn ook zeer content dat er een akkoord is over de zetelkwestie. In artikel 22, onder d, staat dat een lid van het bestuur regelmatig overleg met vestigingsgriffiers voert. Hoe zal dat straks in de praktijk gaan?

In Nederland mogen rechters werkzaam zijn tot hun 70ste jaar. In het wetsvoorstel wordt de leeftijd van 65 jaar aangehouden. Ik begrijp dat er weinig bezettingsproblemen zijn met dit criterium. Echter, ook gedetacheerde Nederlandse rechters mogen met het werk doorgaan tot hun 70ste. De ChristenUnie beveelt daarom aan om de leeftijdsgrens voor rechters in Nederland en op de Antillen gelijk te trekken. Ik heb zojuist gehoord dat de heer Leerdam dat ook wil. Zoals uit de nota naar aanleiding van het verslag blijkt, mogen Antilliaanse rechters zodra zij de pensioengerechtigde leeftijd van 60 jaar hebben behaald, doorwerken tot hun 65ste, indien zij dit wensen. Wat is erop tegen om deze mogelijkheid op te rekken naar 70 jaar? Hiertoe heb ik een amendement ingediend.

De **voorzitter**: Hiermee sluit ik de beraadslaging over blok 1. Ik moet even iets corrigeren. Vanmiddag heeft er iets unieks plaatsgevonden. Ik doel op het feit dat de heer Bikker het amendement van de heer Van Bochove heeft ingetrokken. Zoiets is nog niet zo vaak gebeurd. Ik plaats het amendement op stuk nr.13 dus weer terug op de lijst en laat het weer onderdeel zijn van de beraadslaging.

De heer **Van Raak** (SP): Dat gebeurde overigens op verzoek van de heer Van Bochove.

De **voorzitter**: Ik vermeldde het even om alle misverstanden te voorkomen.

De vergadering wordt van 16.37 uur tot 16.47 uur geschorst.

De **voorzitter**: Aan de orde is blok 2: de consensusrijkswet Openbaar Ministerie, de consensusrijkswet Politie, de consensusrijkswet Raad voor de Rechtshandhaving, de consensusrijkswet Financieel toezicht en de rijkswet Zeegrenzen. Ik geef het woord aan de eerste spreker, mevrouw Van Toorenborg.

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Voorzitter. Het voorliggende voorstel over het openbaar ministeries is een afhechting van hetgeen eerder is ingezet in een consequente lijn. Deze geniet inmiddels ook grote democratische steun. Rechtspleging en rechtshandhaving blijven landsaangelegenheden. Een hechte samenwerking is echter vanzelfsprekend noodzakelijk. Die moet onzes inziens wettelijk worden geborgd. Natuurlijk, het is en blijft een precair evenwicht: enerzijds een eigen zaak, maar anderzijds noodzakelijke intensieve samenwerking, zelfs verenigd in functies. Mijn fractie, het CDA, steunt de gemaakte keuze, maar geeft daarbij meteen aan, belang te hechten aan de evaluatie over vijf jaar. Dit gelegd op het feit dat wij ook wel enige zorgen hebben over de zorgelijke situatie op het terrein van rechtshandhaving en rechtspleging. Wij schenken echter liever vertrouwen in welk perspectief men kan groeien dan dat wij te veel ruimte bieden om eigen verantwoordelijkheid te nemen. Wij staan voor onze uitgangspunten, ook nu weer.

Onze vragen zijn in de schriftelijke ronde grotendeels naar tevredenheid beantwoord. Een paar vragen zijn blijven liggen. De eerste vraag gaat over het Openbaar Ministerie, in het bijzonder de eerste en de tweede lijn, het hoger beroep. In hoeverre gaan de officieren van justitie mee bij de behandeling in hoger beroep en in hoeverre is dit strikt gescheiden? Die discussie wordt ook in Nederland gevoerd. Wij zouden graag de zienswijze van het kabinet daarop horen. Hoe kunnen wij op dat punt van elkaar leren en hoe gaan wij zien wat het beste werkt?

In de schriftelijke ronde hebben wij aandacht besteed aan het uitvoerige takenpakket van de procureur-generaal. Ook de fractie van de ChristenUnie heeft dat gedaan, maar daarna is het in de verschillende antwoorden voor de CDA-fractie wat onduidelijk geworden. Wij hadden namelijk vragen gesteld over de waarneming. Moeten wij het zo begrijpen dat het waarnemend pg-schap een rol is voor de ag's? Hoe zit dat nu precies? Graag verduidelijking op dit punt. De pg heeft wel een heel zware verantwoordelijkheid. Hij moet verschillende pakketten ruimte bieden, maar op afstand eenheid bewaren. Hij moet zelfs persoonlijk zichtbaar zijn. Hij is verantwoording verschuldigd aan meer ministers, ieder met een eigen agenda en gedeelde belangen. Hoe gaan wij zo'n politiek sensitief, maar onafhankelijk schaaap met vijf poten eigenlijk vinden? Kan het kabinet daar iets over zeggen?

In de beantwoording van de vragen wordt nadrukkelijk ingegaan op de bijzondere regeling dat het hof bevoegd is om op eigen initiatief een bevel tot vervolging te geven. Deze bevoegdheid is op geen enkele manier beperkt, zo lezen wij. In hoeverre kan daardoor echter de onbevooroordeeldheid van de rechter ter discussie komen te staan? Als tot vervolging wordt bevolen, maar de officier van justitie vordert vrijspraak – wij kennen het hier ook na een artikel 12-procedure – en als de ag in hoger beroep hetzelfde doet, maar het hof komt toch tot een veroordeling, hoe valt dan nog te verdedigen dat deze regeling is getroffen juist om in een kleine samenleving een extra waarborg in te bouwen voor adequate vervolging? Het lijkt dan meer een extra waarborg tot adequate veroordeling. En dat bevreemdt ons ietwat. Kan het kabinet daarop ingaan? Is die bevoegdheid van het hof om een bevel tot vervolging te geven echt wezenlijk anders

dan onze artikel 12-procedure? Even los van wie de zaak aanbrengt, het gaat om het rechterlijke voorlopig oordeel over een zaak. Een verduidelijking graag.

Ik begrijp dat de collega's van Aruba er niet meer zijn. Misschien kunnen wij toch eens kijken hoe reëel het is dat Aruba straks nog aansluit. Zijn daarover recentelijk nog gesprekken gevoerd? Hoe ligt dat nu? Wordt dat misschien nog bij de evaluatie expliciet meegenomen?

Dit is het wat het OM betreft. Ons amendement over het OM spreekt voor zich: een behoefte om een wettelijke basis te geven voor het intensieve overleg dat noodzakelijk is. In de hoorzitting is dat duidelijk naar voren gekomen. Vandaar een amendement op dat punt.

Ik kom vervolgens bij de politie. In het debat over de politie heeft de CDA-fractie twee piketpalen te slaan. De eerste is dat in de genoemde rijkswet geen financiële kaders worden gegeven. Dat is een belangrijke randvoorwaarde om een en ander voor de toekomst goed te borgen. Kan het kabinet daar iets meer over zeggen?

Het recherchesamenwerkingsteam functioneert, het team kan zelfstandig onderzoek doen. Het heeft daartoe de bevoegdheden. Het zou moeten stoppen en in twee jaar moeten worden vervangen door de gemeenschappelijke voorziening politie. Die kan geen zelfstandig onderzoek doen en heeft ook geen eigen mensen in dienst. De voorziening kan alleen optreden op verzoek van een korpschef. De vraag is legitiem hoe een en ander zou kunnen worden ingepast. Als na een aantal jaren blijkt dat de voorziening niet adequaat en efficiënt werkt, is het toch te zonde om te stoppen met wat wij hebben. Wij pleiten daarom toch voor een andere benadering. Maar ere wie ere toekomst, collega Remkes heeft daarover met ons een amendement ingediend. Ik geef graag hem de eer om dat te verdedigen.

Vervolgens de Raad voor de rechtshandhaving. Wij zijn het natuurlijk geheel met de betrokken regering en het bestuurscollege eens: het is van groot belang dat de inspectie van de gehele justitiële keten, van gevangenis tot politie, van flik tot lik, goed is geregeld. Natuurlijk, daar waar hevig wordt ingegrepen in de persoonlijke levens is controle noodzakelijk, controle op kwaliteit en controle op effectiviteit; zicht op het functioneren van organisaties en instellingen die ten aanzien van burgers heel ingrijpende maatregelen kunnen treffen. Dat is heel erg belangrijk. In de schriftelijke ronde was mijn fractie heel erg kritisch. Als CDA spraken wij onze twijfels uit over nut en noodzaak van de Raad voor de rechtshandhaving zoals die was voorgesteld. Ik heb er behoefte aan om te vragen om duidelijk te maken waardoor dat kwam. In de memorie van toelichting was namelijk een beeld ontstaan dat het inspectie naast inspectie op inspectie was. Wij waren de draad een beetje kwijt. In de hoorzitting is een en ander ons duidelijk geworden. Wij zouden graag daaromtrent een bevestiging krijgen van het kabinet. Wij begrijpen dat het erom gaat dat er op belangrijke onderdelen helemaal geen inspectie was. Die wordt nu geregeld in de keten. Daarnaast – en wij hebben het even over de BES-eilanden – zal de inspectie waar op dat terrein inspectie nodig is, als een soort onderaannemer functioneren onder de Raad voor de rechtshandhaving. Hebben wij het dan goed begrepen, dan zijn wij helemaal gerustgesteld.

Maar dan kruipt wel meteen een andere onzekerheid naar boven. Dat is namelijk de vraag of drie mensen dat aankunnen. Wij dachten: wow, dat wordt een hele klus als er inspectie op inspectie is. Nu begrijpen wij echter dat die drie mensen de hele keten moeten analyseren. Dan raken wij toch wel wat bezorgd of men dat aan kan op een goede manier. Kijk hoe intensief controles soms moeten worden uitgevoerd. En tegelijkertijd, wat is dan het toetsingskader? Wat zijn nu de kwaliteitscriteria waaraan wordt getoetst? Alleen maar inspectie op algemene regels lijkt ons wat te mager. Het is goed wanneer een inspectiedienst kijkt hoe met regels wordt omgegaan, dat die iets meer in handen heeft dan wat men nu heeft.

Nog twee korte opmerkingen. De CDA-fractie was met de Raad van State zeer kritisch over de relatie tussen de Raad voor de rechtshandhaving en het OM. Dit gelet op de magistratelijke rol van het OM. Hoe verhoudt zich het opportunititeitsbeginsel – het is aan het OM om uit te maken of er wordt vervolgd – zich met een inspectie die gaat beoordelen of de juiste keuzes zijn gemaakt? In de nota naar aanleiding van het verslag lezen wij dat de inspectie door de raad nadrukkelijk geen betrekking heeft op individuele gevallen. Wel kan de raad bezien hoe het Openbaar Ministerie het vervolgingsbeleid in algemene zin ten uitvoer brengt. Hebben wij het dan over het hoe of over het wat? Wordt er gekeken naar soort zaken, strafeisen et cetera of naar de manier waarop een zaak wordt voorbereid of aangebracht, naar de zorgvuldigheid? Het blijft nog onduidelijk of wij hier ook heel principiële naar moeten kijken of juist heel praktisch. Worden de regels nageleefd? Ook de rechter kijkt of de regels worden nageleefd. Dus graag nog wat duidelijkheid op dat punt, over de verhouding tussen rechtshandhaving en het opportunititeitsbeginsel van het Openbaar Ministerie.

Tot slot, het voorstel biedt de landen de mogelijkheid om de Raad voor de rechtshandhaving te belasten met advisering over de behandeling van klachten. Prima, want ook incidenten behoeven de aandacht, vaak meer van de inspectie dan van de politiek. Wat wordt dan echter bedoeld met: het gaat dan niet om de inspectie, maar louter om een adviserende rol ten behoeve van de afhandeling van de klacht? Het gaat dus niet om de afhandeling zelf. En dan snappen wij het niet meer. Zo'n antwoord roept vragen op. De minister geeft een voorbeeld, een klacht over een gedraging van een politieagent. Kan dit voorbeeld worden uitgewerkt? Welke mogelijkheid heeft de Raad voor de rechtshandhaving om belast te worden met advisering over behandeling van de klachten?

De **voorzitter**: De heer Van Bochove maakt het laatste stukje voor het CDA af.

De heer **Van Bochove** (CDA): Voorzitter. «Regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint-Maarten», de leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorliggende voorstel van rijkswet. Deze leden stellen vast dat het besluit tijdelijk financieel toezicht goed functioneert. Continueren van dit besluit en het voorliggende voorstel van rijkswet zijn voor alle partijen van belang. De bijdrage van Nederland in de schuldenproblematiek van het land de Nederlandse Antillen en de eilanden is substantieel. Dit vraagt, gericht op de toekomst, om een degelijk financieel beleid. Nieuwe financiële problemen, nieuwe hoogoplopende schulden dienen te worden voorkomen. Het instellen van financieel toezicht moet hieraan bijdragen. Gezien de omvangrijke bijdrage die nu noodzakelijk is, heeft Nederland of heeft de Nederlandse belastingbetaler recht op een zo groot mogelijke zekerheid. Het instrumentarium dat het College financieel toezicht krijgt, lijkt passend. De CDA-fractie ziet in het financieel toezicht een belangrijk instrument dat als hulpmiddel kan dienen om in de toekomst het ontstaan van nieuwe financiële problemen te voorkomen. Deelt de regering deze visie en is de regering bereid om ter zake tot afspraken met de landen Curaçao en Sint-Maarten te komen? Gewaarborgd moet worden dat de begrotingen binnen afgesproken grenzen in evenwicht zijn, en dat dit in het kader van het financieel beheer bij de uitvoering van de begroting ook zo blijft, waarbij het totaal van geldleningen van de overheid en de collectieve sector niet boven een afgesproken limiet, de rentelastnorm, uitkomt. Door welke organisaties wordt de informatie over de schuldenlast van de collectieve sector aangeleverd? Is het Centraal Bureau voor de Statistiek voor de Nederlandse Antillen voldoende geëquipeerd om de taken met betrekking tot de berekening van de schuldenlast van de collectieve sector die aan het CBS voor de Nederlandse Antillen zijn

toebedeeld, adequaat uit te voeren? Is deze informatie voldoende betrouwbaar en tijdig beschikbaar? Ik verwijs naar de brief van 8 oktober 2009 van het College financieel toezicht aan de minister van Financiën van het land de Nederlandse Antillen en naar de brief van 16 oktober 2009 van het College financieel toezicht aan de voorzitter van het bestuurscollege van het eilandgebied Curaçao. Heeft het College financieel toezicht gepleit voor een andere wijze van berekening van de rentelastnorm?

Autonomie van de landen in het Koninkrijk is een belangrijk gegeven. Samenwerking en onderlinge steun is een ander uitgangspunt. Kan de regering vertellen waarom ondanks het in deze rijkswet geformuleerde toezicht, het niet de begrotingsautoriteit van de afzonderlijke landen uit handen wordt genomen, zoals bijvoorbeeld wel wordt gesteld in vragen van de statenfractie van Forsa Kòrsou? Op een van de vragen in het voornoemde verslag is in de beantwoording in de nota naar aanleiding van het verslag niet ingegaan. Dat punt stel ik vandaag opnieuw aan de orde. Het financieel toezicht is in het belang van de drie landen. Daarbij valt op dat de bekostiging en financiering volledig voor rekening van Nederland komen. Waarom is er niet voor gekozen om de drie landen naar evenredigheid hierin te laten delen? Waarom is de keuze gemaakt, zoals voorgesteld in artikel 9? Is een heroverweging op dit punt nog een mogelijkheid?

Naar aanleiding van de regels over geschillenbeslechting op basis van het besluit tijdelijk financieel toezicht zijn er vragen gerezen. De Raad van State is van opvatting dat de weg van kroonberoep de meest passende vorm van geschillenbeslechting is. Het eilandbestuur van Sint-Maarten en de MAN-fractie in de Staten van de Nederlandse Antillen zien liever een onafhankelijke rechter. Er zijn op advies van de Raad van State procedurele waarborgen opgenomen die een vergaande beperking betekenen van de mogelijkheid tot het zogenaamd contrair gaan. De beslissing op het kroonberoep wijkt niet af van het ontwerp-KB zoals voorgedragen door de Raad van State van het Koninkrijk, voor zover dat ontwerp is gebaseerd op rechtmatigheidsgronden. Voor het overige kan alleen contrair worden gegaan op zeer zwaarwegende gronden. Dit is beperkt tot zeer uitzonderlijke situaties. Bij afwijking worden het ontwerp van de raad en de argumenten van de Koninkrijksregering op grond waarvan wordt afgeweken, gepubliceerd in het Staatsblad. Voorts geldt een termijn van twee maanden voor het gebruik van de bevoegdheid tot contrair gaan. Hiermee is het overgrote deel van het advies van de Raad van State overgenomen. Dat heeft de instemming van de CDA-fractie.

In artikel 33 komt de voortzetting, beperking of beëindiging van het toezicht aan de orde. Op zich kunnen de leden van de CDA-fractie zich vinden in de gekozen werkwijze. Uiteindelijk moeten de landen hun eigen weg gaan. Als meerdere jaren geheel aan de normen is voldaan en deze tevens in de eigen wetgeving zijn verankerd, lijkt verder financieel toezicht overbodig. Geregeld is dat de raad van ministers van het Koninkrijk vijf jaar na de inwerkingtreding van de wet beslist of en, zo ja, met ingang van welk tijdstip een van de landen of beide een of meer verplichtingen op grond van deze wet blijvend niet meer hoeft na te komen. Dan zal het toezicht komen te vervallen. Graag hoor ik van de staatssecretaris de toezegging dat ter zake de Staten-Generaal en de Staten tijdig worden geïnformeerd.

De wet voorziet in intrekking van dezelfde wet bij Koninklijk Besluit. Hiertegen – ik formuleer zorgvuldig – en alleen hiertegen verzet de CDA-fractie zich. Dat het financieel toezicht op enig moment vervalt zoals vastgelegd in de wet, heeft de instemming van de CDA-fractie. Het financieel toezicht vervalt dus zoals vastgelegd in de wet. De wijze en het moment waarop de wet dient te worden ingetrokken – dat is het enige waarover ik het vandaag heb – verdienen een zorgvuldiger benadering dan nu is vastgelegd. Naar de opvatting van de CDA-fractie dient dit niet te gebeuren bij Koninklijk Besluit, maar door middel van een rijkswet. Op

deze manier worden alle betrokkenen, de Staten-Generaal en de staten van de landen, zeer nadrukkelijk bij dit belangrijke besluit betrokken. Om dat te kunnen bereiken heeft de CDA-fractie op dit punt een amendement ingediend.

De rijkswet over vaststelling van de zee grens tussen Bonaire en Curaçao en tussen Sint-Maarten en Saba geeft mij geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik ben eigenlijk nog niet overtuigd door hetgeen de heer Van Bochove naar voren heeft gebracht. Hij spreekt over een zorgvuldige afweging. Daarover ben ik het helemaal met hem eens. Wat op dit moment in de wet staat, biedt daartoe voldoende garantie. Hij zegt dat er geen KB geslagen mag worden. Hij kiest in de optiek van de ChristenUnie voor een heel complexe voorhang-procedure. Waarom wil hij dat? Waarom denkt hij dat het niet mogelijk is om bij KB een besluit te nemen? Waarom heeft hij er niet voor gekozen om bijvoorbeeld in een motie op te nemen dat de Kamer en de andere parlementen gevraagd wordt wat zij vinden van het tijdstip?

De heer **Van Bochove** (CDA): Het einde van het financieel toezicht is in de wet bepaald. Dat vind ik verstandig. Uiteindelijk maak je met elkaar afspraken en ga je een bepaalde weg op. Als dat goed verloopt, moet je op enig moment stoppen met het financieel toezicht. Tegelijkertijd is in de wet vastgelegd dat deze alleen maar kan worden ingetrokken bij KB. De Koninkrijksregering moet op enig moment een KB slaan. Nergens staat echter waar, wanneer, hoe et cetera. Met andere woorden: als niemand daartoe een stap neemt, kan het nog jaren duren.

Ik vind het volgende. Als je een dergelijke wet die zeker van betekenis is in de periode waarin die van kracht is en waarin het financieel toezicht van kracht is, wilt intrekken, moet je dat doen op basis van een heldere discussie in het parlement, in dit parlement, waarin de staten van de betreffende landen hun rol kunnen hebben. Om die reden heb ik gesuggereerd om het te doen bij rijkswet. Dan kun je de situatie afwegen en afwegen waarom je het doet. Er moet een bewust besluit worden genomen. Er wordt dan bewust over gediscussieerd. Ik weet dat het ingewikkeld is. Ik ben al op dit punt bezig geweest met de heer Leerdam. Ook als de regering of de Koninkrijksregering op enig moment om haar moverende redenen nalaat om een KB te slaan, kan het parlement het initiatief nemen in het kader van de rijkswet. Dat geeft de mogelijkheid en de bevoegdheid aan de volksvertegenwoordigers om op dit terrein te acteren. Dat wil ik vastgelegd zien.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik begrijp de redenering wel, maar een consensusrijkswet is een consensusrijkswet.

De heer **Van Bochove** (CDA): Ik heb het over een rijkswet.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Een rijkswet. Oké, dan is het nog erger.

De heer **Van Bochove** (CDA): Integendeel.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Maar nog iets anders. Wat was de beweegreden van het CDA om voor het College financieel toezicht te kiezen? Wat de ChristenUnie betreft is het heel erg gekoppeld geweest aan de schuldsanering. Ik wil echter klip-en-klaar van u horen waarom u ermee akkoord bent dat het College financieel toezicht is neergedaald in dit wetsvoorstel.

De heer **Van Bochove** (CDA): Dat heeft te maken met het financieel toezicht.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Financieel toezicht vordert financieel toezicht?

De heer **Van Bochove** (CDA): Financieel toezicht bij de uitvoering van de schuldsanering en het op orde krijgen van de begrotingen van de landen. Daarvoor hebben wij het financieel toezicht en het College financieel toezicht in het leven geroepen. Dat vervalt, zoals in de wet keurig is bepaald, na een bepaalde periode en volgens een bepaald proces. Daarmee vervalt de wet niet. De wet vervalt volgens het laatste artikel. Ik vind dat het laatste artikel anders moet worden geformuleerd.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Op het moment dat wij het erover eens zijn dat dit wetsvoorstel alleen maar bedoeld is om zorg te dragen voor de autonome landen, waarvoor sprake moet zijn van een financiële huishouding die goed op orde is, waarom kiezen wij dan niet gewoon voor inbouwen van een horizonbepaling? Nu maakt de heer Van Bochove het nog complexer door te zeggen dat wij het in een consensusrijkswet moeten regelen. Wat is de bedoeling? Is de bedoeling levenslang, soms eeuwenlang? Misschien zal de heer Van Bochove of de generatie na hem het niet meer meemaken dat eindelijk het College financieel toezicht wordt opgeheven.

De heer **Van Bochove** (CDA): Mevrouw Ortega, u luistert kennelijk slecht of u wilt niet luisteren. Maar daar kan ik verder niets aan doen. Ik heb tot nu toe twee keer uitgebreid uiteengezet dat het financieel toezicht dat in de wet is opgenomen, vervalt conform hetgeen in de wet is opgenomen. Daarmee verdwijnt ook het College financieel toezicht.

De wet verdwijnt daarmee echter niet. De wet blijft gewoon bestaan. In de wet is een artikel opgenomen waarin staat dat de Koninkrijksregering een KB moet slaan om de wet op te heffen. Ik zeg dat dat mooi is, maar dat ik dat niet de meest verstandige weg vind. Ik heb het niet over het financieel toezicht, want dat vervalt. Dat is in de wet opgenomen. Voor het intrekken van deze wet is echter een besluit van het parlement nodig.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Dat weet ik, ik had het ook over het wetsvoorstel. Daarom vraag ik waarom dit niet gelijk mag vervallen. In de wet is een aantal zaken geregeld. Waarom mag die wet niet automatisch vervallen?

De heer **Van Bochove** (CDA): Omdat ik van mening ben dat wij daarover met elkaar hier een fatsoenlijke discussie moeten voeren op het geëigende moment.

Mevrouw **Eisden**: U hebt het over een bepaling die het alleen maar moeilijker maakt, na uw voorstel om er hier een fatsoenlijke discussie over te hebben, om het te beëindigen. Wat dat betreft ben ik het helemaal eens met mevrouw Ortega-Martijn. Beseft u wel dat dit financieel toezicht er is gekomen nadat de Curaçaose bevolking op basis van haar zelfbeschikkingsrecht gekozen had voor een autonome status en dat schuldsanering in feite een soort gekochte consensus meedraagt, als u dat zo vertaalt in een consensusrijkswet? En nog een keer gericht op de verdragen en de resoluties, want kennelijk wordt er ook niet geluisterd naar wat Nederland zelf in het verleden bekrachtigd heeft. Op basis van dit Statuut is Nederland gevrijwaard van zijn rapportageverplichting en meet het zich nu de ruimte aan om met allerlei eisen en voorstellen te komen. Ik herinner u eraan dat in de bepalingen de evaluatiecriteria nog niet eens zijn opgenomen. Het zou ons daarna verbazen als er duide-

lijkheid over bestaat. Kennelijk is het de bedoeling dat dit nog eeuwen doorgaat op deze manier.

De heer **Van Bochove** (CDA): Ik ben mij bewust van het feit dat Nederland bijdraagt aan een forse sanering van de schulden van de Nederlandse Antillen en de onderscheiden eilanden. Die schulden zijn niet door Nederland veroorzaakt, maar door het bestuur van de eilanden. Nederland draagt met de sanering bij aan die schulden. Op dat punt vind ik het correct en verstandig dat wij het College financieel toezicht gebruiken om te bezien hoe de sanering van de schulden plaatsvindt en hoe de eilanden omgaan met hun begrotingen. Daarbij bent u autonoom, want de keuzes maakt u uiteindelijk zelf. Op het moment dat sprake is van overschrijding van de rentelastnorm, wordt u aangesproken. Hoe u dat corrigeert, kunt u vervolgens zelf bepalen. Dat is alleen maar gebeurd om ervoor te zorgen dat er niet opnieuw schulden ontstaan en dat Nederland niet opnieuw in enig stadium moet bijspringen. Als de keuze van de bevolking van Curaçao een andere was geweest, hadden wij een andere discussie gevoerd. Wij voeren echter een discussie op basis van de keuze van de meerderheid van de bevolking van het eiland Curaçao, gelegitimeerd door de Staten en de eilandsraad. U hebt ertegen gestemd, maar dat was iets anders. Op basis daarvan komen wij tot heldere afspraken. Wij respecteren die afspraken. Over één beperkt onderdeel, namelijk de wijze waarop de wet wordt beëindigd, hebben wij nu een debat. Over alle andere onderwerpen voer ik geen debat.

Mevrouw **Eisden**: Ik wijs erop dat het toch wel heel makkelijk is om aan te geven en te verwijten wat de eilanden wel of niet hebben gedaan. Kan ik hier dan ook vaststellen dat Nederland zijn waarborgfunctie verzaakt heeft en dat nu op deze manier ingehaald wil zien door dit soort bevoegdheden die in het Statuut juist als autonome bevoegdheden zijn aangemerkt, naar zich toe te trekken? Is dat de bedoeling? Is dat de manier waarop Nederland zich ontdoet van zijn schuld in dezen, in zijn eigen verantwoordelijkheid die niet is aangekomen? U kunt erover lachen, maar daar komt het wel op neer. U had wel een waarborgfunctie en die hebt u niet vervuld.

De heer **Van Bochove** (CDA): Als het over lachen gaat, had u het waarschijnlijk niet tegen mij. Ik stel vast dat de Nederlandse regering door middel van de schuldsanering het mogelijk maakt dat de keuze van de bevolking van het eiland Curaçao kan worden uitgevoerd, een keuze die door de politieke meerderheid is vertaald in afspraken. Die afspraken komen wij na. Met andere woorden: wij geven u de gelegenheid om een zelfstandig land te worden binnen het Koninkrijk. Daarvoor saneren wij uw schulden. Daardoor maken wij het mogelijk dat u voor het welzijn van de bevolking van Curaçao ook in de toekomst kunt investeren. Ik stel dat zakelijk vast. Daarbij is geen sprake van schuld of welk schuldcomplex u mij ook wilt aanpraten. Dat debat voeren wij wat mij betreft helemaal niet. Wij beoordelen het verzoek van de bevolking dat is vertaald in onderhandelingen, dat is vertaald in afspraken. Wij respecteren die afspraken. Daarmee maken wij het mogelijk dat de bevolking ook in de toekomst in grotere welvaart en welzijn dan tot nu toe verder leeft.

Mevrouw **Eisden**: Het lijkt er bijna op dat ik moet bedanken voor het feit dat wij gebruik hebben mogen maken van het zelfbeschikkingsrecht dat door de Verenigde Naties is vastgesteld. U verwijt anderen dat zij niet luisteren, maar het lijkt erop dat u niet beseft in welke context wij praten. U begrijpt het echt niet.

De heer **Van Bochove** (CDA): Ik begrijp het donders goed, maar uw context is de mijne niet. Laat ik het dan zo formuleren.

Mevrouw **Eisden**: Dat komt u dan goed uit, want in feite gaat het wel om een dekolonisatieproces. In dat kader hebben wij ons referendum gehouden en niet omdat wij het leuk vonden of omdat wij even niets te doen hadden. Curaçao heeft op basis van zijn zelfbeschikkingsrecht gekozen voor de status van autonoom land binnen het Koninkrijk. Ik ga niet bedanken voor het feit dat u stelt dat u ons in de gelegenheid stelt dat land te worden. Dat recht hebben wij. Dat is simpel.

De heer **Van Bochove** (CDA): Mevrouw, u hebt volkomen gelijk. De laatste stap hebt u echter niet gezet en dat is zeggen: ik wil een onafhankelijk land buiten het Koninkrijk worden. Die laatste stap hebt u niet gezet. Ik luister naar de meerderheid van het Curaçaose volk, dat is vertegenwoordigd in de eilandsraad en de Staten. Daarmee verschil ik met u van opvatting. Dat klopt.

De heer **Van Raak** (SP): Ik heb goed geluisterd naar mevrouw Eisden en ik ben het helemaal met haar eens. Slechte bestuurders op Curaçao maken al 50 jaar schulden en Nederland moet die al 50 jaar betalen. Het klopt wat ze zegt, Nederland heeft niet ingegrepen. Nederland heeft de waarborgfunctie niet gebruikt. Ik heb twee vragen. Is de heer Van Bochove het met mevrouw Eisden eens dat wij in de toekomst die waarborgfunctie nader moeten invullen en dat wij nu het Statuut moeten veranderen, om ervoor te zorgen dat wij wel kunnen ingrijpen als de bestuurders op Curaçao de komende 50 jaar er een puinhoop van maken? Is de heer Van Bochove het met mij eens dat wij niet kunnen stoppen met financieel toezicht na een, twee, drie, vier of vijf jaar, maar dat structureel, misschien wel 50 jaar, de financiën op orde moeten zijn en dat structureel de bestuurders op Curaçao er financieel geen potje van maken voordat het financieel toezicht kan worden opgeheven?

De heer **Van Bochove** (CDA): Ik ben het met beide punten oneens. Ik kan dat antwoord toelichten. Over het wijzigen van het Statuut heb ik vanochtend al gezegd dat ik de regering uitnodig om ons voor 1 januari aanstaande aan te geven op welke wijze dat proces zou kunnen worden aangepakt.

Het financieel toezicht kan wat mij betreft zo kort mogelijk duren. Ik ben van opvatting dat er maar heel kort financieel toezicht nodig is, als je het op een goede manier uitvoert, als de afspraken op een goede manier worden gemaakt en als het eiland op een adequate manier zijn eigen boontjes dopt. Dat vind ik ook gewenst.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Jesus-Leito.

Mevrouw **Jesus-Leito**: Goedenavond iedereen, en ik ben zeker dat ik bij blok 2 ben nu.

Ik hoor over heel kort financieel toezicht. Dat is inderdaad een heel goed punt. De rijks wetten die thans aan de orde zijn, de consensusrijks wet OM, de consensusrijks wet Politie en de consensusrijks wet Financieel toezicht, zijn een product van langdurige en moeizame onderhandelingen. Deze wetten betreffen onderwerpen die de kern van de autonomie van de toekomstige landen betreffen. Het akkoord over het Openbaar Ministerie en de politie, zoals verwoord in de betreffende rijks wetten, erkent dit en is voor Curaçao aanvaardbaar, omdat er een evenwicht is bereikt tussen wat des autonomie van de landen is en de behoefte aan samenwerking. Vanuit deze eigen verantwoordelijkheid is een samenwerking met elkaar geregeld, ook op het terrein van, kort gezegd, de bestrijding van de internationale criminaliteit. De gemeenschappelijke voorziening politie als

instrument van de beoogde samenwerking is daarbij essentieel onderdeel van het akkoord.

Het amendement raakt, zoals ik eerder naar voren bracht, het akkoord in het hart, in zoverre dat het de verantwoordelijkheid voor internationale en grensoverschrijdende criminaliteit aan de autonome sfeer van de landen onttrekt en plaatst op Koninkrijksniveau. De mogelijkheid om een volwaardig korps op te zetten wordt voorts door het buiten werking stellen van artikel 8, derde lid, geheel geëlimineerd. Hiermee wordt op ernstige wijze miskend dat Curaçao in de afgelopen jaren het korps zodanig ontwikkeld heeft, dat deze taken vanuit de eigen politieorganisatie verzorgd kunnen worden, waarmee uiteraard niet is gezegd dat samenwerking niet meer noodzakelijk is. Vervolgens wordt er een juridische structuur van het RST gecreëerd, hetgeen leidt tot volledige onttrekking van de internationale criminaliteitsbestrijding aan de zeggenschap van de toekomstige landen. Ik kan niet anders dan stellen dat wij het amendement qua strekking en inhoud ontraden.

Ten aanzien van de consensusrijkswet Financieel toezicht nog het volgende. Curaçao heeft vanaf het begin zijn medewerking verleend aan de totstandkoming van regelgeving ter zake van financieel toezicht. Onze opstelling was zeker niet alleen gebaseerd op het perspectief van schuldsanering maar ook op besef dat het financieel beheer op een hoger plan moest komen te staan. Tot nu toe kon de uitvoering van de algemene maatregel van rijksbestuur Financieel toezicht als geslaagd worden beschouwd. Het College financieel toezicht heeft niet alleen de begrotingen voor 2009 en 2010 kunnen goedkeuren, maar heeft ook steeds positief geoordeeld over de uitvoering van de begroting voor 2009. Bij de uitvoering van het toezicht is er steeds sprake geweest van goed onderling overleg tussen eilandbestuur en toezichthouder. De schuldsanering die voor Curaçao in april 2009 is aangevangen, zal substantieel bijdragen aan het bereiken van een meerjarig begrotingsevenwicht. In 2009 heeft schuldsanering voor Curaçao een instroom betekent van 371 mln. waarvan 282 mln. voor aflossingen en 89 mln. voor rentebetalingen. Een meerjarig begrotingsevenwicht zal overigens niet haalbaar blijken als niet vanuit het eilandbestuur diverse acties werden ondernomen om de overheidsfinanciën te saneren. Het beleid van het eilandbestuur is ook om meerjarig financiële stabiliteit te behouden, waarvoor diverse structurele trajecten zijn ingezet op dit moment, met name op het gebied van onderwijs en volksgezondheid. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar zaken zoals versterking van het financieelbeheersinstrumentarium, adequate invulling van financiële functies en implementatie van nieuwe werkprocessen. Curaçao heeft al bij de totstandkoming van het hoofdlijnenakkoord in 2005 duidelijk aangegeven het belang van een gezonde begroting te onderkennen maar heeft meteen ook het voortouw genomen om de achterstanden in te halen en heeft bovendien gekozen voor een sociaaleconomisch initiatief. Het hieruit voortgekomen programma, ook wel het SEI genoemd, beoogt duurzame sociaaleconomische ontwikkeling, hetgeen op langere termijn de aangewezen weg is voor behoud van financiële stabiliteit. De greep naar dit sociaaleconomisch initiatief is een succes geworden. Van de in totaal 120 plusprojecten op sociaal, economisch en bestuurlijk niveau, waarvan de kosten gedragen worden door Nederland en Curaçao, is het overgrote deel uitgevoerd of reeds in uitvoering. Het SEI zal zijn vervolg krijgen in een langetermijnontwikkelingsplan.

Resumerend en concluderend, kan ik zeggen dat met de consensusrijkswetten die de regering en de parlementen hebben ingediend en de later ingediende nota van wijzigingen Curaçao helemaal instemt. Dit geldt voor de consensusrijkswet Politie, de consensusrijkswet OM, de consensusrijkswet Raad voor de rechtshandhaving, de rijkswet tot vaststelling van de zeegrenzen en de consensusrijkswet Financieel toezicht.

Ten aanzien van het amendement dat wij hebben ontraden wat betreft de rijkswet Financieel toezicht wil ik toch nog wel het volgende zeggen. Met dit amendement wordt de vervallenverklaring van deze wet verbonden aan een rijkswet ex artikel 38, lid 2, van het Statuut in plaats van aan een KB. Reden is een zorgvuldige benadering waarbij alle betrokkenen, de Staten-Generaal en de staten van de landen, worden betrokken. Zoals ik al zei: wij ontraden dit amendement. De argumentatie is dat de beëindiging van deze wet naar onze mening met ruime waarborgen is omkleed. Ik noem ze.

1. De raad van ministers kan het toezicht volledig beëindigen op het moment dat een land structureel voldoet aan de financiële normen en deze normen in eigen regelgeving zijn verankerd.
2. Of een land financieel voldoet aan de normen wordt beoordeeld door de evaluatiecommissie, samengesteld uit vier onafhankelijke leden die op grond van hun deskundigheid worden aangewezen.
3. De leden worden op voordracht van de landen, een door elk van de landen en een gezamenlijke voorzitter, door de rijksministerraad benoemd.
4. Bij de evaluatie betreft de commissie de door het CFT uitgebrachte adviezen en rapportages en de eventueel door de raad van minister gegeven aanwijzingen.

Voorts is uitdrukkelijk afgesproken dat het toezicht geen doel op zichzelf is, doch een middel om te bevorderen dat de landen met hun instituties en hun bestuurlijke werkwijze structureel voldoen aan de normen waardoor het toezicht op termijn overbodig wordt. Het toezicht eindigt en de wet wordt vervallen verklaard op het moment dat de raad van ministers, de rijksministerraad van oordeel is dat een land aan de criteria voldoet, nadat een zorgvuldige procedure is doorlopen ter vastlegging hiervan. De vervallenverklaring van de wet kan niet mede afhankelijk worden gesteld van de instemming na welbevinden van Nederland. Alsdan kan de ongewenste situatie bestaan dat een land structureel voldoet aan de criteria terwijl toch de rijkswet Financieel toezicht voortbestaat. Verder is het financieel toezicht duidelijk gekoppeld aan de schuldsanering. Dit houdt in dat enerzijds Nederland de verplichting tot schuldsanering op zich heeft genomen en anderzijds er financieel toezicht geldt voor de landen totdat zij structureel voldoen aan de normen. Door de vervallenverklaring mede te laten afhangen van de rijkswet ex artikel 38, lid 2, wordt deze koppeling losgelaten. Op basis hiervan vinden wij dat de beëindiging van deze wet gebeurt op een zorgvuldige wijze.

De heer **Remkes** (VVD): Ik heb behoefte aan een nadere toelichting over wat de gedeputeerde zei over het ontraden van dat politieamendement. Daarbij zou ik willen refereren aan de volgende passage uit het slotakkoord: «Het rechersamenwerkingsteam wordt bij consensusrijkswet geregeld.» Ik snap dan ook de opmerking van mevrouw Jesus helemaal niet dat er allerlei dingen buiten de afspraken om zouden gebeuren. Hier vindt een nadere invulling plaats van de afspraken zoals ze gemaakt zijn.

Mevrouw **Jesus-Leito**: In de slotverklaring van 2 november 2006 hebben wij heel veel afspraken gemaakt. Ik was erbij, evenals de heer Nicolai van uw partij. Die afspraken zijn mede gemaakt op basis van wat wij op dat moment wisten. Bij de uitwerking van die slotverklaring zijn er heel wat onderhandelingen geweest en is er heel veel common sense toegepast. Door die onderhandelingen zijn wij gekomen tot genoemde consensusrijkswetten. Niet alle punten die in de slotverklaring zijn opgenomen zijn in detail uitonderhandeld. Zo is ten aanzien van het rechersamenwerkingsteam bij de onderhandelingen gekeken wat de beste manier is om er invulling aan te geven. Dat hebben wij gedaan in consensus, waardoor de wetten nu op tafel liggen zoals ze zijn. Overigens hebben wij met elkaar geconstateerd dat er voldoende waarborgen zijn in de gemeenschappe-

lijke voorziening politie. Daarnaast hebben wij op voorstel van de staatssecretaris van BZK en de minister van Justitie in een van de vergaderingen voordat de tekst van de desbetreffende consensusrijkswet gereed was, afspraken gemaakt om voor de tussenliggende periode, dus voor twee jaar, het protocol te handhaven. Alles is evenwel gericht op versterking van onze eigen politie en rechtshandhaving, waarbij ervoor gezorgd wordt dat onze eigen mensen voldoende capabel ingezet worden en capabel zijn om onze rechtshandhaving onder handen te nemen.

De heer **Remkes** (VVD): Ja, dat uitwerkingsproces heeft zich voltrokken tussen de regeringen. U hebt als verantwoordelijkheid de staatkunde. Bent u het vanuit dat vertrekpunt met mij eens dat er vervolgens een eigenstandige verantwoordelijkheid is voor het parlement om te beoordelen of de regeringen de zaak op een goede manier hebben uitgewerkt? Die vraag staat hier centraal.

Mevrouw **Jesus-Leito**: Ja.

De heer **Remkes** (VVD): Bent u het vervolgens ook met mij eens dat het parlement de vrijheid moet kunnen hebben om te zeggen: nee, op dit onderdeel moet het een slag anders?

Mevrouw **Jesus-Leito**: Ik ben het helemaal eens met een democratie. Ieder parlamentslid, ieder lid van een volksvertegenwoordiging – dat geldt voor alle landen van het Koninkrijk – heeft het recht om zijn of haar taak uit te oefenen op de manier waarop hij of zij denkt dat het goed is. Als u binnen die taakoefening denkt een amendement te moeten indienen dat uw zorg tot uitdrukking brengt, dan is dat zeker op z'n plaats. Punt is wel dat de regeringen met elkaar zijn gekomen tot een voorstel waarvan zij denken dat dit voldoende waarborgen geeft voor de toekomst teneinde ervoor te zorgen dat de rechtshandhaving gewaarborgd is. Daar hebben zij ook recht op. Wij hebben alle waarborgen in deze consensusrijkswet ingebouwd. Wij hebben gezorgd voor de overleggen die plaats moeten vinden tussen de ministers van Justitie in het Koninkrijk en tussen de korpschefs in het Koninkrijk, waarbij tevens allerlei controlemomenten zijn ingebouwd. Bij dat laatste denk ik aan de periodieke evaluaties. Wij moeten er nu samen voor zorgen dat deze consensusrijkswet Politie zal leiden tot wat wij allemaal voor ogen hebben, namelijk een volwaardig en goed functionerende politie die allerlei vormen van criminaliteit bestrijdt, zowel zelfstandig als in samenwerking met andere korpsen.

De heer **Leerdam** (PvdA): Voorzitter. De consensusrijkswet Openbaar Ministerie sluit aan bij de bestaande organisatie van het OM op de Nederlandse Antillen. Voor de rechtshandhaving en de rechtspleging is een goede afstemming tussen de eilanden van belang. Daarbij past het ook dat er sprake is van een gezamenlijke leiding van het OM door een procureur-generaal. Tijdens de schriftelijke ronde heeft onder ander de PvdA vragen gesteld over het feit dat er geen afspraken zijn gemaakt met Aruba om tot een vergaande samenwerking op het gebied van het Openbaar Ministerie te komen. De antwoorden zijn vrij formeel. Het was niet afgesproken met Aruba omdat Aruba niet betrokken was bij de slotverklaring. Dat is natuurlijk zo, maar dat neemt niet weg dat het vreemd blijft dat er wel sprake is van een gemeenschappelijk Hof van Justitie, maar niet van een gemeenschappelijk OM. Dat dit aansluit bij de bestaande situatie wil nog niet zeggen dat het daarmee in beton gegoten is. Gelukkig lijkt het denken niet stil te staan, zoals blijkt uit de antwoorden op de schriftelijke vragen. Er wordt wel gesproken met Aruba over dit onderwerp. Wat is de stand van zaken nu? Dezelfde vraag geldt voor de inspectie op de rechtshandhaving die niet gemeenschappelijk met Aruba is geregeld, wetsvoorstel 32 020. Ook daarbij beziet de regering welke

vormen van samenwerking ook na de staatkundige veranderingen mogelijk zijn. Ik vind het beter dan niets, maar het is ook een gemiste kans om het nu al te regelen. Waarom behalve de formele reden dat dit niet eerder is afgesproken, blijft Aruba nu buiten een gemeenschappelijk OM? Deelt de staatssecretaris onze mening dat wij nu een kans hadden om dit te bespreken en wellicht te regelen? Ik kom op dit punt nog terug wanneer ik kom te spreken over de politie.

Vervolgens wil ik iets zeggen over de motie-Van Bochove c.s. Daarin wordt kortweg gevraagd om pas akkoord te gaan met de zelfstandigheid van Sint-Maarten als aan de voorwaarden voor adequate rechtshandhaving en rechtspleging is voldaan. Die rechtshandhaving en rechtspleging laten nogal te wensen over, zoals bleek uit een WODC-onderzoek van enkele jaren geleden. De staatssecretaris heeft eerder deze week een brief aan de Kamer gestuurd waarin zij onder andere ingaat op deze motie. Zij wijst op een aantal beoogde verbeteringen in de rechtshandhaving, onder andere ten aanzien van de politie op Sint-Maarten. In de motie-Van Bochove c.s. werd het oordeel uitgesproken dat Sint-Maarten alleen zelfstandig kan worden als er sprake was van zichtbare en reële verbeteringen in de keten van rechtshandhaving en rechtspleging. De motie constateerde dat er ten tijde van de indiening geen zicht was op deze verbeteringen. De vraag aan de staatssecretaris is dan ook of er sinds 2008 sprake is van de gevraagde zichtbare en reële verbeteringen. In het verlengde hiervan vraag ik haar of er nu wel zicht is op zichtbare en reële verbeteringen. Deze laatste vraag heeft ook betrekking op de plannen van aanpak die moeten leiden tot het oplossen van de geconstateerde problemen. Deze plannen kunnen een aangrijpingspunt voor Nederland vormen om bij te sturen bij de realisering van de beoogde verbeteringen op het gebied van de rechtshandhaving en de rechtspleging. De minister-president van het desbetreffende land en onze staatssecretaris voeren daarover overleg. Mochten zij er samen niet uitkomen, dan kan de raad van ministers van het Rijk de eerdergenoemde voorziening treffen. Als ik mij nu even focus op het onderwerp rechtshandhaving is mijn vraag hoe de voorgestelde mogelijkheid tot het treffen van een voorziening wordt gezien in het licht van de eerder geschrapte aanwijzingsbevoegdheid van de Nederlandse minister van Justitie over opsporing en vervolging. Ik lees in de brief namelijk dat de voorziening iedere maatregel of ieder besluit kan omvatten waarmee het beoogde resultaat in het kader van het plan van aanpak gerealiseerd kan worden. Betekent dit ook dat er alsnog direct kan worden ingegrepen in de opsporing en vervolging op Sint-Maarten of op Curaçao?

Verder ben ik verheugd dat naar aanleiding van de vragen van de PvdA bij nota van wijziging is vastgesteld dat meerder familieleden niet tegelijkertijd lid van het Openbaar Ministerie kunnen zijn. Voorkomen moet immers worden dat een of meer families een grote invloed krijgt of krijgen op de rechtshandhaving.

Dan kom ik te spreken over de consensusrijkswet Politie. Met de voorliggende rijkswet Politie ligt er een belangrijke schakel in de rechtshandhaving op de Antilliaanse eilanden. Wij kunnen wel stellen dat de keuze om twee nieuwe landen te creëren naast die openbare lichamen de organisatie van de politie niet eenvoudiger maakt. In plaats van één politiekorps ontstaan er drie korpsen en het researchsamenwerkingsteam wordt vervangen door een gemeenschappelijke voorziening politie. De vorming van drie politiekorpsen is een rechtstreeks uitvloeisel van de gemaakte staatsrechtelijke keuzes. Hierin moet vooral gezorgd worden voor goed opererende korpsen die hun taak aankunnen. Naast de korpsen is er voor gekozen om ten behoeve van een aanpak van de georganiseerde zware criminaliteit te komen tot de gemeenschappelijke voorziening politie die bemenst gaat worden door agenten, geleverd door de verschillende landen en vanuit het Europees deel van het Koninkrijk. De medewerkers van de GVP opereren in hun werk onder de leiding van

de korpschef van het gebied waar zij werken en ze worden aangestuurd door de procureur-generaal. Daarmee opereert de GVP veel meer binnen de nieuwe staatsrechtelijke structuren dan het recherchesamenwerkingsteam deed. Bovendien krijgt de GVP wel een directeur die echter een beperkte rol krijgt die voornamelijk op management gericht is. Wij twijfelen niet aan de bereidheid van de betrokkenen om samen te werken, maar wij twijfelen wel over de snelheid en effectiviteit die een dergelijke constructie kan leveren. Ook zijn de korpsen op de Antilliaanse eilanden nog volop in ontwikkeling, waardoor het de vraag is of ze de komende tijd wel bij kunnen dragen aan de personele bezetting van de GVP. De staatssecretaris heeft op 11 februari met de politieke stuurgroep de inrichtingsplannen voor de politiekorpsen vastgesteld, juist ook met het oog op de vaststelling van deze rijkswetten. Die inrichtingsplannen hebben ons echter nog niet bereikt. Wanneer kunnen wij die plannen ontvangen? Wat betreft de vorming van de GVP is niet helder hoe bepaald gaat worden welk land en welk politiekorps mensen aan deze voorziening bij gaan dragen. De korpsen in het Caribische deel van het Koninkrijk hebben nog een flinke kluit aan hun eigen organisatie en zullen weinig ruimte hebben om in hun beperkte formatie mensen vrij te maken. Hoe wordt gewaarborgd dat de GVP uit voldoende en goede mensen zal bestaan en hoe wordt bepaald welk korps welke bijdrage zal leveren? Voor zover ik weet, is er nog geen verdeelsleutel voor de kosten van de GVP. Klopt dat?

Al met al zijn er nog te veel vragen open om te kunnen vertrouwen op een goed werkende gemeenschappelijke voorziening politie, terwijl die wel onmisbaar is voor een goede opsporing en bestrijding van zware criminaliteit. Een amendement om de rijksregering de bevoegdheid te geven een centraal aangestuurd recherchesamenwerkingsteam op te richten zal de PvdA daarom eventueel en in dit geval steunen.

Aruba doet niet mee aan de voorgestelde GVP omdat het al eerder een status aparte heeft. Deelt de staatssecretaris de mening dat Aruba zo veel mogelijk ingebed moet worden in de bestaande samenwerkingsverbanden en, zo ja, welke mogelijkheden ziet zij om dit te bewerkstelligen? Hoe wil zij ervoor zorgen dat er op de eilanden niet verschillende, los van elkaar opererende teams ontstaan die onvoldoende samenwerken? De inrichtingsplannen voor de korpsen zijn inmiddels vastgesteld en nu moet deze papieren werkelijkheid in de praktijk tastbaar gemaakt worden. Daarvoor moet nog heel veel werk verzet worden, waarvan de uitkomsten natuurlijk nog niet voorzien kunnen worden. De grootste opgave ligt duidelijk op Sint-Maarten, waar het korps flink moet groeien en professionaliseren om aan het eindbeeld te voldoen. Kan de regering nader aangeven hoe de plannen van aanpak die in grote mate de kern vormen van de voorgestelde algemene maatregel van rijksbestuur, bij zullen dragen aan het op peil brengen van de politie op Sint-Maarten? In hoeverre verwacht de regering dat de vereiste vooruitgang binnen de komende twee jaar geboekt kan worden? Hoe kijkt de regering aan tegen de periode die daarop volgt?

Vervolgens kom ik te spreken over de consensusrijkswet Raad voor de rechtshandhaving. Momenteel zijn er op de Antillen geen inspectiediensten belast met het toezicht op de keten van rechtshandhaving of onderdelen daarvan, zo schrijft de regering. De voorliggende consensusrijkswet vloeit in belangrijke mate voort uit de wens van de Antillen zelf om een wettelijk geregelde inspectiedienst voor de politie, het gevangeniswezen en het Openbaar Ministerie in te stellen. Ook de veelvuldige samenwerking tussen de eilanden op het gebied van de rechtshandhaving wordt als reden genoemd om een gezamenlijke inspectie in het leven te roepen. De voorgestelde Raad voor de rechtshandhaving wordt op Curaçao, Sint-Maarten en de BES-eilanden belast met toezichthoudende taken voor de gehele justitiële keten met uitzondering van het gemeenschappelijk Hof van Justitie. De raad bestaat naast andere toezichthou-

dende instanties. Zelfs de Onderzoeksraad voor de veiligheid is in specifieke situaties bevoegd om onderzoek te doen. De PvdA kan zich niet aan de indruk onttrekken dat er veel overlap bestaat ten aanzien van de toezichthoudende organisaties binnen het justitieel apparaat. Hoe wordt het duidelijk voor de burger welke toezichthoudende organisatie belast is met welk toezicht? In hoeverre is hierbij een hiërarchische verdeling gemaakt? Wie moet de knoop doorhakken als er sprake is van overlap? Wie krijgt het initiatief bij een onderzoek? Een toezichthoudende organisatie op de overzeese eilanden of een toezichthoudende organisatie in het Europese deel van het Koninkrijk? Kan hierover meer duidelijkheid worden verschaft? Een rapportage van de raad kan leiden tot het gebruik van de aanwijzingsbevoegdheid van de minister van Justitie aan de opsporingsinstanties. Als hoe dwingend moet deze rapportage van de raad gezien worden? Heeft de minister net als momenteel het geval is met het College van procureurs-generaal, regelmatig overleg met de top van het Openbaar Ministerie op Curaçao en Sint-Maarten zodat de minister voldoende inzicht heeft om zijn aanwijzingsbevoegdheid goed te gebruiken? De raad heeft geen toezichthoudende taken op Aruba, omdat dit eiland geen partij was bij het slotakkoord. De regering geeft aan dat er met Aruba gesproken zal worden over de wijze waarop aan enkele andere vormen van samenwerking, ook na de hervorming invulling gegeven kan worden, inclusief de inspectie op de rechtshandhaving. Dat is een goed voornemen, maar de gesprekken hierover hadden natuurlijk eerder moeten beginnen. Kan de staatssecretaris nader inzicht geven in wat de inzet van de regering in deze gesprekken zal zijn? Verder is het mogelijk om de toezichthoudende taken van de raad uit te breiden als er meer organisaties onder de justitiële keten vallen. Hoe en door wie wordt bepaald dat de raad de toezichthouder wordt van een nieuwe organisatie? Of vloeit dit automatisch voort uit de wet? Bestaat de kans dat dit leidt tot meer personeel en werkzaamheden waardoor de kosten hoger kunnen uitvallen? Door wie zullen dergelijke aanvullende kosten gedragen worden? De PvdA heeft er kennis van genomen dat de feitelijke voorbereidende werkzaamheden worden verricht door het secretariaat. Om welke taken gaat het hierbij? Hoe kan een secretariaat inschatten hoe een toezichthouder moet opereren en wanneer? Dan kom ik nu op de consensusrijkswet Financieel toezicht. De schuldposities van de Nederlandse Antillen en de eilandgebieden vormen een obstakel om te komen tot een gezonde startpositie van de beoogde nieuwe landen binnen het Koninkrijk, zo realiseert de PvdA zich. Nederland levert een belangrijke bijdrage aan het saneren van de omvangrijke schuldenlast van de eilanden. In de toekomst moet er sprake zijn van structureel deugdelijk financieel beleid waarbij de opbouw van nieuwe schulden voorkomen wordt. Mijn fractie kan zich vinden in voortzetting van het financieel toezicht zoals dat is geregeld in het besluit Tijdelijk financieel toezicht, maar heeft wel een aantal vragen en opmerkingen over het voorliggende wetsvoorstel. De PvdA-fractie heeft tijdens de schriftelijke ronde gevraagd in welke mate de regering verwacht dat er ook na de eerste periode van vijf jaar behoefte aan toezicht zal zijn. De regering geeft aan nog niet te kunnen voorzien hoe de situatie zich zal ontwikkelen. Kan de staatssecretaris wel meer informatie geven over de vooruitgang die op Curaçao en Sint-Maarten is geboekt bij het toewerken naar competent financieel beleid? De mogelijkheid bestaat dat de verplichtingen ten aanzien van het ene land worden opgeheven terwijl die voor het andere blijven bestaan. In hoeverre houdt de regering hier rekening mee? Weet men al wat deze mogelijkheid gaat betekenen voor de personele bezetting van het College financieel toezicht en de evaluatiecommissie? Kunnen leden afkomstig van Curaçao en Sint-Maarten nog lid zijn van het college of de commissie als alleen het andere eiland nog onder toezicht staat? De regering verzekert dat het financieel toezicht met periodes van drie jaar verlengd

kan worden als dat noodzakelijk mocht blijken te zijn, maar over het opnieuw instellen van het toezicht als het eenmaal is opgeheven is de regering minder stellig. Mijn fractie lijkt dit in zekere mate toch een onbevredigende situatie. Nederland moet inzetten op eilanden waar structureel sprake is van competent begrotingsbeleid en niet alleen tijdens of direct na de hervorming. Omdat hernieuwde financiële problemen niet helemaal uitgesloten kunnen worden, zou het wenselijk zijn om het financieel toezicht te laten herleven, zonder dat daar weer rondetafelconferenties, slotakkoorden en schuldsaneringen voor nodig zijn. Wat is de mening van de regering hierover? Kan aangegeven worden wat in dit kader de mogelijkheden zijn?

Over de rijkswet Zeegrenzen hebben wij in principe geen inbreng. Rest mij tot slot de Jellinekkliniek. Ik kan het helaas niet laten. Ik heb hier nu al vier keer Kamervragen over gesteld en iedere keer omdat er weer iets anders niet in de haak was. Nu wil de Jellinekkliniek weer geen openheid van zaken geven over de financiering. Als de leden Van Raak en Van Gent, net als de PvdA, eerder aandacht aan deze zaak hadden besteed, zouden zij ervan op de hoogte zijn geweest dat de staatssecretaris de afgelopen jaren in antwoord op mijn vragen hierover al gezegd heeft, niet bereid te zijn om de geïnvesteerde financiële middelen terug te halen. Dit hoeft echter niet te betekenen dat alles verloren is. De mogelijkheid bestaat nog steeds om de kliniek toegankelijk te maken voor lokale verslaafden en om zo de verslavingszorg op de eilanden te verbeteren, bijvoorbeeld door behandelingen aan te bieden die goedkoper zijn dan € 600 per dag. Zoals het nu is, lijkt er vooral sprake te zijn van een eliteproject, verpakt als economische stimulering. Ik heb hierover gisteren samen met mijn collega Bouwmeester nieuwe Kamervragen gesteld en wacht de antwoorden van de staatssecretaris hierop graag af.

De **voorzitter**: Er zijn nog collega's die een vraag willen stellen. Mevrouw Van Gent heeft gewonnen, die is de eerste.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja, ik blijf gewoon fit, voorzitter, na zo'n dag. Dat is geen probleem.

Ik wil het hebben over het voor zes ton afkicken onder de zon. Ik wil helemaal geen ruzie met de heer Leerdam, maar ik vind dat hij blij moet zijn dat hij steeds meer steun krijgt voor zijn standpunt. Het duurt weer weken voordat die Kamervragen zijn beantwoord. Ondertussen is die kliniek open. Daarom dacht ik dat we het misschien vandaag of maandag met elkaar kunnen regelen. Mijn verhelderende vraag is of de heer Leerdam dat met mij eens is. Dan kunnen we snel zaken doen.

De **voorzitter**: Daar is een heel kort antwoord op mogelijk.

De heer **Leerdam** (PvdA): Ja, daar is een kort antwoord op mogelijk. Ik kon niet nalaten om op dit punt in te gaan, dat door mevrouw Van Gent en de heer Van Raak is aangekaart, omdat wij hierover Kamervragen hebben gesteld. Binnenkort hebben wij een algemeen overleg met de staatssecretaris en ik wil hierover graag helderheid krijgen, zodat ik het daarin kan meenemen. Dat lijkt mij de plek om het hierover te hebben. Aangezien wij hier de rijkswetten en de consensusrijkswetten behandelen die over andere zaken gaan, lijkt het mij niet adequaat om hierop al te diep in te gaan. Ik zie het als een handreiking van mevrouw Van Gent om in ieder geval dat algemeen overleg in te gaan in de overtuiging dat afkicken niet alleen voor een klein deel van de samenleving maar voor iedereen mogelijk moet zijn.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik stel vast dat dit een heel lang jaar was en dat de Jellinekkliniek eens moet afkicken van dit soort projecten. Daar zijn wij het met elkaar over eens.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Heb ik goed begrepen dat de heer Leerdam pleit voor een structurele vorm van financieel toezicht? Heb ik dat goed gehoord?

De heer **Leerdam** (PvdA): Nee, dat hebt u niet goed gehoord. Wel heb ik gezegd dat de PvdA-fractie overweegt een motie in te dienen om er in ieder geval voor te zorgen dat wat in het verleden is gebeurd zich niet herhaalt. Wij zitten er net iets anders in dan de heer Van Bochove. Wij dienen daarom ook geen amendement in. Wij dienen een motie in omdat wij menen dat de Antillen bij het slotakkoord heel duidelijke afspraken hebben gemaakt. Dus wij begrijpen dat heel goed. Binnen het Koninkrijk zijn wij in ieder geval volwassen genoeg om elkaar recht in de ogen te kijken en ervoor te zorgen dat niet hetzelfde gebeurt als in het verleden. Wij zullen deze motie volgende week indienen. Dan zal ook duidelijk zijn wat het dictum inhoudt.

De heer **Van Raak** (SP): Ik wil ook wel een motie indienen en niet over heel veel geld, maar over die zes ton. Waarom zouden wij moeten wachten tot een algemeen overleg? Het geld wordt nu uitgegeven, de kliniek wordt nu gebouwd. Ik vind het een grof schandaal dat we € 600.000, die bedoeld is voor de Antillianen, gaan geven aan rijke Nederlanders die het zelf wel kunnen betalen. Dus ik overweeg daarover een motie in te dienen. Krijg ik daarvoor de steun van de fractie van de PvdA?

De heer **Leerdam** (PvdA): Nee, die geeft de PvdA-fractie niet op dit moment. Pas bij het algemeen overleg zullen wij met elkaar bekijken wat mogelijk is, omdat het vandaag niet aan de orde is.

De heer **Van Raak** (SP): Zo ken ik de PvdA weer. In de krant van alles roepen, maar als er dan boter bij de vis moet, gaan ze draaien.

De heer **Leerdam** (PvdA): Het hoort hier niet thuis. Het is omdat de heer Van Raak het hier heeft aangekaart ...

De heer **Van Raak** (SP): Het zijn weer ouderwetse tijden. Ik ga een motie indienen waarin precies staat wat we met zijn allen, mevrouw Van Gent, de heer Leerdam en ik, willen en dan zegt de PvdA: nee, die motie ga ik niet steunen. De PvdA wil dit toch ook? Ik snap er werkelijk niks meer van.

De heer **Leerdam** (PvdA): Ik weet niet wat het dictum van deze motie zal zijn. Dat is punt één. Punt twee is dat ik vind dat we die twee dingen niet door elkaar moeten halen. Het is dat de heer Van Raak erover is begonnen. Zoals hij weet, ben ik er niet over begonnen. Ik zou het eigenlijk helemaal niet noemen, maar doordat de heer Van Raak het heeft genoemd, heb ik het ook aangekaart. Er zijn twee kanalen naast elkaar en die moeten we heel duidelijk van elkaar scheiden. Ik onderstreep van harte wat mevrouw Van Gent heeft gezegd, namelijk dat politiek niet voor bange mensen is. Zo kent men mij zeker niet.

De heer **Van Raak** (SP): De inhoud van de motie is heel simpel. We gaan die € 600.000 terughalen van de rijke Nederlanders en aan de Antillianen geven. Het geld moet besteed worden aan de verslaafden op de Antillen. Als de heer Leerdam nu al zegt dat hij dat niet steunt, kennen we de PvdA weer: wel zeggen, maar niet doen.

De **voorzitter**: Mijnheer Leerdam, u moet hier nu echt over stoppen. U geeft zelf al aan dat het buiten de orde is.

De heer **Leerdam** (PvdA): Het is buiten de orde, maar de heer Van Raak daagt mij uit. Ik wil toch even iets duidelijk maken aan de heer Van Raak. Misschien woont hij in een wereld die niet helemaal realistisch is. Deze samenleving bestaat uit rijke mensen, minder rijke mensen en mensen die minder toebedeeld krijgen in onze samenleving. Dat is de werkelijkheid. De heer Van Raak zou als geen ander moeten weten dat dit zo is. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan geef ik nu het woord aan de heer Marlin, die zich zal bezighouden met het onderwerp dat aan de orde is, namelijk blok 2.

De heer **Marlin**: Voorzitter. Ik geloof dat ik nu goedenavond moet zeggen. De rijkswet Openbaar Ministerie is na veel onderhandelingen tot stand gekomen. Dit voorstel regelt dat Sint-Maarten een eigen OM krijgt, waaronder een eigen parket in eerste aanleg, met aan het hoofd een eigen hoofdofficier van justitie van Sint-Maarten. Aan het hoofd van het OM van Sint-Maarten staat echter een gezamenlijke procureur-generaal, die tevens aan het hoofd van het OM van Curaçao, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba staat. Ten behoeve van een effectieve opsporing en vervolging en in lijn met de status van land achten wij het hebben van een eigen PG een betere oplossing en zullen wij dit in het kader van de afgesproken evaluatie in de toekomst weer aan de orde stellen.

Het voorstel van rijkswet Politie regelt dat Sint-Maarten een eigen korpspolitie heeft en regelt daarmee de inrichting, organisatie en het gezag op dat korps. Dit is conform de trias politica van ons staatsbestel. Daarnaast zijn er in die regeling verschillende voorzieningen getroffen voor samenwerking tussen de korpsen van Curaçao, Sint-Maarten, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, om waar nodig elkaar bij te staan. De Gemeenschappelijke Voorziening Politie is specifiek met het oog op de samenwerking bij bestrijding van de grensoverschrijdende criminaliteit in deze rijkswet verankerd. Hiermee is de wettelijke basis, zoals in de Slotverklaring is afgesproken, adequaat geregeld.

Vanmiddag heb ik gezegd dat ik hierop terug zou komen. Ik citeer uit de Slotverklaring pagina 5 onder punt 20: «Voordat de nieuwe structuur in werking treedt, zal de politieorganisatie sterk verbeterd moeten worden.» Er staat niet «sterk verbeterd moeten zijn» maar «sterk verbeterd moeten worden». Verder staat er: «Gezamenlijk zullen Nederland, het land Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint-Maarten voor 1 februari 2007 vaststellen waaraan de politiekorpsen in dat kader minimaal moeten voldoen. De activiteiten van het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen zullen in dat licht beoordeeld en zo nodig aangepast worden.»

Ten aanzien van de invulling hiervan heeft Sint-Maarten, in samenwerking met Curaçao en de politie Rotterdam-Rijnmond in Nederland, specifieke afspraken gemaakt in de vorm van een inrichtingsplan voor het korps, goedgekeurd door de werkgroep, het presidium en de politieke stuurgroep. Naar aanleiding daarvan zijn nu al de volgende verbeteringen gerealiseerd. 40 additionele korpsleden zijn in dienst genomen en er zullen dit jaar nog 30 in opleiding zijnde emigratie- en politiekandidaten worden aangesteld. Twee weken geleden is een nieuwe korpschef geselecteerd voor Sint-Maarten, namelijk de heer Peter de Witte, de huidige korpschef van Aruba. Vier Nederlandse politie-experts komen deze maand op Sint-Maarten aan voor een periode van drie jaar om de korpschef bij te staan in het beheer van onze korpsen. Het korps Sint-Maarten voldoet nu reeds aan het afgesproken minimum, namelijk 60% van de gewenste formatie. Een doorontwikkelingsplan is samengesteld, op basis waarvan de optimale sterkte van het korps over vijf jaar bereikt zal worden. De nieuwe politiecellen zijn afgebouwd en worden eerdaags operationeel. De bouw van het grenshospitium is twee weken geleden gestart en zal eind december dit jaar opgeleverd worden. Als de jarenlange verwaarlozing van het politiekorps van Sint-Maarten in acht

wordt genomen en de activiteiten en verbeteringen van na 2006 in ogenschouw worden genomen, kan niet anders worden geconcludeerd dan dat conform de Slotverklaring, het politiekorps van Sint-Maarten sterk verbeterd is.

Ten aanzien van de rijkswet Raad voor de rechtshandhaving is een nieuwe regeling gekomen. Deze regelt de inspectie van de gehele rechtshandavingsketen. Dit nieuwe instrument versterkt middels inspectie, toezicht, advisering en rapportagetaken de checks en balances binnen de rechtshandavingsketen.

Dan de rijkswet Financieel toezicht. Deze regeling inzake het financieel toezicht is niet nieuw, aangezien het in grote lijnen een voortzetting is van de thans geldende algemene maatregel van rijksbestuur Financieel toezicht, die sinds begin 2009 van kracht is op de Nederlandse Antillen. De kern van deze regeling is dat, gelet op de schuldsanering door Nederland, op basis van consensus het volgende is afgesproken. Ten eerste dat de overheidsfinanciën van Sint-Maarten en Curaçao aan financiële normen moeten voldoen. Ten tweede dat de rijkswet zal komen te vervallen als Sint-Maarten en Curaçao op grond van afgesproken objectieve criteria daaraan voldoen.

Met betrekking tot het amendement het volgende. Gelet op de schuldsanering regelt artikel 15 de financiële normen waaraan de overheidsfinanciën van Sint-Maarten en Curaçao moeten voldoen met het oog op het bevorderen van gezonde financiële verhoudingen in de landen. Het toezicht dient te bevorderen dat de landen structureel voldoen aan de in artikel 15 genoemde normen. Het toezicht is dus geen doel op zichzelf. Het toezicht is erop gericht, de instituties van de nieuwe landen zo te laten functioneren en de bestuurlijke werkwijze zo te organiseren dat het overbodig wordt. Daarom zijn in de consensusrijkswet bepalingen opgenomen waarin objectieve criteria zijn vastgesteld ten behoeve van de evaluatie voortzetting beperking en beëindiging van het toezicht. De beëindiging van deze regeling is middels deze criteria met ruime waarborgen omkleed. De rijksministerraad kan het toezicht volledig beëindigen op het moment dat een land structureel voldoet aan de normen en deze normen in de eigen regelgeving zijn verankerd. Of een land structureel voldoet aan de normen, wordt beoordeeld door een evaluatiecommissie, samengesteld uit vier onafhankelijke leden die op grond van hun deskundigheid worden aangewezen. De leden worden op voordracht van de landen, één door elk van de landen en een gezamenlijke voorzitter door de rijksministerraad, benoemd. Bij de evaluatie betreft de commissie de door het CFT uitgebrachte adviezen en rapportages en de eventuele door de rijksministerraad gegeven aanwijzingen. Gelet hierop moeten wij constateren dat het amendement van de heer Van Bochove strijdig is met achtergrond en doel van de regelgeving. Dit omdat het amendement voorbijgaat aan de koppeling tussen toezicht totdat er structureel wordt voldaan aan de normen en de schuldsanering en het de toets van de objectiviteit niet doorstaat. Daarom concluderen wij dat het amendement niet aanvaardbaar is.

Mijnheer de voorzitter. Zoals ik eerder vandaag heb gezegd, vormen deze voorstellen van consensusrijkswetten, samen met andere regelingen en de afspraak ten aanzien van de wijziging van het Statuut, een integraal en sluitend geheel dat in good faith en op basis van de basisprincipes van ons staatsrechtelijk bestel zijn voorbereid en bestuurlijk zijn afgehandeld met Nederland en Curaçao. En wij zeggen weer: afspraak is afspraak. Wij zien ernaar uit om volgende week de gemaakte afspraken te verzilveren.

De voorzitter: De heer Brinkman wil een verhelderende vraag stellen.

De heer **Brinkman** (PVV): Dat laatste hoop ik in ieder geval niet. Ik heb de bijdrage van de heer Marlin over de politie aangehoord en ik stel die bijdrage zeer op prijs. Hij heeft echt zijn best gedaan om de huidige

situatie van het politiekorps van Sint-Maarten duidelijk te maken. Daar zijn namelijk heel grote problemen. Wij kennen allen de situatie van de korpsleiding van Sint-Maarten: hoge politiechefs die zijn aangehouden wegens corruptie en misdrijven. Ik mis in de bijdrage van de heer Marlin een omschrijving hoe Sint-Maarten de integriteit van het korps kan oppoetsen. Hoe denkt zij dat te gaan doen? Als een korpsleiding wegvalt vanwege dit soort zware misdrijven is het hele korps gecorrumpeerd. Dat gaat tot in de haarvaten. Dat betekent dat er ontzettend veel interne onderzoeken gedaan zijn. Is dat gebeurd? Zijn er meer politiemensen vervolgd en ontslagen? Hoe denkt Sint-Maarten dit korps weer op de rails te krijgen? Dit is een project dat jaren gaat duren. Is de heer Marlin het met mij eens dat Sint-Maarten in dat traject niet klaar is voor 10-10-10?

De heer **Marlin**: Zoals wij hebben afgesproken, zijn er afspraken gemaakt met de Nederlandse regering over de vraag hoe moet worden omgegaan met die onderdelen van de verantwoordelijkheden van toekomstige landen als Curaçao en Sint-Maarten wanneer bij de evaluatie blijkt dat men nog niet compleet gereed is. Wij hebben daarover afspraken gemaakt. Ten aanzien van de politie deel ik eigenlijk niet de mening van de heer Brinkman, maar ik weet niet meer precies wat hij heeft gezegd.

De heer **Brinkman** (PVV): Er zijn mensen van de korpsleiding aangehouden vanwege zware misdrijven. Er zijn corruptieve elementen in de korpsleiding. Dat was mijn vraag.

De heer **Marlin**: Daar wil ik op reageren. De zaak van de voormalige korpsleider hangt nog voor in ons court system. Die zaak wordt binnenkort behandeld, als ik mij niet vergis eind deze maand. De heer Holiday is in cassatie gegaan. Hij kan nog steeds vrijgesproken worden. Het is daarom voorbarig om te spreken over zware corruptieve elementen in de korpsleiding van Sint-Maarten. Dat heb ik niet gezegd, dat beweert de heer Brinkman. Ik volsta met te zeggen dat er gedurende de laatste jaren sterke veranderingen zijn doorgevoerd in het korps van Sint-Maarten. Dat men op grond daarvan wil concluderen dat Sint-Maarten nog niet rijp is om land te worden, accepteer ik niet. Die mening deel ik niet. Wij hebben van tevoren gezegd dat de verantwoordelijkheid voor de politie niet ligt bij de regering van Sint-Maarten. Dan moet Sint-Maarten eigenlijk niet voor de voeten worden geworpen dat het geen land mag worden omdat het bestel waarin Sint-Maarten over de jaren geplaatst werd niet goed heeft gefunctioneerd en daarom geen gebruik mag maken van zijn zelfbeschikkingsrecht om land te worden. Men heeft een plan van aanpak. Dat is besproken en goedgekeurd. Wij werken er hard aan om dat te realiseren. Ik ben echter de eerste om te erkennen dat het nog niet voor 100% werkt. Wij garanderen dat er binnenkort sterke veranderingen komen. Wij zeggen niet dat het eind van dit jaar zal gebeuren of op 9-10-10. Wij hebben de afspraak gemaakt dat er veranderingen moeten komen. Die veranderingen komen en blijven komen.

De **voorzitter**: Mijnheer Brinkman voor de laatste keer.

De heer **Brinkman** (PVV): Nou, de tweede keer. De heer Marlin begon zijn inbreng over de politie zo goed. Daar heb ik hem een compliment voor gegeven. Nu pleegt hij struisvogelpolitiek. Hij steekt zijn kop echt ongelooflijk diep in het zand. Als hij het feit dat de ex-korpschef is aangehouden, bagatelliseert door te zeggen dat hij nog niet schuldig is bevonden, herinner ik hem er ook maar even aan dat de chef van de vreemdelingendienst op Sint-Maarten is aangehouden, die ondertussen wel schuldig is bevonden, en dat die ook banden heeft met die ex-korpschef. Kortom, het zit in de haarvaten van het korps. De heer Marlin kan dat bagatelliseren, maar dan begrijpt hij de ernst van de

situatie absoluut niet. Dit is echt een teken dat hij totaal niet begrijpt wat er met zijn korps aan de hand is. Als de heer Marlin niet eens ziet wat het probleem is, hoe kan er dan ook maar een begin zijn van een van een goed functionerend integer politiekorps?

De heer **Marlin**: Dat accepteer ik niet. Het feit dat een of twee mensen binnen een korps zijn aangehouden, betekent niet dat alle mensen binnen dat korps corrupt zijn of foutief bezig zijn. Wij kunnen kijken naar Amerika, naar Nederland, naar Duitsland of naar Frankrijk. Overal ter wereld is er corruptie te vinden. Afgaand op de uitspraken van sommige leden hier, hoeven wij in de komende 20 jaar niet terug te komen om erover te onderhandelen dat Sint-Maarten een land wordt, want men heeft geen vertrouwen in Sint-Maarten. De bevolking van Sint-Maarten had de verantwoordelijkheden die haar vandaag worden verweten, niet in eigen handen. Sint-Maarten heeft ervoor gekozen om land te worden. Het maakt gebruik van zijn zelfbeschikkingsrecht. Nu moeten wij de kans krijgen om de zaak op te schonen, waar wij hard mee bezig zijn. Dat geldt niet alleen de politie maar ook het overheidsapparaat. Dat doen wij door het oprichten van nieuwe organisaties, door het accepteren van nieuwe verantwoordelijkheden. Daar zijn wij echt hard mee bezig. In plaats van Sint-Maarten te bekritisieren, verwachten wij meer steun op weg naar een autonoom land binnen het Koninkrijk.

De heer **Remkes** (VVD): Voorzitter. Ik bedank collega Van Raak voor zijn bereidwilligheid. Ik begin deze keer eens onderaan en wel met het wetsvoorstel voor de zeegrenzen. Dit wetsvoorstel geeft de VVD-fractie op zichzelf geen aanleiding voor opmerkingen, want het wetsvoorstel deugt. De consensusrijkswet Financieel toezicht deugt ook. Ik zeg er wel direct bij dat het amendement van collega Ortega niet gesteund zal worden door de VVD-fractie, omdat het een verstandig keuze is, zeker bij een rijkswet, om er geen horizonbepaling in op te nemen. Natuurlijk blijft die wet ook weer niet eeuwig van kracht, maar men moet wel, gelet op het verleden, eerst het vertrouwen verdienen dat men de zaak inderdaad op orde houdt. Vertrouwen is verder de kern van het antwoord op de vraag waarom wij deze schuldsanerings- en betalingsoperatie zijn begonnen. Voor de helderheid voeg ik daaraan toe dat deze operatie er wat mijn fractie betreft op gericht moet zijn dat men met ingang van 2012 zelf de financiële broek op kan houden. Ik hoorde de gedeputeerde zojuist spreken over een zij-ontwikkelingsplan voor de lange termijn. Dat valt natuurlijk onder de eigen autonome verantwoordelijkheid van Curaçao. Ik zou zeggen: maak er iets moois van. Maar dat moet dus vanaf 2012 wel zonder financiële bijdrage van Nederland gebeuren, want in 2012 is het afgelopen. Als wij daar allemaal goed van doordrongen zijn, dan kunnen daarover geen misverstanden ontstaan. Die weg is gevolgd voor Aruba en deze weg zal ook moeten worden gevolgd door de beide andere landen. De consensusrijkswet Raad voor de rechtshandhaving geeft mijn fractie ook geen aanleiding tot opmerkingen. Wij zijn het hiermee eens. Ik maak nog wel een enkele opmerking over de consensusrijkswet Openbaar Ministerie. Terecht wordt er gekozen voor één procureur-generaal. Tegelijkertijd betekent het wel dat die ene procureur-generaal veel macht krijgt, om het maar even in dergelijke termen uit te drukken. Dat betekent dat er hoge eisen moeten worden gesteld aan de vraag wie het wordt en welk roulatiesysteem er in acht zal worden genomen. Die vragen raken natuurlijk aan het functioneren van de pg, maar ook aan de rechtsstatelijkheid. Dat zijn wat mij betreft belangrijke overwegingen. Ik heb er via de brief van 17 december 2009 kennis van genomen dat er in onderling overleg is gekozen voor een tweede advocaat-generaal met als standplaats Sint-Maarten. Ik vind het op zichzelf verstandig om te kiezen voor een tweede advocaat-generaal, maar er was ook een andere

standplaats denkbaar. Ik snap het natuurlijk allemaal wel omdat deze functionaris als bijzonder aandachtsgebied Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius krijgt, maar enige afstandelijkheid was voor het functioneren misschien nog niet zo slecht geweest. Misschien kan de staatssecretaris hierop nog eens reageren.

Over de aanwijzingsbevoegdheid heb ik in het verleden ook opmerkingen gemaakt. Ik heb mij verder in de aanloop naar dit debat natuurlijk ook de vraag gesteld of ik een amendement moest voorbereiden, opdat de oude aanwijzingsbevoegdheid gewoon weer in het wetsvoorstel terecht zou komen. Het was mijn inschatting dat dat waarschijnlijk politiek niet haalbaar was. Ik vind het nog steeds – en de staatssecretaris weet dat – onbegrijpelijk dat de Koninkrijksregering met een betrekkelijk groot gemak een zwaar punt van de minister van Justitie uit het verleden heeft laten vallen.

Gelet op de inschatting dat een dergelijk amendement het toch niet zou halen en ik ook niet nodeloos papier wil produceren, heb ik besloten om mij te concentreren op de politieorganisatie. Ik doe dat, omdat de eisen die aan het opsporingsapparaat worden gesteld, alleen maar groter worden als je de aanwijzingsbevoegdheid achterwege laat. Daar ligt wat de VVD-fractie betreft dan ook de kern van deze discussie. De rechtshandhavingketen in het Koninkrijk moet op orde zijn. Dat begint bij controle en loopt door in de opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging.

Die hele keten dient goed op orde te zijn en daar is het Koninkrijk verantwoordelijk voor, zo zeg ik tegen mevrouw Eisden. Nederland wordt daar namelijk als grootste partner internationaal op aangesproken. Het heeft dus niets te maken met bevoogding of betutteling, maar alles met deze belangrijke overweging. Wij hoeven maar om ons heen te kijken – en dat geldt niet alleen voor de Antillen en Aruba – en wij zien dat criminelen steeds meer gebruikmaken van geavanceerde en gespecialiseerde methoden en technieken, zeker in het geval van internationaal georganiseerde criminaliteit. Waar dan ook in de wereld en dus ook in Nederland stelt dat hoge eisen aan de technologische toerusting en de bemensing van de politie.

Voor de goede orde wijs ik erop dat ik altijd een groot voorstander ben geweest van een nationale recherche, van de vorming van bovenregionale rechte teams en van nationale politie. Vanuit die invalshoek benader ik de politieorganisatie op de Antillen dus ook. Dat betekent dat mijn overwegingen voor de politieorganisatie van de Antillen niet anders zijn. Effectieve criminaliteitsbestrijding stelt eisen aan de schaal. Ik heb het vanmorgen al gezegd: wij zijn ooit begonnen met de stelling dat financieel toezicht en de rechtshandhaving de verantwoordelijkheid zijn van het Koninkrijk. In de loop van het proces – en ik bedoel dat niet denigrerend – zijn wij afgedaald naar een situatie van een afzonderlijk korps voor Sint-Maarten, een afzonderlijk korps voor Curaçao en een afzonderlijk korps voor de BES-eilanden. En wij doen dat dan ook nog eens in de setting dat de BES-eilanden op 900 kilometer van elkaar liggen.

Het is dus allemaal relatief kleinschalig. Als ik een vergelijking maak met Nederland, levert het een bizar beeld op. Wij praten hier over de vraag of het korps Zeeland en het korps Zaanstreek-Waterland groot genoeg zijn. Wij vinden dan ook allemaal dat wij naar een grotere schaal toe moeten en dat wij eigenlijk – volgens mij zijn de staatssecretaris en ik het daarover wel eens – toe moeten naar een zekere nationalisering van de politie. In de Nederlandse Antillen slaan wij echter precies de tegenovergestelde weg in.

Ik heb er al eerder op gewezen dat het toetsingsdocument van de toekomstconferentie uit 1993 volstrekt helder is. De bestrijding van de internationaal georganiseerde misdaad zou een Koninkrijksaangelegenheid worden. Dat is dus de politieke werkelijkheid op grond van het slotakkoord en daar leg ik mij bij neer. Overigens heeft hierover destijds

de nodige discussie plaatsgevonden. Een en ander stelt hoe dan ook buitengewoon hoge eisen aan de samenwerkingsvoorziening. En wat zie ik in het wetsvoorstel? Ik kan de staatssecretaris verzekeren dat ik mijn ogen niet geloofde toen ik het voor de eerste keer las. In het wetsvoorstel kom ik namelijk een gemeenschappelijke voorziening tegen die ik zou willen kwalificeren als niets meer of minder dan een veredeld uitzend- en inhuurbureau. Deze voorziening heeft geen zelfstandige opsporingsbevoegdheid en de afzonderlijke korpsen moeten personeel inlenen. Daardoor ben je als gemeenschappelijke voorziening in feite afhankelijk van de gunsten van de landelijke korpsen. De directeur is daardoor een generaal zonder leger.

Hiermee introduceren wij het levensgrote risico dat die belangrijke prioriteit, de bestrijding van de internationaal georganiseerde criminaliteit, verdrongen wordt door onderzoek naar lokale criminaliteit. Ik wil daarmee overigens niet zeggen dat dit laatste onbelangrijk is, maar de vraag naar politiezorg is in de praktijk nu eenmaal oneindig. Dat verdringingsmechanisme en dat verdringingsrisico zijn dus bij voorbaat ingebakken. Ik heb het dan nog niet eens over de verschillende rechtsposities binnen één en het zelfde samenwerkingsteam, iets wat ook tot scheve ogen kan leiden. Als je het zo gaat doen, weet je met andere woorden van tevoren dat het niet gaat werken.

Tijdens de rondetafelconferentie werd ik in mijn bezwaren bevestigd. Wij hebben allemaal het rapport «Nu of nooit». De VVD-fractie heeft daarover indringende schriftelijke vragen gesteld en signalen afgegeven, maar daarmee is niets gedaan. Op grond van die overwegingen kon mijn fractie alleen maar tot de conclusie komen dat wij niet met het wetsvoorstel kunnen instemmen als daarin geen essentiële wijzigingen worden aangebracht. Ik ben interviews met de staatssecretaris tegengekomen, waarin zij zegt dat het geweldig goed met de politieorganisatie gaat. Ik zal haar maar niet citeren, maar duidelijk is wel dat het kabinet op dit punt te veel heeft toegegeven. Eén ding was namelijk duidelijk: men wilde van het rechersamenwerkingsteam af. Ik heb het niet meer zo snel kunnen regelen, maar ik zal voor de staatssecretaris het boek «The Power of a Positive No: How to Say No and Still Get to Yes» aanschaffen!

Voor de bestrijding van de zware criminaliteit heeft de procureur-generaal, die met de opsporing is belast, een vast team nodig. Als wij dat vaste team niet in de benen helpen, dan kan de procureur-generaal zijn verantwoordelijkheid niet waarmaken. Een vast team met zelfstandige opsporingsbevoegdheid en verantwoordelijkheid voor de informatiehuishouding is onontbeerlijk. De heer Marlin verwees zojuist naar de geweldige samenwerking tussen Curaçao en het korps Rotterdam-Rijnmond. Het slechte nieuws is dat Curaçao deze samenwerking heeft opgezegd. Dat vind ik een veeg teken.

Ik vind het ook een veeg teken dat de totstandkoming van de inrichtings- en implementatieplannen te lang heeft geduurd. De staatssecretaris heeft ons daarover brieven geschreven. Het is een moeizaam proces geweest. Onze opvattingen zijn natuurlijk ook op deze signalen gebaseerd. De achtergrondmuziek bestaat dus uit het schrappen van de aanwijzingsbevoegdheid en het afzien van een onafhankelijke overweging van waar die verantwoordelijkheid hoort te liggen. Daarom ben ik blij dat ik op dit moment samen met de collega's Leerdam en Van Bochove een amendement heb ingediend.

Ik kan mij goed voorstellen hoe men in de West op dit amendement zal reageren. Daarom vraag ik de staatssecretaris of het de bedoeling is dat het RST voor eeuwig in stand wordt gehouden. Ik hoop zelf dat dit niet nodig zal blijken te zijn. Er ligt een belangrijke verantwoordelijkheid, ook voor de bestrijding van internationaal georganiseerde criminaliteit, bij de West. Er ligt verder een belangrijke verantwoordelijkheid voor adequate samenwerking. Er zullen dus aanzienlijke investeringen moeten worden gedaan, zowel kwantitatief als kwalitatief. Wat mij betreft wordt er

gekozen voor harde monitoring en duidelijke doelen, een systeem waar men op de rondetafelconferentie om heeft gevraagd. Op het moment dat de zaak in orde en op orde is en dat er vertrouwen is, moet er een vast samenwerkingssteam zijn. Een mechanisme om dat te regelen is in het amendement ingebouwd. De Koninkrijksregering kan vervolgens naar de Kamer komen met een voorstel om het anders te gaan doen, maar dat kan dus pas, als duidelijk is dat de zaak op orde is.

De **voorzitter**: De heer Brinkman heeft een vraag. Ik verzoek hem kort te zijn.

De heer **Brinkman** (PVV): In het verkiezingsprogramma van de VVD staat dat er gekeken moet worden naar de mogelijkheid van een gemenebestconstructie. Ik ken twee gemenebestconstructies, en wel de voormalige Sovjet-Unie en het Britse Gemenebest. Die bestaan beide uit onafhankelijke staten, staten met een eigen defensie, een eigen belastingstructuur, een eigen democratie en een eigen parlement. Ziet de VVD dat uiteindelijk als de oplossing voor de Antillen en Aruba? Is de heer Remkes, met andere woorden, een voorstander van volledige onafhankelijkheid?

De heer **Remkes** (VVD): Ik heb altijd aangegeven dat wij uiteindelijk naar een gemenebestconstructie toe willen, zie bijvoorbeeld mijn opmerkingen over de financiële verantwoordelijkheid. Uiteindelijk zouden wij in Nederland niet meer moeten willen praten over van alles en nog wat. Ik ontken daarmee natuurlijk niet dat zaken als onderwijs belangrijk zijn, maar de verantwoordelijkheid voor het onderwijs ligt straks wel bij de nieuwe landen. Het is dan niet langer onze verantwoordelijkheid en daarmee zeg ik iets wat in het verlengde ligt van de schuldsaneringsoperatie.

Deze verantwoordelijkheid lag daar overigens eigenlijk altijd al. Ik heb vanmorgen niet voor niets aangegeven wat er twintig jaar geleden allemaal al fout is gegaan. Als ik naar de huidige situatie kijk, zie ik dat er nog niet zo verschrikkelijk veel is verbeterd. De Antilliaanse politiek moet zich dat aantrekken. In een gemenebestconstructie resteert een beperkt aantal verantwoordelijkheden voor het Koninkrijk. Die hebben bijvoorbeeld te maken met de territoriale integriteit. Als Chavez een poging zou doen om Curaçao of Aruba binnen te vallen, dan sturen wij Henk Kamp even terug! Het heeft, gezien onze internationale positie, ook iets te maken met de verantwoordelijkheid voor de rechtshandavingsketen. Ik zou tegelijkertijd natuurlijk wel willen zien dat die verantwoordelijkheden zo mager mogelijk worden ingevuld.

Verder heeft Nederland natuurlijk ook een verantwoordelijkheid voor noodhulp. Hieruit kan de heer Brinkman opmaken hoe ik die toekomstige ontwikkeling zie. En die ontwikkeling lijkt mij niet te vergelijken met een «sovjetachtig» systeem.

De **voorzitter**: Als dit een kort antwoord is, dan hoop ik niet mee te maken dat u een lang antwoord geeft.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. U weet net als ik: mensen gebruiken lange antwoorden om mist te creëren. Blijkbaar willen de VVD en de heer Remkes op dit moment niet duidelijk zijn. Ik vind dan ook dat de VVD misbruik maakt van de term «gemenebest». Ik zei niet voor niets dat alle bekende gemenebestconstructies bestaan uit totaal onafhankelijk staten. Kennelijk wil de heer Remkes dat niet. Hij wil gewoon voortborduren op deze staatkundige vernieuwing en dat betekent dat er tot in alle eeuwigheid Nederlands belastinggeld naar de Antillen blijft gaan.

De heer **Remkes** (VVD): Ik dacht nu juist dat ik het tegenovergestelde beweerd had. Dat is ook de reden waarom ik zei dat de verantwoorde-

lijkheid voor de rechtshandhaving ten principale bij de Antillen ligt. Zolang de politie op de Antillen niet op orde is, heeft Nederland zijn verantwoordelijkheid te nemen. Dat is de achtergrond van mijn denken. Als er wordt gekozen voor onafhankelijkheid – en die keuze maakt men zelf, zoals mevrouw Eisdien opmerkte – dan ben ik de laatste die dwars gaat liggen. De VVD zal die keuze met andere woorden honoreren.

De heer **Brinkman** (PVV): U bent een voorstander van een gemeenebest-constructie met participatie van Nederland in onder meer defensie en rechtshulp. Dat is echter heel iets anders dan de opvatting dat de eilanden uiteindelijk totaal onafhankelijk moeten worden. Die opvatting huldigt u blijkbaar niet.

De heer **Remkes** (VVD): Ik zei zojuist heel duidelijk dat er een conditie aan eventuele onafhankelijkheid is verbonden: men moet die zelf willen. De VVD is een partij die geen verhalen houdt over zaken die niet realiseerbaar zijn. Ik weet maar al te goed dat Nederland de Antillen volkenrechtelijk en verdragsrechtelijk niet eenzijdig onafhankelijk kan verklaren. Dat is de reden dat ik hierover geen verhalen rondstrooi. Bovendien zou ik de kiezer zand in de ogen strooien als ik dat wel zou doen. Van zo'n club ben ik geen lid en dat is precies de reden dat mijn verhaal net een slag anders is dan dat van de heer Brinkman.

De **voorzitter**: Mijnheer Brinkman. Ik sta geen interruptie meer toe.

De heer **Brinkman** (PVV): Maar dit is een beschuldiging! Ik moet ...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Brinkman. U bent drie keer aan het woord geweest.

De heer **Brinkman** (PVV): U hoeft niet zo te schreeuwen. Ik versta u zo ook wel.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Ortega-Martijn.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Het is mij niet duidelijk waarom de heer Remkes voor dit amendement heeft gekozen. Ik heb hem duidelijk horen zeggen dat er goed gemonitord moet worden. De hele Kamer is het daarmee vermoedelijk eens. Hij spreekt verder over het RST. Het RST is echter inmiddels met twee jaar verlengd. Waarom kiest hij niet voor een motie om de regering te vragen de mogelijkheid open te houden van een nieuwe verlenging van het RST? Het voordeel daarvan is dat de Gemeenschappelijke Voorziening Politie de ruimte krijgt om uit te groeien tot de door ons gewenste organisatie. Waarom kiest de VVD er met andere woorden voor om voor dit doel de wet te veranderen?

De heer **Remkes** (VVD): Ik heb vanmorgen aangegeven dat ik tegen pappen en nathouden ben. Het huidige RST functioneert goed, waarmee ik niet wil zeggen dat het niet beter zou kunnen. Ik wil het wettelijk verankeren, omdat de wetgever hierover duidelijkheid dient te verschaffen. Ik heb dus geen vertrouwen in de gemeenschappelijke voorziening, zoals die nu op papier staat. Dat ontbrekende vertrouwen is de achtergrond van mijn amendement. Ik wil op dit punt een aantal waarborgen krijgen. Het is mij en mijn mede-indieners er daarbij overigens niet om te doen om deze verantwoordelijkheid langdurig naar ons toe te halen. In de toelichting op het amendement is daarover dan ook een passage opgenomen. Ik heb met veel belangstelling geluisterd naar de opmerkingen van college Marlin over de passage hierover in het slotakkoord. Er staat echter een heel belangrijk woord voor de woorden die hij citeerde. De passage begint

namelijk met het woord «voordat». Wij kennen verder allemaal het WODC-rapport en de opmerking dat het over vijf jaar op sterkte zal zijn. Als het korps Sint-Maarten pas over vijf jaar op sterkte is en dat korps moet een bijdrage leveren aan de gemeenschappelijke voorziening, dan weet ik wel wat daarvan terechtkomt. Niet veel, want de vraag want de vraag naar politiezorg op het eigen eiland is oneindig.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): In de toelichting op het amendement wordt volgens mij ook gepleit voor opschortende werking van de Gemeenschappelijke Voorziening Politie. De heer Remkes zegt nu echter klip-en-klaar dat het RST overeind moet worden gehouden. Ik vraag mij dan toch echt af waarom hij met dit amendement is gekomen.

De heer **Remkes** (VVD): Voor de korte termijn is dat zeker mijn doel. De eerstkomende jaren zul je het RST in de benen moeten houden. Je kunt verder niet twee voorzieningen naast elkaar laten bestaan en daarom hebben wij voor de constructie gekozen om die onderdelen uit de wet voorlopig niet in werking te laten treden. Wij hebben er tegelijkertijd ook bewust voor gekozen om deze onderdelen er niet definitief uit te amenderen. In de desbetreffende passage staat namelijk: niet in werking te laten treden.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Van Raak.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. De Nederlandse Antillen zijn bepaald niet arm. Het gemiddelde inkomen in het Caribische gedeelte van ons Koninkrijk is veel, veel hoger dan dat in een EU-land als Roemenië. Daarentegen zijn de sociale verschillen er wel heel, heel groot. Op de Antillen wonen veel rijken, veelal buitenlanders en Nederlanders. Er zijn echter ook veel arme werkloze Antillianen. Mij is verteld dat een derde van de bevolking van Curaçao moet rondkomen van minder dan € 215. Ga er maar aanstaan!

Zulke grote tegenstellingen hebben een ontwrichtend effect op een samenleving, maar niet alleen op de samenleving, ook op de economie. De Antillen zijn gekolonialiseerd, niet door Nederland, maar door internationale bedrijven. De Antillen hebben vijftien speciale economische zones, waar buitenlandse bedrijven niet of nauwelijks belasting betalen. In deze zones zijn honderden bedrijven gevestigd. Daarbij gaat het om fysieke bedrijven, zoals internationale oliebedrijven op Bonaire en Statia, maar vooral ook om digitale bedrijven. Ik denk dan aan internationale pornobedrijven, speelbedrijven en goksites, bedrijven die vele miljoenen euro's winst maken. Ik denk daarbij verder aan aanbieders van vliegtickets, bedrijven die goedkope vluchten kunnen aanbieden, dankzij belastingvlucht.

Dit soort bedrijven levert nauwelijks een bijdrage aan de lokale economie. Neem bijvoorbeeld belastingparadijs Vredenberg, langs de Rotterdamweg in Willemstad. Daar komen maar liefst vijf dikke glasvezelkabels het eiland binnen. Het is een lelijk grauw gebouw, zonder naambord of adres. Binnen staan computers met generatoren voor het geval de stroom uitvalt. Er zijn wel werkplekken, maar die zijn niet bedoeld om echt te werken. Om aan het vereiste te voldoen dat deze internetbedrijven mensen in dienst hebben, worden er enkele mensen ingehuurd. Deze mensen werken op papier voor heel veel bedrijven, maar ze krijgen soms dan ook niet meer dan een stagevergoeding.

Ik heb het dan nog niet eens gehad over de hotels op Curaçao en Aruba. Hoeveel van die hotels betalen vennootschaps- en winstbelasting? Volgens mij geen een. Wie houdt hier wie voor de gek? De belastingconcurrentie tussen de eilanden heeft het putje bereikt. Grote internationale bedrijven maken miljoenenwinsten, maar hoeven niet of nauwelijks belasting te betalen. Dat geldt ook voor bedrijven buiten deze speciale

economische zones. Hoe het precies zit met de belastingmoraal op de eilanden kan ik vanuit Nederland moeilijk beoordelen, maar het feit dat het overgrote deel van de bedrijven op Sint-Maarten niet eens een belastingnummer heeft en dus niet eens belasting kan betalen als ze het zouden willen, doet het allerergste vrezen. Wat is het oordeel van de staatssecretaris over het fiscale stelsel en de belastingmoraal op de eilanden?

De cruciale vraag is: Wat voor landen gaan wij maken? Gaan wij belastingparadijzen maken? Nee. Gaan wij dan paradijzen maken voor de bevolking door te investeren in onderwijs, zorg en sociale zekerheid? Gaan wij investeren in de toekomst van mensen? Worden het paradijzen voor de bevolking of worden het paradijzen voor de multinationals, paradijzen waar de rijken geen belasting hoeven te betalen en de armen opdraaien voor de kosten? Gaan wij sociale gemeenschappen bouwen of gaan wij neoliberale piratennesten organiseren? Wat voor landen gaan wij hier maken? Wat is de keuze van de staatssecretaris, maar vooral ook: wat is de keuze van de gedelegeerden? Wat gaan we doen? Maken wij echte landen, voor de mensen, of maken wij piratennesten, voor het internationaal bedrijfsleven? Het is ook aan jullie.

De Antillen bestaan uit kleine eilanden in een omgeving van grote criminaliteit, internationale wapenhandel, mensenhandel, drugshandel en financiële criminaliteit die zelfs in verband wordt gebracht met terrorisme. Waarom wordt de bestrijding van deze internationale criminaliteit zo veel overgelaten aan zulke kleine eilanden? Dat mag je toch bijna niet vragen? Voelt de staatssecretaris hierin geen verantwoordelijkheid in relatie tot de waarborgfunctie?

Corruptie moet door de landen zelf worden onderzocht. De SP-fractie heeft daar vooralsnog niet veel vertrouwen in. De geluiden die wij daarover horen, zijn daarvoor te slecht. Welke bijzondere rol voor de regering ziet de staatssecretaris weggelegd in de bestrijding van vrouwenhandel en in de integriteitsproblemen van bestuurders? Voelt de staatssecretaris hierin een verantwoordelijkheid in verband met de waarborgfunctie?

De SP-fractie vindt het goed dat de landen een gezamenlijke procureur-generaal krijgen. Zij constateert wel dat die veel invloed krijgt en of hij effectief optreedt, zal afhangen van de benoemde persoon. Hoe groot is de doorzettingsmacht van deze procureur-generaal? De SP-fractie stemt niet in met de huidige opzet van de politie, met aparte politiekorpsen voor Curaçao, Sint-Maarten en de BES-eilanden. De staatssecretaris wil drie volwaardige korpsen, maar dat zal niet lukken; dat worden drie onvolwaardige korpsen. De gemeenschappelijke voorziening die de zware criminaliteit moet bestrijden, wordt een lege huls of, zoals collega Remkes zo treffend zei, een generaal zonder leger. De politiekorpsen van Curaçao en Sint-Maarten zijn op 10 oktober 2010 bij lange na niet op orde en zullen dat voorlopig ook niet zijn. Dat heb ik niet zelf bedacht. Ik citeer: «Voor mij staat vast dat het Curaçaose korps op 10 oktober nog niet in staat is de taken uit te voeren.» Dit zijn woorden van korpschef Meijboom van Rotterdam-Rijnmond die het korps op Curaçao intensief heeft begeleid. Zijn collega Visser zei overigens in maart: «Voor het korps van Sint-Maarten is berekend dat er 380 dienders nodig zijn. Nu telt het korps 180 man. Het gaat nog vele jaren, misschien wel tien jaar duren voor het korps op orde is, nog afgezien van de vraag waar het geld vandaan moet komen.» Ik vrees ook dat er op Curaçao een kloof is tussen de leiding en de werkvloer. Rotterdam-Rijnmond heeft veel zogenoemde «twinning projecten» gedaan, waarbij agenten direct zijn begeleid en opgeleid. Die hulp wordt nu door de politieleiding niet meer op prijs gesteld. Ik hoop dat hier niet hetzelfde aan de hand is als in de gevangenis Bon Futuro waar de bewakers heel graag hulp uit Nederland krijgen, het liefst via twinning projecten, maar uitgerekend de vakbonden – het doet mij pijn om dat te moeten zeggen als socialist – de hulp uit Nederland buiten de

deur willen houden. Wat een kloof tussen bestuurders en mensen die het werk moeten doen binnen de gevangenis. Is hetzelfde het geval bij de politie? Willen de agenten op Curaçao en Sint-Maarten wel of niet hulp uit Nederland? Klopt mijn vrees dat de agenten graag hulp willen maar de leidinggevendenden dat tegenhouden?

Er is veel kritiek van de politie op de grootte van de korpsen. Meijboom stelt: «De schaalgrootte gaat problemen met zich meebrengen. Vanwege de kleine omvang is rouleren van standplaats moeilijk terwijl dat wel noodzakelijk is.» Er is ook veel kritiek op de gemeenschappelijke voorziening politie die wel een «veredeld uitzendbureau» is genoemd. De verwachting is dat de korpsen niet bereid zullen zijn om veel in mensen en middelen te investeren en ik begrijp dat ook, omdat zij zelf al zo weinig mensen en middelen hebben. Zij hebben het zelf al zo moeilijk. Als je het al zo moeilijk hebt met de problemen dicht bij huis, dan is het moeilijk om te investeren in iets abstracts.

Mensen uit de praktijk hebben fundamentele kritiek op de organisatie van de politie. De SP-fractie deelt deze kritiek. Hoe komt de staatssecretaris hieraan tegemoet? Vooralsnog beschouwt mijn fractie het amendement van de heren Remkes, Van Bochove en Leerdam als een betere oplossing. De SP-fractie zet grote vraagtekens bij de mensenrechtensituatie in de gevangnissen, in het bijzonder in Bon Futuro. Ik heb heel veel waardering voor de medewerkers die de bijna onmogelijke taak hebben om onder heel moeilijke omstandigheden er het beste van te maken. Hoe wordt in het nieuwe land, op Curaçao en Sint-Maarten het toezicht op de gevangnissen geregeld? Voelt de staatssecretaris hierin geen verantwoordelijkheid, in verband met de waarborgfunctie?

Op het punt van het financieel toezicht heeft mijn fractie meer vertrouwen in het toezicht op Bonaire, Saba en Statia dan in het toezicht op Curaçao en Sint-Maarten omdat de bevoegdheden van het college financieel toezicht bij die laatste veel kleiner zijn. Mijn fractie beseft echter ook dat zij te maken heeft met eilanden die een deel worden van Nederland en eilanden die landen worden binnen het Koninkrijk. De SP-fractie blijft het vreemd vinden dat de schuldsanering al loopt terwijl de wetsvoorstellen nog niet zijn aangenomen en het financieel toezicht nog niet definitief is geregeld. Het is ook heel opmerkelijk dat aan het begin van het proces 1,5 mld. op tafel is gelegd om te investeren in schuldsanering en dat vervolgens pas de onderhandelingen zijn begonnen. Volgens mij staat in elk leerboek onderhandelen dat dat andersom moet gebeuren. Volgens mij is dit de schuld van Pechtold; hij is er vandaag niet. Hij heeft 1,5 mld. op tafel gelegd. Ik vind dat wij D66 mogen vragen om dat zelf terug te betalen.

Voor de SP-fractie is een kloppende begroting van het allergrootste belang. Een kloppende begroting is evenwel niet het eindpunt maar het beginpunt van een goed beleid. Dat een begroting kloppend moet zijn, spreekt vanzelf, maar daarmee zijn de problemen nog niet opgelost. Er moet voldoende geld zijn voor investeringen in onderwijs en zorg, veiligheid en sociale zekerheid. Zolang de rijken niet meebetalen aan de samenleving waar zij zo van profiteren, vrees ik dat de overheden geneigd blijven om veel geld te lenen. Als wij dat niet voorkomen, zullen de schulden weer snel oplopen en zullen de eilanden weer snel aankloppen bij Nederland. Deelt de staatssecretaris de opvatting van de SP-fractie dat deze schuldsanering van 1,5 mld. de laatste is en alleen doorgaat als de financiën op orde zijn, als er voldoende inkomsten zijn en als ook de allerrijksten gaan meebetalen, niet alleen de armen? Hoe voorkomen wij dat wij de bevolking van Nederland in de toekomst opnieuw moeten vragen om te betalen voor het falen van de eilandbestuurders?

De heer **Sulvaran**: Toen ik jong was.

De **voorzitter**: Dat is nog maar kort geleden.

De heer **Sulvaran**: Ik hield toen van Lucky Luke en allerlei wildwestverhalen. In de politiek wordt wel gezegd: behind every political position one can build one million arguments. Alles wat de heer Van Raak zonet vertelt, klinkt mij nieuw in de oren. Heeft hij dat op papier of heeft hij dat via internet verkregen?

De heer **Van Raak** (SP): Het staat allemaal in het Antilliaans Dagblad van vandaag. Daar kunt u het gerust nalezen.

De heer **Sulvaran**: U hebt verteld over belastingen en gebouwen. Ik zou dat graag op papier hebben. Het Antilliaans Dagblad, door René Zwart?

De heer **Van Raak** (SP): De SP heeft, zoals wij dat in Nederland altijd doen – misschien zijn bestuurders en politici op de Antillen dat niet zo gewend – veel onderzoek gedaan. De staatssecretaris en de regering vinden dat ook altijd heel vervelend.

De heer **Sulvaran**: Dit was mijn vraag. Kunt u morgen al die verhalen meebrengen? Dan kan ik ze ook doornemen.

De heer **Van Raak** (SP): Ja, maar ik vraag u om niet alleen te vertrouwen op informatie van de SP. Doet u zelf ook onderzoek. U bent bestuurder en moet daarom onderzoek doen naar uw eigen eiland en de gevolgen van uw eigen beleid. In de speciale economische zones wordt niet of nauwelijks belasting betaald. Daar zitten bedrijven met miljardenomzetten die miljoenenwinsten maken maar geen belasting betalen terwijl u tekorten hebt en niet kunt investeren in onderwijs, zorg, veiligheid en sociale zekerheid. Ik neem dat de bestuurders kwalijk.

De heer **Sulvaran**: U ontwijkt het antwoord op de vraag. Kunt u mij dat morgen op papier leveren?

De heer **Van Raak** (SP): Dat kan ik zeker, wat u wilt. U kunt het ook vandaag nalezen. Natuurlijk. Met alle liefde.

De **voorzitter**: Mijnheer Sulvaran, u krijgt waarschijnlijk maandag het woordelijk verslag van deze vergadering. U kunt alle tekst krijgen.

De heer **Sulvaran**: Ik had het over Lucky Luke. In strips staan ook allerlei verhalen. De heer Van Raak doet een heleboel statements maar heeft hij daar ook bewijzen van, op papier? Breng mij die morgen, dan kan ik die doornemen. Vervolgens kunnen wij daarover debatteren. Anders worden er hier allerlei verhalen verteld die iedereen gaat geloven. Ik wil graag geloven maar daarvoor moet ik wel wat op papier hebben. Dat is mijn punt.

De heer **Van Raak** (SP): Op de website van de SP – www.sp.nl – staan de contracten die gesloten zijn tussen oliebedrijven en de overheden op de Antillen. Ik heb veel vragen gesteld aan de minister en die heeft daar antwoorden op gegeven. Hij heeft bevestigd dat er vijftien economische zones zijn waarin honderden bedrijven staan die geen belasting betalen. Dat is voor mij geen nieuws meer. Dat is voor Nederland, zelfs voor de heer Brinkman, geen nieuws meer. Als dat voor u nieuws is en u daarvan bewijs moet hebben, dan betekent dat dat u faalt als bestuurder. Dan weet u niet wat er op uw eigen eilanden gebeurt. U weet dan niet wat de gevolgen zijn van uw eigen beleid. Uw eigen beleid is dat de allerrijksten niet hoeven te betalen en dat gaat ten koste van de armen. Als u daarvan bewijs nodig hebt van de SP, dan toont dat alleen maar dat u bij God niet weet wat u aanricht.

De heer **Sulvaran**: Ik beschik over een heleboel onderzoeken naar Nederland. Hebt u zelf naar Nederland onderzoek gedaan? Smokkelhandel, drugs, mensenhandel, distributie van drugs. Hebt u die onderzoeken?

De heer **Van Raak** (SP): Ja. Diezelfde multinationals blijken in Nederland elk jaar 16 mld. te ontduiken. Dat is een grote schande en daartegen strijd ik ook. Ik bied u nu steun aan. Ik zorg ervoor dat de allerrijksten, de buitenlandse bedrijven, gaan meebetalen aan uw samenleving. Ik strijd voor u en voor uw mensen. Ik zou het fantastisch vinden als u mij helpt in mijn strijd tegen dit kabinet om ervoor te zorgen dat ook in Nederland de allerrijksten fatsoenlijk belasting gaan betalen. Ik probeer u te helpen. Helpt u mij ook.

De heer **Sulvaran**: Ik wil dat doen, maar breng mij een en ander dan op papier. Dat wil ik.

De heer **Van Raak** (SP): Die papieren hoort u al te hebben. Het is heel erg dat u nu de SP vraagt naar de gevolgen van uw eigen beleid. Ik wil u die papieren geven, maar het feit dat u niet weet wat u aanricht onder uw eigen bevolking is echt een grof schandaal.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ik kan mij de opwindning van de heer Van Raak wel voorstellen en ik deel die ook. Volgens mij moet de heer Van Raak echter ook eerlijk zijn. Natuurlijk zegt de vertegenwoordiger van het Antilliaans parlement dat hij van niets weet. Dat begrijpt de heer Van Raak toch ook wel? Hij weet toch ook wel wat daarachter steekt?

De heer **Van Raak** (SP): Jarenlang hebben zij gezegd: wij weten van niets. Ik heb onderzoek gedaan en het boven tafel gekregen. Ik heb het overall naartoe gestuurd, ook naar onze regering. Als mensen nu nog de kop in het zand steken, dan is dat een diskwalificatie van het bestuur. Dat is voor mij een teken dat wij de wetsvoorstellen niet kunnen aannemen omdat wij daarmee landen zouden overgeven aan bestuurders die er een potje van maken.

De heer **Brinkman** (PVV): Wat ik bedoel is: zo slecht kan het bestuur niet zijn. Daar steekt iets anders achter. U en ik weten waarover wij het hebben.

De heer **Van Raak** (SP): Het kan zo zijn, wat mij ter ore komt, dat politieke partijen ook wel eens gefinancierd worden door bedrijven. Als dat de reden is van dergelijke regelingen dan is dat een extra reden om in Nederland in te grijpen en voor een fatsoenlijk fiscaal klimaat te zorgen. Als dat het geval is, dan moeten wij doorpakken.

De heer **Sulvaran**: Breng mij het bewijsmateriaal. Ik vraag het voor de vijfde keer. U zegt veel maar tegelijkertijd niks. Breng mij het bewijsmateriaal. Dat is het enige wat ik wil.

De heer **Van Raak** (SP): Ja, ik zal dat doen. Het feit dat u telkens om bewijs vraagt voor uw eigen falen, toont aan dat u nog niet zo ver bent dat dat falen kan stoppen.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Eisdén.

Mevrouw **Eisdén**: Voorzitter. Zo kennen wij er ook een paar. Zo kunnen wij ook nog wel een tijdlang doorgaan. Het is echt ongelooflijk wat hier in deze Kamer allemaal gezegd wordt. Het is ongelooflijk wat deze Kamer aan verwijten heeft, en dat terwijl zij zelf een waarborgfunctie had. Soms

wordt daarmee geschermd en moet daar invulling aan worden gegeven, bijvoorbeeld met een consensusrijkswet waarmee ons verplichtingen worden opgelegd. Het Statuut is echter heel goed gebouwd. Mensen, waar heeft Nederland voor gestaan? Was het die heel verrassende uitspraak, waarover de heer Remkes het had, van belangstelling, maar een matige belangstelling? Nu wordt getracht om de klok terug te draaien naar de tijden van voor het Statuut. De Kamer trekt daar echter zelf geen lessen uit, voor zichzelf. Van wat er nu wordt geconstrueerd voor Curaçao – ik spreek voor Curaçao – kan ik nu al zeggen dat het zal falen; de gedwongen, verplichte samenwerking en zeker de knellende relaties. Over slechte bestuurders gesproken! De lessen worden weer niet geleerd. Wij gaan gewoon terug naar de tijd voor het Statuut; dat Statuut wordt op de een of andere manier verkracht. In plaats van duidelijk te durven stellen dat alle aangelegenheden onder 3 moeten vallen, wordt een artikel 38.2 ingesteld, zonder eindbepaling of horizonbepaling. Er komt een evaluatiebepaling waarvan wij niet eens de criteria kennen. Daarbij moeten wij ook nog eens dit aanhoren. Sorry hoor, het is echt niet te geloven.

Mijnheer de voorzitter. De eilandsraad van Curaçao heeft op 6 juli 2007 in zijn besluit opgenomen dat in alle consensusrijkswetten wijzigings- en beëindigingsbepalingen dienen te worden opgenomen. Ik wil hier gezegd hebben dat al deze consensusrijkswetten dergelijke bepalingen missen en er daarmee tegen het besluit van de eilandsraad wordt gehandeld. De vraag is waarom deze wetsvoorstellen niet op dezelfde basis als de Rijksoctrooiwet zijn opgesteld. Waarom staat er geen eindbepaling in? Als ik zie dat men erin stapt met consensus en er ook alleen kan uitstappen met consensus, dan is wat ik hier allemaal hoor aan gedachten, zonder bronvermelding, schrikbarend. Ik kan ook een uurtje lopen in Amsterdam en dan van alles hier verkondigen, dat wat daar gebeurt, Nederland-breed voorkomt. Ik kan dat ook, maar zo makkelijk doe ik dat niet, want zo makkelijk zijn wij niet. De consensus die noodzakelijk is om uit te treden, zou dit soort discussies met zich moeten meebrengen. Gebaseerd op zogenaamd «kennen», maar eigenlijk is het dat niet. De kaart is niet het gebied.

Voorzitter. Curaçao wordt op basis van dit wetsvoorstel, de consensusrijkswet, verplicht tot onderlinge samenwerking. Als sociaaldemocraat vind ik solidariteit een groot principe dat ik geheel steun. Voor mijn bevolking is die samenwerking echter als een vrijwillige geïnterpreteerd en gekozen. De verplichte samenwerking druist in tegen de keuze die wij gemaakt hebben.

Alles wat ik hier gezegd heb, is ook van toepassing op de politiewetgeving, het OM en het financieel toezicht. Ik ga nog wel in op de aanwijzingsbevoegdheid waarvan steeds gezegd wordt dat die van tafel is. In ons AD van 23 april 2009 stond een artikel waarin de staatssecretaris uitleg geeft over het schrappen van de aanwijzingsbevoegdheid. Daarin staat dat de aanwijzingsbevoegdheid voor de Nederlandse minister van Justitie aan de Caribische procureur-generaal weliswaar geschrapt is, maar het beoogde doel op een andere manier bereikt wordt. Ik vraag de staatssecretaris of zij uitvoerig en duidelijk kan uitleggen wat zij daarmee bedoelt. De stelling van de staatssecretaris impliceert dat zij op de Antillen een andere uitleg heeft gegeven dan in deze Kamer. Onze regering is immers met haar in consensus. Dat zegt onze regering en dat zegt de staatssecretaris ook. Bij ons is gezegd dat de aanwijzingsbevoegdheid is geschrapt terwijl de staatssecretaris zegt dat het beoogde doel op een andere manier wordt bereikt. Het doel van een aanwijzing bestaat dus blijkbaar nog steeds; die aanwijzing kan nog gedaan worden, zeker met het amendement dat daarover is ingediend. Ten overvloede, maar voor ons noodzakelijk en voor de historie – wij willen niet dat dit zomaar gebeurt zonder dat ons standpunt gehoord wordt – wil ik antwoord op deze vragen.

De **voorzitter**: De heer Brinkman heeft een vraag aan u.

Mevrouw **Eisden**: Ik hoef daar geen antwoord op te geven.

De heer **Brinkman** (PVV): U hoeft nergens antwoord op te geven. U kunt praten en onze regering van alles beschuldigen. Ik neem echter aan dat u ook kunt verwachten dat daarop een vraag komt. Ik vind dit namelijk werkelijk ongelooflijk. Mevrouw Eisden heeft in een ding gelijk; artikel 43 had veel eerder en strikter moeten worden toegepast. Ik ben dat helemaal met haar eens. Deze regering volgt niet het traject dat de PVV voor ogen heeft, maar volgt wel het principe: wie betaalt, bepaalt. Uw volk heeft gekozen voor een schuldsanering. Deze regering zegt: prima, u kunt uw hand ophouden, maar voor wat, hoort wat, wij stellen daarbij wel garanties. U wilt geen verplichte samenwerking, maar vrijwillige samenwerking. U wilt dus wel het geld binnenhalen, maar niet de voorwaarden van deze regering aannemen. Dat is een schande, mevrouw Eisden. U moest zich schamen om in het Nederlands parlement tegenover de Nederlandse belastingbetaler die ervoor zorgt dat u uw schulden kunt afbetalen, dat soort taal uit te braken. Met alle respect: dat is een schande. Hebt u uw pensioenpremie al die jaren netjes betaald? Nee? Nee, dat doet de Nederlandse belastingbetaler namelijk straks voor u.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ook als iemand het er niet mee eens is, moet hij of zij in dit parlement zijn mening kunnen geven. Dat geldt naar mijn idee ook voor mevrouw Eisden. Ik begrijp deze uitbarsting dus niet zo goed.

De **voorzitter**: Daarom laat ik beiden uitpraten. De heer Brinkman kan zeggen wat hij wil, maar mevrouw Eisden gaat over haar eigen antwoord. Als zij niet wil antwoorden, dan doet zij dat niet. Het woord is aan de heer Brinkman.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Het feit dat mevrouw Eisden geen antwoord geeft, betekent volgens mij dat zij inderdaad haar pensioenpremie al die jaren niet betaald heeft. Nogmaals, dat geeft niet hoor, dat doet de Nederlandse belastingbetaler dan kennelijk wel. Ik begin graag met het belangrijkste: de financiën. De PVV is absoluut geen voorstander van financiële ondersteuning aan de Antillen. Enerzijds is het dan ook frustrerend om te lezen hoe miljarden euro's schuld afgelost worden door Nederland. Anderzijds is het goed om te lezen dat er pogingen in het werk worden gesteld om toezicht te houden op die geldstromen, die maar doorstromen, naar de landen Curaçao en Sint-Maarten. Die pogingen zijn naar onze mening veel te soft. Ze gaan niet verder dan het vaststellen van een papieren werkelijkheid, namelijk het vaststellen van een begroting. De cijfers daarin verdoezelen de werkelijkheid; schaduwwerknemers, gelden die niet worden geïnvesteerd, om maar niet te spreken van de resultaten van het geïnvesteerde overheidsgeld. Wij weten allemaal dat de Antilliaanse bestuurders jarenlang geen pensioenpremie hebben betaald. In ieder geval weet mevrouw Eisden dat. Waar is ze? Ze is alweer weg. Premie die met de schuldsanering rust op de schouders van de Nederlandse belastingbetaler. Dit is pure diefstal en deugt gewoon niet. Ik zou zeggen: geen eurocent meer naar die eilanden. Betaal eindelijk maar eens zelf de premie. Als men de hand wil ophouden, dan is dat prima, maar dan moet wel de voorwaarden accepteren. Het is absoluut noodzakelijk dat nieuwe financiële problemen worden voorkomen. In het verleden is er wat dat betreft een verkeerde volgorde gehanteerd. Ik hoor hierover graag de mening van de staatssecretaris. Waarom eerst de schuldsanering en pas daarna de voorwaarden van het toezicht? De PVV vraagt zich sterk af of de instelling van een college de beste methode is en hoort graag hoe de staatssecretaris dat rijmt met een

slechts signalerende en adviserende rol. Van de kosten van 3 mln. krijg ik graag een specificatie. De PVV stelt voor om de rijksministerraad de bevoegdheid te geven om een boete op te leggen aan de bestuurders van Curaçao en Sint-Maarten indien zij niet voldoen aan de rentelastennorm. Spreek hen daar persoonlijk op aan, want anders komt er nooit wat van. Voorzitter. De uitgaven op de BES-eilanden na de transitie zijn enorm hoog. Het totale voorstel bedraagt 101,8 mln. waarvan de departementale uitgaven ongeveer 80,5 mln. bedragen. Een rekensommetje leert dat de Nederlandse Staat € 5000 per persoon gaat betalen aan de burger op die drie kleine eilanden. Hij of zij, de Nederlandse belastingbetaler, is de dupe van deze staatkundige hervorming. Als wij een gemiddeld gezin nemen van een man en een vrouw en twee kinderen, dan krijgen deze gezinnen van de BES-eilanden jaarlijks € 20.000 van de Nederlandse belastingbetaler toegeschoven. Als wij deze uitgaven vergelijken met de uitgaven van BZK voor het Gemeentefonds – ongeveer 18 mld. zonder de bezuinigingen – dan komt dat voor Nederland uit op ongeveer € 1100 per persoon. De bewoners van de BES-eilanden krijgen dus ongeveer vijf keer zoveel van de Nederlandse belastingbetaler als de Nederlandse belastingbetaler op gemeenteniveau krijgt.

De **voorzitter**: U bent bezig met uw tekst van vanochtend.

De heer **Brinkman** (PVV): Nee, dit is een deel van vanochtend, maar lekker uitgewerkt om het nog even goed helder te maken. Overigens heb ik dit deel vanochtend in een interruptie gezegd. Ik vind het onrechtvaardig en zuur voor de Nederlandse belastingbetaler, zeker omdat de prijspeilindex van de BES-eilanden vele malen lager is dan in Nederland. Het leven is op sommige eilanden aanzienlijk goedkoper. Laten wij verder gaan met de consensusrijkswet over de politie. De heer Remkes heeft daarover wijze woorden gesproken; ook de PVV ziet drie korpsen absoluut niet zitten. Als oud-politieman met 22 jaar ervaring kan ik vertellen dat dat zeer onverstandig is. Zeker op dergelijke kleine eilanden als die waarover wij nu spreken, zijn de nadelen veel groter dan de voordelen. Natuurlijk kent schaalvergroting operationele voordelen; het dwingt de politie om meer samen te werken omdat het één organisatie is. Ik denk echter ook aan de corruptie, het ons-kent-ons-principe, de vriendjespolitiek, de omkoping en het nepotisme. Dat zijn de grootste gevaren in het bestuur van de Antillen, ook binnen de politie. Wij moeten daarom gaan voor één politiekorps waarin dienders verplicht rouleren tussen de eilanden zodat de op de loer liggende corruptie zo veel mogelijk wordt vermeden. Waarom wil de staatssecretaris niet overgaan op dat ene korps? Heeft zij dat overwogen? Heeft zij overwogen om over te gaan op maximaal twee korpsen? Het heeft niet mijn voorkeur, maar twee korpsen (een voor de Benedenwindse Eilanden en een voor de Bovenwindse Eilanden, waarbij je in ieder geval probeert Aruba binnenboord te halen) had ook een optie kunnen zijn. Ik wil graag weten hoe de staatssecretaris hierin staat.

De staatssecretaris geeft aan dat schaalvergroting binnen de nieuwe staatkundige kaders alleen mogelijk is op basis van vrijwillige samenwerking. Daarom wordt nu besloten om drie kleine korpsen op te richten. Ik heb bezwaar tegen de vrijwillige samenwerking. Als dit namelijk betekent dat vrijwilligheid wordt afgedwongen door de Antillianen, waarvan uiteindelijk de rekening gepresenteerd wordt aan de Nederlandse belastingbetaler, is dat dus helemaal niet vrijwillig. Dat is gedwongen. Ik noem dat een vorm van chantage. Ik vind dat een dergelijke vrijwilligheid alleen maar mogelijk is als de extra «meerkosten», om het maar zo te noemen, ook worden gelegd bij in ieder geval degene die dat graag vrijwillig wil doen, en wel het Antilliaanse korps. Graag verneem ik hierop de reactie van de staatssecretaris.

Wat het RST betreft, lijkt mij dat het op dit moment ongelooflijk onverstandig zal zijn om iets wat wel goed draait op de eilanden, nu te stoppen, hoe de eilanden er ook over denken. Het RST moet dus niet gestopt worden.

Wat de GVP betreft, merk ik het volgende op. Ik zie die voorziening niet zitten. Die voorziening is namelijk een extra ambtelijke laag, waarbij het in de samenwerking en in de operationele slagkracht alleen maar belemmerend zal werken. Hou die laag vlak en ga niet met die GVP verder! Ik maak nog enkele opmerkingen over het Openbaar Ministerie. De rechtshandhaving is een zeer zorgelijk terrein op de eilanden. Mede daardoor wil Sint-Maarten natuurlijk zo graag uit de Antillen stappen, laten we wel zijn. Daarover moeten wij gewoon heel reëel zijn. Wat dit betreft, leef ik ook mee met Sint-Maarten. Het is immers extra zuur dat Sint-Maarten ook zulke grote problemen heeft op het gebied van het Openbaar Ministerie en de politie. Dit neemt niet weg dat ik het niet goed vind dat er aangaande de rechtshandhaving voor gekozen is om dit een landsaangelegenheid te laten zijn. Als men het geld neemt, moeten wij naar mijn mening ook kunnen bepalen hoe men dat gaat besteden en inrichten. Dat moet dus een Koninkrijksaangelegenheid zijn. Ik heb bij de staatssecretaris vele malen geïnformeerd naar allerlei corruptiegevallen. Ik noem even het voorbeeld van Aruba. Ik moet de oud-minister van Justitie, de heer Lee, een ding toegeven. Ik doel op zijn opmerking over het onderzoek naar de eerste tien dagen na de verdwijning (of moord, wie weet?) van Natalee Holloway. Daarover heeft hij een heel duidelijke uitspraak gedaan. Kijk aan, dat geef ik de heer Kroes mee. Toch merk ik ook op: waarom komt hij daarmee pas jaren later aanzetten? Misschien is dat wel de reden geweest dat wij voor artikel 43 hebben gekozen. Dit alles neemt niet weg dat ik graag wil dat dit géén landsaangelegenheid is. Nederland dokt, dus ik vind dat Nederland ook moet kunnen vragen «hoe zit het er dan mee, hoe gaat het met die onderzoeken en wat is het resultaat daarvan?». U hebt allerlei corruptieonderzoeken aangekondigd, hoe zit het daar dus mee, hoe is het daarmee gesteld en hoeveel mensen zijn tegen de lamp gelopen, alsook hoeveel mensen worden vervolgd?

De **voorzitter**: Mijnheer Brinkman, wilt u via mij, de voorzitter, spreken? Wilt u zich dus niet rechtstreeks richten tot de staatssecretaris en evenmin tot de heer Lee?

De heer **Brinkman** (PVV): Dat zal ik zeker doen. De heer Lee sprak mij in eerste instantie ook direct aan. Toch zal ik voortaan via u spreken, voorzitter.

Voorzitter. Ik kom te spreken over de Raad voor de rechtshandhaving. De PVV zet zeer veel vraagtekens bij de noodzakelijkheid van deze raad. Het is erg belangrijk om toezicht te houden op de kwaliteit van de politie, maar ik zou dat niet via een dergelijke raad georganiseerd willen zien. Ik zou het veel meer in eigen hand willen houden, en wel door de overheid.

Nogmaals, als wij toch betalen, dan ook maar de controle verzorgen. Kan de staatssecretaris aangeven hoe precies de ambtelijke ondersteuning van die raad eruit komt te zien? In dit verband valt het de PVV op dat de raad niet echt wordt gecontroleerd. Ook hierop verneem ik graag een reactie.

Mevrouw **Eisden**: Voorzitter. Vandaag hebben wij gehoord dat er een generaal zonder leger is, als het gaat om het RST en de GVP. Namens de 48% die ik hier vertegenwoordig, wil ik opmerken dat wij ook een autonomie zonder bevoegdheden krijgen. Namens die 48% wil ik hier stellen dat wij juist niet voor de zak met geld gekozen hebben. Wij hebben gekozen voor onze werkelijke emancipatie en onze waardigheid als volk.

De **voorzitter**: Wat is uw vraag?

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ik wil daar toch graag even op reageren.

De **voorzitter**: Het was geen vraag.

De heer **Brinkman** (PVV): Nee, maar toch wil ik er graag even op reageren, want mevrouw Eisden doet weer zo stellig over de 48%. Mag ik mevrouw Eisden vragen of zij ...?

De **voorzitter**: Nee.

De heer **Brinkman** (PVV): ... het geld ook terugstuurt en of zij haar premie heeft betaald?

De **voorzitter**: Nee. U mag mij van alles vragen, maar haar niet.

De heer **Johnson**: Mijnheer de voorzitter. Ik wil graag iets zeggen over de zeegrenzen. Ter inleiding wil ik zeggen dat de heer Jorge Luis Borges bij het uitbreken van de oorlog van de Islas Malvinas werd gevraagd wat hij hiervan dacht. Hij zei: de oorlog was te vergelijken met twee kaalhoofdige mannen die om een kam vochten. Het Nederlandse publiek dat deze vergadering volgt, zal zich nu afvragen of wij hier vandaag de woorden van Jorge Luis Borges waarmaken in de betogen over de toekomst van de eilanden en de «West».

Zoals eerder naar voren is gebracht, is de grensregeling voor Saba van zeer groot belang. Saba heeft namelijk voor de komst van de Kustwacht en het uitroepen van de economische visserijzone met lede ogen moeten toezien dat allerlei boten de Saba Bank leeg visten. Deze boten kwamen van alle landen uit de regio; die kwamen niet alleen om te vissen. Dank zij de inzet van de Kustwacht kunnen nu vele Sabanen die op Saba en Sint-Maarten wonen, een goed inkomen vergaren met de visserij. Dit staat los van het feit dat er zeer misschien olievoorraden zijn voor de kust van Saba. In dit licht is in 1975 de Saba Bank Recourses NV opgericht. Bij de opsplitsing van het eilandengebied de Bovenwindse Eilanden in 1983 was er geen sprake van een boedelscheiding tussen de drie eilanden. Het bestuur van Saba heeft besloten om de situatie te laten zoals die was. Ook heeft Saba toen besloten om de politieleiding uit Sint-Maarten te laten plaatsnemen.

De grensbepaling is belangrijk voor de toekomst. Saba krijgt een groter zeegebied, zodat Saba bovengronds niet alleen 9 km² is, maar op de zee automatisch ook ongeveer 2000 km. Door deze regeling wordt Saba in een klap het grootste eiland binnen het Koninkrijk. Volgens deze bepaling heeft Saba tevens belangrijke burens gekregen. In het noorden is dat Groot-Brittannië, in het noordoosten is dat Frankrijk, in het westen zijn dat de Verenigde Staten en in het zuiden is dat de «Boliviaanse republiek» Venezuela van mijn vriend president Hugo Chávez. Ik twijfelde of ik mijn naam in deze zaal mocht gebruiken, maar de heer Remkes heeft al voor mij mijn naam genoemd.

Indien degenen die van ons af willen, in de toekomst hun zin krijgen, heeft de bevolking van Saba interessante keuzes, als het gaat om haar toekomst, om aan te kloppen bij een van de burens. Ik kan bij dezen zeggen dat wij de beoogde grensregeling volledig steunen. Tevens wens ik dat de andere eilanden kunnen delen in onze olie die er is, op basis van reciprociteit. Ik doel ook op Aruba en Nederland.

De heer Douwes Dekkers (Multatuli) heeft zich afgevraagd of men in de toekomst over Indonesië zou zeggen: ooit waren er Nederlanders in dit gebied. Wij kunnen niet in de toekomst kijken, maar door deze regeling zal Nederland het eiland Saba de waarborg geven dat Saba niet ten eeuwigden dage afhankelijk hoeft te zijn van wie dan ook, indien Nederland ooit de «West» zal verlaten.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ik stortte bijna in. Als er zo prachtig is gesproken, zit iedereen mij op te stoken met de woorden «ga daar maar eens overheen». Ik zal mijn best doen, maar ik ga het niet hebben over kale mannen die vechten om een kam. Dit verzeker ik u. In dit blok spreken wij over de rechtshandhaving en het financiële toezicht. Over de vaststelling van de zeegrenzen heb ik op dit moment geen op- of aanmerkingen. Rechtshandhaving en financiën zijn de meest wezenlijke overheidsfuncties. Burgers betalen belastingen aan de overheid in ruil voor publieke dienstverlening. Een van die diensten wordt gevormd door de veiligheidszorg.

Als het gaat om zaken zoals belastingontduiking, schijnconstructies en rijken die meer moeten betalen, is GroenLinks daar ook hartstikke voor. Ik noem ook corruptie. Al dit soort termen gaan hier vandaag de zaal door. De heer Sulvaran zegt: laat mij de bewijzen maar eens zien, als het waar is. Ik zou het eigenlijk een beetje willen omdraaien. Er komt bij mij een Groningse nuchterheid boven; dat bestaat ook binnen het Koninkrijk. Ik denk dan: ik zou mij dat niet laten zeggen. Dit zeg ik ook via u, voorzitter, tegen de heer Sulvaran. Zou het dan niet eens verstandig zijn om ook dit soort zaken grondig met elkaar uit te zoeken? Als het wel waar is, kan er heel wat geld binnengehaald worden. Als het niet waar is, is dit ook maar weer de wereld uit. Dit soort zaken moet je immers ook niet te lang laten rondzingen. Nou, ik ben dus benieuwd of die uitdaging wordt aangenomen.

Ik kom te spreken over de rijkswet inzake het Openbaar Ministerie. Aan het Openbaar Ministerie is de handhaving van de strafwetten opgedragen. Het OM geeft leiding aan het opsporingsonderzoek en heeft een leidende rol in het aanhangig maken van strafzaken. Het OM is dus de spil van de strafrechtspiegeling. Ieder land, Curaçao en Sint-Maarten en de gezamenlijke BES-eilanden, krijgen weliswaar een eigen OM, maar wel met een gemeenschappelijke procureur-generaal. Dat lijkt mij zeer praktisch. Net als voor de rechterlijke macht moet gelden dat het OM in eerste en in tweede aanleg onafhankelijkheid weet te betrachten. Net als bij de politie, waar wij straks over komen te spreken, is het echter de vraag hoe die onafhankelijkheid, gezien de schaalgrootte, te garanderen is. Daar komt voor de BES-eilanden het probleem van de afstand bij. Hoe is de onafhankelijkheid te garanderen, vooral ook met het oog op de positie van de procureur-generaal (PG)? De PG zal naar alle waarschijnlijkheid immers integriteitschendingen moeten onderzoeken. Mijn dringende vraag is dan ook of dat, gezien de schaalgrootte, wel uitvoerbaar is.

Ik kom over de politie te spreken. Op papier lijkt het erop dat er een logisch coherent stelsel geïntroduceerd wordt: Curaçao, Sint-Maarten en de gezamenlijke BES-eilanden hebben een eigen politiekorps; de landen gaan over de inrichting van hun eigen korps. Dat beginsel kunnen wij op zich steunen, want de politiefunctie moet, zo vinden wij, zo dicht en zo diep mogelijk in de plaatselijke samenleving verankerd zijn. De onderlinge samenwerking bij grensoverschrijdende en zware criminaliteitsvormen krijgt vorm via de Gemeenschappelijke Voorziening Politie. De cruciale vraag vandaag in dit debat is natuurlijk wel: is dat voldoende?

Het RST is hier al een paar keer genoemd, alsook het amendement van de heren Remkes, Van Bochove en Leerdam. Dat zie ik niet als betutteling, maar als een poging tot een grotere bescherming en een betere werkwijze. Ik ga dat amendement niet op voorhand steunen; ik wacht eerst op de uitleg van de staatssecretaris daaromtrent.

Er is nog een probleem. Bonaire ligt wel erg ver van de twee andere BES-eilanden, met alle voorzienbare praktische problemen van dien. Komt er dan nog wel iets terecht van de gedachte van één politiekorps voor de BES-eilanden? Een ander wezenlijk probleem voor ons is de vraag of de bestaande politiekorpsen überhaupt in staat zijn om naar behoren te functioneren na 10 oktober aanstaande. De deskundigen zijn wat dit betreft weinig hoopvol. Anderen spraken er ook al over. De voorzitter van

het College van procureurs-generaal, de heer Brouwer, de Rotterdamse korpschef Meijboom en zijn Antilliaanse collega Beuving hebben daarover grote twijfel, vanwege de schaalgrootte.

De **voorzitter**: De heer Beuving is oud-generaal van de marechaussee.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): O sorry, dat is een foutje; dat heb ik bij het verkeerde eind. Ik ben blij dat u nog zo alert bent, voorzitter. Ik denk echter dat de boodschap wel is overgekomen.

Voorzitter. Kunnen de mooie plannen dus wel worden uitgevoerd? Klopt de berekening dat het politiekorps van bijvoorbeeld Sint-Maarten nu 190 fte's telt, terwijl 380 fte's nodig zijn? Klopt het dat het politiekorps Curaçao op papier een moderne organisatie rond heeft en nu niet langer prijs stelt op deelname aan het Twinning Project met het Rotterdamse politiekorps? Collega's hebben deze vraag ook al gesteld. Klopt het dat er waarschijnlijk van de Gemeenschappelijke Voorziening Politie weinig terecht komt, omdat het welslagen afhankelijk is van de bereidwilligheid van de afzonderlijke korpsen om politiefunctionarissen aan te leveren? Ik wil graag antwoord krijgen op deze vragen.

Het lijkt mij goed, als deze wetsvoorstellen vergezeld gaan van keiharde streefcijfers. Het coalitieakkoord van Balkenende IV kenmerkte zich door uiteenlopende percentages, waaronder die voor de afname van de criminaliteit. Dat moeten natuurlijk wel realistische cijfers zijn. De afzonderlijke korpsen moeten ook in staat zijn om die streefcijfers te halen. Wat is ervan waar dat de afzonderlijke korpsen nu al niet berekend zijn op hun taak, laat staan als de Gemeenschappelijke Voorziening Politie nog «vervuld» moet worden?

Er moeten praktische garanties zijn dat dit voorgestelde stelsel ook levensvatbaar is. Met mevrouw Cornelia Römer – zie ook het verslag van de hoorzitting – kan worden geoordeeld dat dit niet in de weg hoeft te staan aan de uitvoering van de voorgenomen wetgeving. Er moeten dan wel serieuze garanties bestaan dat de politiekorpsen op korte termijn kunnen functioneren in het nieuwe systeem.

Ik kom nu te spreken over de rijkswet die gaat over de Raad voor de rechtshandhaving. Deze Raad voor de rechtshandhaving krijgt tot taak, de politie en het OM te inspecteren. Nu is GroenLinks altijd een groot voorstander van onafhankelijk toezicht op de opsporing en de rechtspraak, maar de vraag is wel wat deze raad precies vermag te onderzoeken en wat dit toevoegt aan de bestaande inspecties. Hoe verhoudt deze raad zich tot de Raad voor de rechtspraak en de inspectie voor de strafrechtspleging? Waarom zijn hun bevoegdheden niet uitgebreid naar de landen en de BES-eilanden?

Tot slot kom ik te spreken over de rijkswet inzake het financiële toezicht. Dit is al jarenlang het hete hangijzer in het transitieproces. Ik herhaal dat GroenLinks er nog steeds ten volle achter staat, met de nadruk op «ten volle», dat er een stevig financieel toezicht wordt gehouden op de financiën van de nieuw te vormen landen. Wij zijn het transitieproces ingegaan met de gedachte dat wij ervoor moeten zorgen dat de Antillen een gezonde startpositie moeten hebben. Daartoe zijn de schulden gesaneerd, onder de voorwaarde dat de schuldenlast niet meer zo ver zou mogen oplopen. Om daarin te voorzien, zijn een gezonde financiële discipline en het daarbij behorende toezicht vereist.

GroenLinks is dan ook zeer te spreken geweest over het financiële toezicht zoals dat door de commissie-Vliegenthart wordt uitgeoefend krachtens het Besluit tijdelijk financieel toezicht Nederlandse Antillen. Met inachtneming van de autonome positie van de landen is het begrijpelijk dat het college geen bindende oekazes kan uitvaardigen jegens de landen; dat gebeurt via de rijksministerraad. Kan het college met deze constructie echter wel voldoende uit de voeten? Duren besluitvormingsprocessen niet te lang, voordat er een aanbeveling van het college gesanctioneerd is

door de rijksministerraad? Spelen dan niet politieke overwegingen te veel een rol bij de beoordeling van aanbevelingen van het college? Met andere woorden: kan het college eigenlijk wel doortastend genoeg optreden? Helemaal tot slot heb ik nog de volgende vragen. Wat zijn precies de sancties die kunnen worden opgelegd, als het volstrekt de verkeerde kant op gaat met de begrotingsdiscipline? Is het voorspelbaar, zo is mijn laatste vraag, dat op termijn de autonome status van de afzonderlijke landen teruggedraaid kan worden?

De heer **Van Raak** (SP): Ik wil mevrouw Van Gent geruststellen. De SP heeft dit laatste onderzocht. De regering van de Nederlandse Antillen heeft het bevestigd, evenals onze eigen regering: in de speciale economische zones zitten heel grote bedrijven die niet of nauwelijks belasting betalen. Voor Bonaire, Saba en Stasia zal ik in ieder geval een amendement indienen dat ertoe strekt om wél een vennootschapsbelasting en winstbelasting in te voeren. Ik hoop dat de fractie van GroenLinks dat steunt; dat zal wel. Echt waar, iedereen weet het. Er is eigenlijk maar een persoon die het nog niet weet en dat is de heer Sulvaran. Hem zullen wij het binnenkort ook vertellen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb de heer Sulvaran uitgedaagd. Zelf ben ik altijd graag bereid om op uitdagingen in te gaan. De heer Van Raak kan er heel gerust op zijn: als hij met die amendementen komt, zal ik sterk overwegen om die zelfs samen met hem in te dienen.

De heer **Sulvaran**: De heer Van Raak weet ...

De **voorzitter**: Nee, nee ...

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): U moet aan mij een vraag stellen.

De heer **Sulvaran**: Misschien kunt u tegen de heer Van Raak zeggen dat volgens mij Nederland tot de top tien van de wereld behoort van de belastingparadijzen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik denk dat de heer Van Raak dit wel gehoord heeft. Wat ik nu zo jammer vind, is het volgende. Ik daag de heer Sulvaran uit en dan gaat hij daar niet op in. Ik moet zeggen: dat stelt mij toch wel erg teleur. Hij krijgt maandag een nieuwe kans van mij. Hij kan erover nadenken.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik begin met de consensus over de rijkswet inzake het OM. Het functioneren van een onafhankelijk Openbaar Ministerie is natuurlijk van groot belang. Het is een goede oplossing om op elk van de eilanden een officier van justitie aan te stellen die voeling houdt met de plaatselijke culturele en sociale situatie. Ook de wijze waarop naast de procureur-generaal een tweede advocaat-generaal wordt aangesteld met de genoemde werkafspraken is wat mijn fractie betreft oké. Wel heb ik enkele aanvullende vragen in dit verband. Ieder Openbaar Ministerie in elk van de landen valt onder de minister van Justitie van het desbetreffende land en elk Openbaar Ministerie valt onder de gezamenlijke procureur-generaal. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt uitleg gegeven over de verhouding tussen de officier van justitie en de minister van Justitie. Daarbij is er echter geen sprake van een rechtstreekse aansturing. Hoe zit het dan met de verhouding van de procureur-generaal met de ministers van Justitie? Graag krijg ik hierop een toelichting.

De minister is uitgebreid ingegaan op onze verwoorde zorgen over de haalbaarheid van een gezamenlijke procureur-generaal. Wij zijn nog niet

overtuigd, maar vinden dat de praktijk het moet gaan uitwijzen. Wel plaatsen wij hierbij nog de volgende kanttekening. Welke waarborgen zijn ingebouwd, indien dit in de praktijk toch geen haalbare kaart blijkt te zijn? Kan de minister toezeggen dat er eventueel een tussenevaluatie komt na twee of drie jaar, mede ingegeven door de zorgen die zijn geuit door verschillende collega's, alsook in de hoorzitting? Ik doel op de mogelijkheid dat er spanningen ontstaan tussen politiek en Openbaar Ministerie.

Is de minister het daarnaast met ons van mening dat samenwerking in een college van procureurs-generaal het werk en de positie van deze procureurs-generaal ten goede moet komen? Ziet de minister, die er nu even niet is, mogelijkheden om deze samenwerking verder vorm te geven?

Vervolgens maak ik enkele opmerkingen over de consensus over de rijkswet inzake de politie. In het rondetafelgesprek is duidelijk naar voren gekomen dat het hierbij gaat om een goed wetsvoorstel, dat in technisch opzicht waterdicht is. Het venijn zit volgens de deskundigen in de uitvoerbaarheid. Nu is dat wat mijn fractie betreft koffiedik kijken, omdat niet met zekerheid vastgesteld kan worden dat het niet gaat lukken. De fractie van de ChristenUnie wil echter wel de mening van de minister horen over de toekomstige uitvoeringspraktijk. Vandaar de volgende vragen.

Is de minister ervan overtuigd dat de manier waarop de verhouding tussen de directeur van de Gemeenschappelijke Voorziening Politie en de korpschef is geregeld, in de praktijk soepel zal verlopen? De Gemeenschappelijke Voorziening Politie heeft zelf geen mensen in dienst; dit hebben wij hier vandaag al een paar keer gehoord. Die moeten door de korpsen worden aangeleverd. Kan de minister aangeven op welke wijze een goede samenwerking wordt bevorderd, terwijl er volgens een aantal mensen de wetgeving aanleiding geeft tot een zekere zorg? Biedt artikel 52 genoeg waarborgen om in te grijpen bij onvoldoende samenwerking? Hierop krijg ik graag een reactie.

In de nota naar aanleiding van het verslag van 18 januari jongstleden schrijft de minister dat er een wezenlijke voortgang is geboekt bij de inrichting en de verbetering van de korpsen. Ook in de rondetafelgesprekken is komen vast te staan dat de inrichtingsplannen en de convenanten gereed zijn. Kan de minister de Tweede Kamer informeren wanneer daadwerkelijk tot implementatie wordt overgegaan?

In dit kader vraag ik de minister ook om de stand van zaken weer te geven bij de rechtshandhaving op Sint-Maarten. Ik heb heel goed geluisterd naar wat de heer Marlin hierover heeft opgemerkt, alsook over de zichtbare en de reële verbeteringen. Ik wil toch de visie van de bewindspersonen hierop vernemen.

Nu iets over de rijkswet inzake de Raad voor de rechtshandhaving. Verschillende fracties hebben gevraagd om de begroting van de kosten van de Raad voor de rechtshandhaving. De fractie van de ChristenUnie vindt de toelichting dat het gaat om drie leden van de raad die dit werk als nevenfunctie doen, met een ondersteunend secretariaat, eigenlijk geen antwoord op onze vraag. Wij hebben namelijk gevraagd om een inschatting van de begrotingspost voor deze raad. Vandaar dat ik hierop alsnog om een klip-en-klaar antwoord vraag.

Vervolgens kom ik te spreken over de consensus over de rijkswet inzake het financiële toezicht. Het systeem van toezicht is in grote lijnen een voortzetting van het Besluit tijdelijk financieel toezicht Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint-Maarten. De wetgeving is nagenoeg identiek. Dat de ervaringen niet zouden leiden tot substantiële wijzigingen in de wet, kan ik begrijpen. Graag verneem ik van de bewindspersonen of er vanwege de huidige praktijk al leer- en verbeterpunten te noemen zijn. Tot slot is de fractie van de ChristenUnie van mening dat de autonome landen Curaçao en Sint-Maarten moeten kunnen groeien in volwas-

senheid als land. Het financiële toezicht hebben wij ondersteund mede uit een oogpunt van schuldsanering. De ChristenUnie acht bij dit wetsvoorstel een horizonbepaling echter wel op haar plaats. De nieuwe landen worden op deze manier gestimuleerd om zelf verantwoordelijk te zijn voor een goede financiële huishouding. De evaluatiebepaling draagt te veel in zich dat van uitstel afstel kan komen. Daarom heb ik ook hierover een amendement ingediend. Hierop verneem ik graag een reactie.

Over de rijkswet inzake zeegrenzen heb ik geen op- en aanmerkingen.

De voorzitter: Ik maak nog een paar opmerkingen. Zo vraag ik heel nadrukkelijk of alle amendementen die u voornemens was in te dienen, nu ook daadwerkelijk ingediend zijn. In het weekeinde kan dan het benodigde werk gedaan worden. Als ik hierop geen reactie verneem, ga ik er vooralsnog van uit dat alle beoogde amendementen ook ingediend zijn. Voorts wens ik degenen die nu de beantwoording gaan voorbereiden en dus een zwaar weekeinde voor de boeg hebben, graag sterkte. De leden wens ik overigens een heel plezierig weekeinde toe; werken kan ook plezierig zijn.

Ik meld nog dat de beantwoording van de vragen die schriftelijk afgedaan kunnen worden in de loop van zondagmiddag in het hotel verstrekt wordt, althans als men in het goede hotel logeert. Men kan erop rekenen dat het een behoorlijk pak papier zal zijn. Ik wil namelijk vooral de staatssecretaris vragen om daar ruimhartig in te zijn: alles wat schriftelijk behandeld kan worden, graag schriftelijk afdoen. Maandag kunnen wij het debat dan zo veel mogelijk op hoofdlijnen voeren.

De teksten zijn ook via de computer te bereiken. Voor degenen die «elders wonen» zijn de teksten dus ook beschikbaar. Voor de duidelijkheid: de teksten komen per e-mail beschikbaar.

Ik wens u allen een prettig weekeinde. Ik sluit hiermee de beraadslaging van vandaag.

Sluiting 19.49 uur.

¹ Samenstelling:

Van Beek (VVD), voorzitter, Van Gent (GroenLinks), Van Bommel (SP), Van der Staaij (SGP), Blok (VVD), Dijsselbloem (PvdA), Remkes (VVD), Van Bochove (CDA), Van Velzen (SP), Van Toorenburg (CDA), Sterk (CDA), Leerdam (PvdA), ondervoorzitter, Van Hijum (CDA), Griffith (VVD), Boelhouwer (PvdA), Schinkelshoek (CDA), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Brinkman (PVV), Pechtold (D66), Van Raak (SP), Gill'ard (PvdA), Lempens (SP), Ouwehand (PvdD), Kuiken (PvdA) en De Rouwe (CDA).

Plv. leden: Ten Broeke (VVD), Halsema (GroenLinks), Van Leeuwen (SP), Van der Vlies (SGP), Zijlstra (VVD), Wolbert (PvdA), Weekers (VVD), De Nerée tot Babberich (CDA), Poppe (SP), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Blom (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Spekman (PvdA), Voordewind (ChristenUnie), Graus (PVV), Koşer Kaya (D66), Bouchibti (PvdA), Jasper van Dijk (SP), Thieme (PvdD) en Kalma (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Van Beek (VVD), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), De Pater-van der Meer (CDA), Van Bochove (CDA), Gerkens (SP), Sterk (CDA), Leerdam (PvdA), voorzitter, De Krom (VVD), ondervoorzitter, Griffith (VVD), Boelhouwer (PvdA), Algra (CDA), Irrgang (SP), Kalma (PvdA), Schinkelshoek (CDA), Van der Burg (VVD), Brinkman (PVV), Pechtold (D66), Van Raak (SP), Thieme (PvdD), Leijten (SP), Heijnen (PvdA), Bilder (CDA), Anker (ChristenUnie) en Laaper (PvdA).

Plv. leden: Teeven (VVD), Azough (GroenLinks), Van der Vlies (SGP), Joldersma (CDA), Smilde (CDA), Polderman (SP), Spies (CDA), Wolbert (PvdA), Aptroot (VVD), Zijlstra (VVD), Vermeij (PvdA), Knops (CDA), Van Gerven (SP), Heerts (PvdA), Çörüz (CDA), Remkes (VVD), De Roon (PVV), Van der Ham (D66), Van Bommel (SP), Ouwehand (PvdD), De Wit (SP), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Van Haersma Buma (CDA), Cramer (ChristenUnie) en Timmer (PvdA).

³ Samenstelling:

Leden: Van Bommel (SP), Van der Staaij (SGP), Waalkens (PvdA), Çörüz (CDA), Ormel (CDA), voorzitter, Ferrier (CDA), Van Velzen (SP), Nicolai (VVD), De Nerée tot Babberich (CDA), Haverkamp (CDA), Blom (PvdA), Eijnsink (PvdA), Van Dam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Schippers (VVD), Irrgang (SP), Knops (CDA), De Roon (PVV), Voordewind (ChristenUnie), Pechtold (D66), ondervoorzitter, Ten Broeke (VVD), Van Raak (SP), Thieme (PvdD), Peters (GroenLinks) en Yücel (PvdA).

Plv. leden: De Wit (SP), Van der Vlies (SGP), Vermeij (PvdA), Omtzigt (CDA), Spies (CDA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jasper van Dijk (SP), Van Miltenburg (VVD), Ten Hoopen (CDA), Jonker (CDA), Boelhouwer (PvdA), Leerdam (PvdA), Arib (PvdA), Neppérus (VVD), Griffith (VVD), Lempens (SP), Schermers (CDA), Wilders (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Koşer Kaya (D66), Van Beek (VVD), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), Vendrik (GroenLinks) en Samsom (PvdA).